هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٠١

سالّی/ ٢٠١٤ — بەرگی سەدو یەك

چاپی یەکەم/ سالّی ٢٠١٩

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١١) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە ٢٠١٤/١١/١٩ ل ٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٢) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠١٤/١١/٢٥ ل ١٠٣

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٣) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٤/١١/٢٦ ل ١٩٥

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٤) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠١٤/١٢/٣ ل ٢٩٥

لە بڕگەی پێنجەم دا کە دەڵێین بە تایبەتی لە تاوانەکانی گەندەڵی سنووربڕ بە هاوکاری و هەماهەنگی لایەنە پەیوەندیدارەکان، دەستەی نەزاهە، دەستەی نەزاهەی هەرێمی کوردستانی عیراقە، ئەوەی کە پەیوەندی بە تاوانی سنووربڕ هەیە، واتا حدود دەبڕێ، ئەوە پەیوەستە بە ئیتیفاقیاتی (تسلیم المجرمین)، کە ئیتیفاقیە و بەستنی ئیتیفاقیات لە زیمنی ئیختیصاصی حکومەتی ئیتیحادی دایە، لێرە ئێمە بۆیە بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ ناتوانین بڵێین دەستە ئەو کارە دەکات، بەڵام وتوومانە دەستە ئەو کارە دەکات بە هاوکاری و هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار، کە مەبەستمان لەلایەنی پەیوەندیدار جیهاتی مەعنییە لە حکومەتی فیدراڵی دا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ئەو پرسیارەش کرا کە باسی ئەوە کرا بۆچی دادوەریان نییە؟ ئەگەر بەڕێز د.أحمد جەوابی بداتەوە، بەڵام پلە تایبەتەکانی تیایە، بەڕێز د.شێرکۆ، خاوەن پلە تایبەتەکانی تیایە، بەڕێز د.أحمد، فەرموو.

بەڕێز د. أحمد أنور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ڕاوێژکار، پلە تایبەتەکان، ڕاوێژکاریش پلەی تایبەتە، دەیگرێتەوە، بە نیسبەت دادوەر، خۆتان دەزانن سوڵتەی قەزائی لە کوردستان یەك سوڵتەیە، ناکرێ تەوزیع بکرێ، بۆیە لە قانونەکەش موراعاتی ئەوە کراوە کە دەسەڵاتی قەزا دادوەر دەستنیشان دەکات بۆ دەستەی دەستپاکی لە پارێزگاکان، ئێستا بە فیعلی ئێمە لە هەر سێ پارێزگاکە هەولێر و دهۆك و سلێمانی دادوەرمان هەیە، بەڵام دادوەر خۆی دەسەڵاتی قەزایە، تەحقیقات، موحەقیقەکان پێی هەڵدەستن، لە قۆناغی یەکەم (تحري) کۆکردنەوەی زانیارییە، دواتر کە دەچێتە تەحقیقی ڕەسمی لە ژێر ئیشرافی ئەو دادوەرانە دەبێت، کەواتە ئەوانە فیعلەن تەنسیب کراون بۆ دەستەی دەستپاکی و بۆ ئەو قەزایەی کە ئەو قانونەی بەسەردا جێبەجێ دەکرێ، بەڵام وەکو میلاك و وەکو تەعین بوون و وەکو حقوق و ئەوانە لە چوارچێوەی دەسەڵاتی قەزا دەمێننەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك تحسین، فەرموو.

بەڕێز تحسین إسماعیل دۆڵەمەڕی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی پێنج، بڕگەی پێنجەم بەرەنگاربوونەوەی یەکەم دەبێ هەڵبگیرێ نەك هی دووەم، چونکە دەڵێ هاوکاری نێودەوڵەتی لە بواری ڕێگەگرتن لە گەندەڵی، نەك ڕێگەگرتن لە بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی، ئینجا گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی، یەعنی ئەوەی دووەم دەمێنێ، دوای ئەوەش ئەو وشانەی کە

تەرجەمەی کوردی کراون و ناگونجێن بە ڕەئی من وەکو خۆی بە عەرەبی بنووسرێتەوە باشترە، وەکو دەرخستنی ئەستۆی دارایی کە لە کوردیدا نییە شتی وا، من نەمبیستووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئەو تێبینییانە دواتر لە صیاغە وەردەگیرێ، د.جوان شتێکی ترت مابوو؟ فەرموو.

بەڕێز د. جوان إسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من باسی ئەوە دەکەم، ئەو خاڵە خاڵی حەوتەم، باسی ئەو کەسانە دەکات کە تەعین دەبن، کە ڕاژەیان لە خدمە ئیستیمرار دەکەن، واتا دەبێ بڵێی سلوکی وەزیفی ئیجابی (ئەرێنی)، چونکە تۆ باسی تەعین دەکەی، ئەو کەسانەی ئەوەی سلوکی وەزیفی باشیان هەیە، ئەوان تەعین دەکەی، لەبەر ئەوە دەبێ وشەی ئیجابی دابنرێت، سلوکی ڕەفتاری وەزیفی ئیجابی، تۆ باسی دامەزراندن دەکەی، ئەگەر زیاتر بە عەرەبییەکەی بۆ جەنابت بیخوێنمەوە، دەڵێ (إصدار التعلیمات و قواعد السلوك الوظیفي لتوضیح معاییر الخدمة العامة و أخلاقیاتها التي یجب أن یلتزم بها موظفوا الإقلیم بإعتبارها شرطا من شروط) دەبێ بڵێین، یەکێك لە مەرجەکان (من شروط التعین للإستمرار بالخدمة)، چونکە دەبێ سلوکەکە ئیجابی بێ ئەوجا تۆ تەعینی دەکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەری دەگرن د.جوان، ئەوەش وەردەگرن، ئەو سەرنج و تێبینییانە وەرگیران، کاك عەباس، فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە بەڕێزتان باسی ئەوەتان کرد دوایی صیاغەی دەکەن، بەڵام هەروەکو تێبینییەك لە خاڵی (١٥) دەڵێ (دەستە بۆی هەیە هەر کارێك بکات کە زەروری بێ)، من بە باشی دەزانم پێویست و گونجاو بێت، لە جیاتی ئەوەی وشەی زەروری بەکار بێنن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە، باش، فەرموو د.ڤالا.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها بڕگەی حەوتەم بە وەرگرتنی ئەو مولاحەزەیە لە مادەی پێنجەم دەخوێنینەوە، بڕگەکانی تر خوێندمانەوە و دەخرێتە دەنگدان:

دەرکردنی ڕێنمایی ڕێساکانی ڕەفتاری ئەڕێنی وەزیفی بۆ ڕوونکردنەوەی ستانداردەکانی ڕاژەی گشتی و ڕەوشتەکانی کار کە پێویستە فەرمانبەرانی هەرێم پێیەوە پابەند بن وەك مەرجێکی دامەزراندن و بەردەوام بوون لە ڕاژە و چاودێری کردنی مەودای پابەند بوون پێیەوە و بە گوێرەی پێویستی لە ماوەیەك بۆ ماوەیەکی تر هەموار دەکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ بەندەکەیە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە؟ کێ لەگەڵیەتی؟ بەڵێ هەموو بەندەکە، کێ لەگەڵ هەموو بەندەکەیە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە؟ (٦٨) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ کەس نییە، کەواتە پەسند کرا، بەڵێ، فەرموو بەندی شەش.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ٦

بڕگەی/ ١

دوو ڕای لەسەر هەیە:

ڕای یەکەم وەکو خۆی دەمێنێتەوە:

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمان هەڵدەستێ بە هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستە بە دەنگدانی نهێنی و بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامانی پەرلەمان لە نێوان سێ کاندید کەوا ئەنجومەنی دادگەری لە هەرێم کاندیدیان دەکات و ئەوەی هەڵدەبژێرێ بە مەرسومێکی هەرێمی و بە پلەی وەزیر دادەمەزرێت، لە حاڵەتی سەرنەکەوتنی هیچ کام لەم کاندیدانە بە دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامانی پەرلەمان ئەوا هەڵبژاردن لە نێوان ئەو دوو کاندیدە دووبارە دەکرێتەوە کە زۆرینەی دەنگەکانیان بە دەست هێناوە و ئەوەی زۆرینە بە دەست بهێنێ ئەوا بە سەرکەوتوو دادەندرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای دووەم

ئەنجومەنی دادگەری لە هەرێم دەگۆڕێ بۆ لیژنەیەکی پەرلەمانی و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

پەرلەمان هەڵدەستێ بە هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستە بە دەنگدانی نهێنی بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامەکان لە نێو سێ کاندید دا کەوا لیژنەیەکی پەرلەمانی کاندیدیان دەکات و ئەو کەسە کە هەڵدەبژێردرێت بە مەرسومێکی هەرێمی بە پلەی وەزیر دادەمەزرێت و لە حاڵەتی سەرنەکەوتنی هیچ کام لەو کاندیدانە بە دوو لەسەر سێی دەنگەکانی ئەندامانی پەرلەمان ئەوا هەڵبژاردن لە نێوان ئەو دوو کاندیدە دووبارە دەکرێتەوە کە زۆرینەی دەنگەکانیان بە دەست هێناوە، ئەوەی کە زۆرینە بە دەست بهێنێ، ئەوا بەسەرکەوتوو دادەندرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان جیاوازی لە نێوان ڕای یەکەم و ڕای دووەم ئەوەیە کە ڕای یەکەم کاندید کردن دەسپێرێ بە دەسەلاتی دادوەری، ڕای دووەم کاندید کردن دەسپێرێ بە لیژنەیەکی پەرلەمانی، بۆیە کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە ئێستا؟ خاتوو مەدینە فەرموو نوقتەی نیزامیت هەیە؟ قسەیە باشە ناوت دەنووسم، مدینە خان فەرموو.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بەندا شەشێ من ژی تەئیدی ڕەئیێ دکەم، تەرشیح لە مەجلسێ قەزای بی، چونکە مەجلس قەزا سەر ب سولتا قەزائی ڤەیە، (السلطة القضائية لا سلطان عليه غير القانون) دەستە ژی سیفەتەکی تەحقیقی هەی بۆ تاوانەکانی گەندەڵی یا باش ئەوە لایەنی مەجلس قەزا ڤەبت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج فەرموو.

بەڕێز د. سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕای من ڕای یەکەم یاسایی تر و واقیعی تر، لەبەر ئەم هۆیانەی خوارەوە، پاش دیراسەت و موتابەعەکردنی ئەم بابەتە دەرکەوت کە لە زۆربەی یاساکانی وڵاتە پێشکەتووەکان واهاتووە کە سولتەی قەزائی ڕۆڵێکی بەرچاو دەبینێت بۆ پاشان پەرلەمان تەواوکەری دەبێت، سولتەی قەزائی سولتەیەکی موستەقل و بێ لایەنە، بەرپرسە لە تەحقیقی عەدالەت و نەزاهەت، بۆ بەشداری پێ نەکردنی لەم پرۆسەیە، پاشان سولتەی قەزائی سێیەم دەسەلاتی باڵای هەرێمە، زۆر زەرورە بۆ پرۆسەیەکی وا گرنگ و حەساس سولتەی قەزائی دەوری خۆی ببێنێ و ڕۆڵی بەرچاوی ببینێ، چونکە سولتەیەکی موستەقیلە، بەڵام پەرلەمان سولتەیەکی سیاسی تەشریعیە و ئەحزاب تێیدا وجودیان هەیە، لەوانەشە هەندێ جار حزب کاریگەری لەسەر هەڵبژاردنەکە هەبێت، بۆیە من وا بەچاکی دەزانم کە سولتەی تەنفیزی هاوکاری سولتەی تەشریعی بێت بۆ دانانی سەرۆك بۆ ئەم دەستەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ڕای یەکەم دام و پشتگیری قسەکانی د.سراج دەکەم کە لەلایەن ئەنجومەنی داوەری هەڵبژێردرێت و بێتە ناو پەرلەمانەوە، لەبەرئەوەی هەر وەکو ئەو هۆکارانەی باسی کرد، لەوانەیە لەلایەنی دیکەشەوە تەحقیق بکرێ بۆ ئەوەی هیچ جەریمەیەکی نەکردبێ، ئەگەر قەزا تەحقیق لەو مەسەلەیەدا بکات باشتر دەکرێ، ئەوەی دیکەش لەڕووی زمانەوانییەوە لە عەرەبی تەرجومە کراوە و (یقوم البرلمان) ناکرێ نەسەن کوردیەکە وانییە، هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستە لەلایەن پەرلەمانەوە دەبێ نەك وشەی پەرلەمان هەڵدەستێ لە سەرەتاوە بێتن، لە زمانی کوردی دا ئەمە نییە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین(حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مولاحەزەی یەکەمم ئەوەیە کە ڕای دووەم وەکو گرنگی مەوزوعەکە لە ئەنجومەنی دادوەری خەڵکی ناناسێ بە قەد ئەوەندە لایەنەکان خەڵکی دەناسن لە دەرەوە، لەبەرئەوە ڕای دووەم باشترە، بەش مولاحەزەیەکی تر کە هیوادارم سەرنجی بدەنێ، ئەگەر ئیزافە بکرێ لەناو ئەو بڕگەیە ئەو کەسەی هەڵدەبژێردرێت بێ لایەن بێ، یان پێشتر بێ لایەن بێ، یان کە هەڵدەبژێردرێ سوێندی بێ لایەنی خۆی بخوا و ئەوجا بێتە سەر سەرۆکی دەستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەترسم وەکو ئەوەی کۆمسیۆنەکە بێ بێ لایەنیەکەی، كاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر هەڵەدنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەنجومەنی دادگەری نییە، ئەنجومەنی دادوەریە، یەعنی ئەوە پێویستی بە ڕاست کردنەوە هەیە، دووەم/ من لەگەڵ ڕای دووەمم، بەڵام لەو بڕگەیەوە کە دەڵێ ئەگەر هیچ کام لە کاندیدەکان بە دوو لەسەر سێی دەنگەکانی ئەندامانی پەرلەمانی نەهێنا لەوە زیاتر بنووسرێ لەگەڕی دووەم دا واتە لە جەولەی دووەم دا بە زۆرینەی نێوان دوو کاندیدەکە کە زۆرینەی دەنگەکانیان بەدەست هێناوە یەکلایی دەبێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت ڕای دووەم بەڵای منەوە پەسەندە، پەرلەمان هەڵدەستێ بە هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستە، دیارە لێژنەیەکی پەرلەمانی لەبری ئەنجومەنی دادوەری، پەرلەمان هەم دەسەڵاتی یاسادانان وهەم چاودێری کردنە، بۆیە ڕۆڵ بینینی پەرلەمان لە بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی دا ئەتوانم بڵێم ڕۆڵێکی هەرە گرنگ و بنچینەییە، دەستەکە سەر بە پەرلەمانە و پەرلەمان وا باشترە خۆی سەرۆکەکەشی دیاری بکات، بۆ واقیعی سیاسی کوردستانیش پەرلەمان زیاتر گوزارشت لە ڕەنگ و دەنگە جیاوازەکانی خەڵک دەکات، ئەو دەستەیەش دەتوانم بڵێم ئیشەکەی ئیشێکی نیشتمانی گەورە و جدیە، لە بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی گەندەڵی وەک دیاردەیەکی بەرفراوان، بۆیە واباشترە پەرلەمان ئەو ڕۆڵە بگێڕێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سهراب فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نسخا عەرەبی لبەر دەستێ منە، ئەگەر روخسەت بیت، ل دیماهیێ دبێژیت (یعاد الانتخاب بین المرشحین الحاصلین علی اکثریة الاصوات و یعد فائزا من یحصل علی الاغلبیة) ئەز بێژم هەکە لڤێرێ ئیزافەکەین (بحیث لایقل عن ثلث اعضاء البرلمان) چونکە مەعقول نینە ئەوی بچیتە سەرۆکی دەستەی دشێتن (٢٠) دەنگا ببات، کو ببیتە سەرۆکی دەستەی، هە کە ڤی مەرجی دانێین (بحیث لایقل عن ثلث اعضاء البرلمان) هەندیا باش بیت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەجاری دووەم دا دوو کەس مورەشەحە، دەبێ یەکێکیان لەوی تریان زیاتر بێنێ، جا عەلئەکسەر لە سولس زۆر زیاتر دەبێ، بەم شێوەیە ئەگەر تەسویری بکەی، لە سولس زیاتر دەبێ، یەعنی تەقریبەن دەبێ نیوە زیاتر بێ، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببووڕە سەرۆکێ پەرلەمانێ، چێ بێتن هەر دوو دەنگا گەلەکە نەبن، یەعنی چی بێت (٢٠) دەنگا (١٥) دەنگا بەت، خەڵکی دی دەنگا پێ نادەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای پشتیوانیم لە قسەکانی هەردوو برای بەڕێزم کاك فرحان جوهر و کاك حاجی کاروان، ڕاستە لە ولاتانی دیموکرات دادگا تایبەتیترین شوێنە، بۆ؟، لەبەرئەوەی فیعلەن موستەقیلە، بەڵام لە کوردستان

وانییە بەڕاستی، نە موستەفیلەو نە هینە، ئینجا بۆیە بە بۆچوونی من لەگەڵ ڕای دووەمم کە لە پەرلەمان هەڵبژێردرێ هەتا ئەو کاتەی کە خەڵکی کوردستان دڵنیا دەبن کە بەڕاستی دادگاکانی کوردستان بێ لایەنن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی ڕەئیەکانی شێخ سراجم، لەبەرئەم هۆیە، ئێمە دەڵێین خەڵکی بێ لایەن، ئێمە با خۆمان فێڵ لە خۆمان نەکەین، ئێمە هەموو لەگەڵ لایەنێك داین، بەڵام کاری تەخەسوسی وا دەکات کەس نەناسێ، لیژنەی یاسایی وەختێ باسی قانونیەك دەکەن کەس نازانێ لەسەر کام فراکسیۆنە، بەڵام ئێمە لەلایەنی تر بێ هەتا بە وشە و کەلیمات بێ لایەنەکانی خۆمان تێدا بەرجەستە دەکەین با دادگا سەروەر بێ و ئەمن لەگەڵ ڕەئی یەکەم دام.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو حەیات فەرموو.

بەڕێز حەیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕای یەکەمم و پشتگیری لە قسەکانی مەدینە خان و د.سراج دەکەم کە بەشێك لە قسەکانی منیان کردو و سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە دەسەڵاتی دادوەری لە کوردستان هەیە، بەڵام من پشتگیری لە قسەکانی کاك ئاری هەرسین دەکەم، ناکرێ بڵێین دەسەڵاتی دادوەری لە کوردستاندا سەربەخۆیە، ئەم دەستەیە کە دروست دەبێ، دەستەیەکە سەر بە پەرلەمانی کوردستانە و پەرلەمانی کوردستان دیاری دەکات و ڕاستەوخۆ پەیوەندە پێوە، لەبەرئەوە پێویستە ئەو کەسەی دەبێتە سەرۆکی دەستەکە بە (سی، ڤی) بێ و لیژنەیەکی پەرلەمانی، ئەو لیژنەیە داوای (سی، ڤی) لەخەڵك بکات ناکرێ بڵێی خەڵکی سەربەخۆ لەم ولاتە نییە، دەتوانین بڵێین ئەگەر سەربەخۆش نەبێ کەسێك گەر بە ویژدانەوە بێ کە چووە سەر کورسی حوکم و لەسەر مێزی حوکمی دەسەڵات دانیشت دەتوانێ واز لە حزبایەتی بێنێ و بیر لە حزبایەتی نەکاتەوە، تا ئەو کاتەی لەسەر کورسیەکەیە، لەبەرئەوە من پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە پێویستە لە پەرلەمانەوە بێ ئەم دەستەیە

پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە پەرلەمانەوە هەیە، داوا دەکەم لە ڕێگای پەرلەمانەوە سیڤیەکان وەربگیرێ و سەرۆکی دەستەکە لەلایەن پەرلەمانەوە دیاری بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە هەموو ئەو ڕایانە دەکەم کە ڕای دووەم پەسەند دەکەن، واتە لە پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت، لە پەرلەمانەوە دیاری بکرێ، بەو بەهانەیەشی کە هەم دەستەکە سەر بە پەرلەمانەو پێویستە لەژێر چاودێری پەرلەمانیش دابێ، هەروەها بڵێین کە بەداخەوە دەسەڵاتی دادوەری لە هەرێمی کوردستان دا لەژێر هەژموونی حیزبدایە هەتا ئەم لەحزەیەش، هەروەها جۆرێك لە با بڵێین هەتا پۆلیسی تایبەت بەخۆشیان نییە کە تاوانباری بچووکیش دەستگیر بکات لە هەرێمی کوردستان دا، هەروەها یەکێك لەو داواکاریانەی کە هەبوو داوا دەکرا لە کاتی هەمواری ئەو یاسایانەی کە تایبەتمەندن بە بواری دادوەری بە تایبەتی یاسای دەسەڵاتی دادوەری و داواکاری گشتی سوڵتەی قەزائی و پۆلیسی تایبەت بەخۆی هەبێ بۆ ئەوەی بتوانێ ڕاستەوخۆ بڕیارەکانی خۆی تەنفیز بکات، بۆیە لە کۆتایی دا دیسان پشتیوانی لە هەموو ئەو بەڕێزانە دەکەم کە ڕای دووەمیان پەسەند کردووە واتە لە ناو پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژ بەر گرنگیا ڤێ دەستێ، ئەز پشتیوانیا ڕەئیا دوێ دکەم، وەکی برادەران بەحس کر، لگەل ئەوەی کو هەندەك مەرجا دابنێین، یەعنی ل ڕەئیا دووێ دا هەندەك مەرجا مەسەلەن بنووسین دەبیت کاندید بۆ پۆستێ سەرۆکێ دەستە ئەم مەرجانەی تێدا هەبێت، یەکەم/ سەربەخۆ بێت، کاتی سوێند خواردن، دوو/ لایەنی کەم هەلگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس بێت، سێ/ تێوەگلا نەبی بە ئەنجامدانی تاوان دژ بە میللەتی کورد، چوار/ موتەهم نەبێ بە قەزای گەندەڵی بە هەموو جۆرەکانی، تەمەنی لە (٢٥) سالّ کەمتر نەبێت و لە (٦٠) سالّ زیاتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جا ئەومەرجانەی جەنابت باسی دەکەی لە ئەسڵی یاسایەکەدا هەیە، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود حاجی عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە ڕایەکەی کاك ئاری هەرسین و کاك عمر و کاك شێرکۆ دەکەم، لە پەرلەمان هەڵبژێردرێ، لەبەرئەوەی یاسا لە ولاتی ئێمە سەروەر نییە تا ئەم چرکەساتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەگەر لە دوای ئەوە دەگەڕێین کە کەسێکی سەربەخۆ فیعلەن لە ژێر هەیمەنەی هێزە سیاسییەکان نەبێ، ئەسڵ وایە لە دەرەوەی پەرلەمان تەرشیح بکرێ، لەبەرئەوەی ئێمە نموونەی کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانمان هەیە، ئەوە ئێستا چارەنووسی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن دەبینن چۆن لە نێوان موحاسەسەی حزبی دایە و دەخولێتەوە، بۆیە پێموایە باس کردن لەوەی و عەلامەتی ئیستفهام دااانان لەناو پەرلەمان لەسەر دەسەلاتی دادوەری من بەکارێکی باشی نابینم، بۆ ئایندەی ئێمەش لە پەیوەندی و تەنسیق وهاریکاری لەگەڵ ئەنجومەنی دادوەری و لەگەڵ دەسەلاتی دادوەری کارێکی باش نابێ، پێموایە قسەیەکی دروست و لە جێگای خۆشی دانییە، بڵێین لە ژێر هەژموونی حزب دایە، ئێمە بە دەیان و بە سەدان قازی و دادوەرمان هەیە کە ئەمانە خەڵکی پرۆفیشنالن و خۆیان لەسەرووی حیزبەکانیش دەبینن و خەڵکی خەراپیش لە هەموو شوێنێك هەیە، بۆیە من پێموایە ئەگەر ئێوە دەتانەوێ سەرۆکی دەستەی نەزاهە کە لە هەمان کاتدا دەسەلاتی تەحقیقیشیان هەیە و بە جۆرێك لە جۆرەکان تێکەڵاویش دەبێتەوە لەگەڵ دەسەلاتی دادوەری لە هەندێك شوێند کە مەسائیلی تەحقیقیە بمانەوێ ئەو تێکەڵاوییەی هەبێ و پەرلەمان لێرە دەنگی لەسەر بدات سەربەخۆی دەستەی نەزاهە و دەسەلاتەکەشی بەوە دەبێ کە دەسەلاتی دادوەری قسەیەکی لەبارەوە هەبێ و تەنها تەرشیحیشەوە، لێرە تەسویت دوو لەسەر سێی هیچ هێزێك بە تەنها ناتوانێ لێرە تێی پەڕێنێ، بۆیە من تەسەور دەکەم بەم شێوە بیرکردنەوەیە کە هەر شتێك لە دەرەوەی پەرلەمان بوو ئیتر بە حزبی دەکرێ، بە پێچەوانەوە شتێك کە لێرە بوو بە حزبی دەکرێ، لە دەرەوەی پەرلەمان تۆزێك ئومێدمان هەیە کە بە جۆرێك لە جۆرەکان بونێکی پرۆفیشنالێەت و ئەکادیمی و پاکی و ئەوانەی دەبێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با لیژنە پەیوەندارەکان قسەی خۆیان بکەن، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕێگە بە سەرۆکی دەستە بدەی دوای ئەویش من قسەی خۆم هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور (سەرۆکی دەستەی دەستپاکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆتان دەزانن پۆستی سەرۆکی دەستەی دەستپاکی بەڕاستی پۆستێکی حەساسە، ڕاستە ئێستا دەستەکە لە دەستپێکی ئیشەکانە و ڕەنگە زوو بێ بە حوکمدان لەسەری، بەڕای من بوونی فلتەرێکی تر شتێکی باشە، کاتێك کە دەسەلاتی قەزا سێ کەس تەحدید دەکات، لە ئەوەڵ و ئەخیر دا پەرلەمان خۆی قەرار دەدات بە دوو لەسەر سێ و هەتا (٥٠+١) یش لە پەرلەمان دا هیچ کوتلەیەك نیەتی، هیچ کوتلەیەکمان نیە(٥٠+١)ی هەبێ ئەگەر چاوەڕێ بکات بۆ خولی دووەمیش، دوو/ لە قانونی نەزاهەی عیراق وابوو کە سپاردبوویان بە لیژنەیەکی پەرلەمانی، بەڵام مەحکەمەی ئیتحادی هەڵیوەشاندەوە، سێ/ گومان دانان لەسەر دەسەڵاتی قەزائی ئێمە ژیان و مومتەلەکات و حیمایە و هەموو شتمان لەبەردەستی قازیە، ئێستا بچینە دەرەوە یەکێك شتێکمان لێ بکات و دەچین شکات لە قەزا دەکەین، لەبەرئەوە بوونی ئەو فلتەرە باشە، من لە چەندین کۆبوونەوەی دەرەوە حازر بووم، ئەو خاڵە بە یەکێك لە خاڵە باشەکانی دەستەی نەزاهە کوردستان دادەنێنین، خۆشتان دەزانن ئەم مەوزوعە رەبتی بە شەخسی منەوە نییە، من هەڵبژێردراوم و زۆریشمان نەماوە بۆ تەواوکردنی، بەڵام قسە لەسەر شتێکی موستەقبەلی دەکەم، بەڵێ دەبێ دەسەڵاتێکی دەرەوە ئەو تەرشیحاتە بکات، بە قوەتژە، دەسەڵاتی قەزا ڕاستە کەموکوڕی زۆرە، بەڵام چ دەسەڵاتێکی دیکە کەموکوڕی نییە، کەموکوڕی هەیە، بۆ مسداقییەت، ئەوەی عیراق وابوو لیژنەیەکی پەرلەمانی بوو، ئەویش مەحکەمەی ئیتحادی هەڵیوەشاندەوە لە ئەوەڵ و ئاخیریش دا سیاسییەکان ئەگەر ئیتفاق نەکەن هیچ بەڕێزێك نابێتە سەرۆکی دەستە، لەبەرئەوە پێم باشە ڕەئیەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، وەکو شتێك بۆ دەرەوەی خۆشمان خاڵێکی باشە و ریسالەیەکی باشە، ئەوەی خولی سێیەمی پەرلەمان کردوویەتی خاڵێکی باشە و هیوادارم خولی چوارەمی پەرلەمان نەمانگێڕێتەوە بۆ پێش خولی سێیەم وئەوەش قەراری لای ئێوەی بەڕێزە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو سەرۆکی لیژنەی یاسایی لەگەڵ ڕای یەکەمم، واتە ئەنجومەنی دادوەری حەقی تەرشیح کردنەکەی هەبێ، داوا لە بەڕێزتان دەکەم ئەو دەسەڵاتە وەکو دەسەڵاتێکی سەربەخۆیە و خازیعە تەنها بۆ قانون، هەر

تەعنیك لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە بۆ ئەو دەسەلاتە کرابێت داوا لە بەڕێزتان دەکەم کە لە پرۆتۆکۆڵ ڕەش بکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر(عمر کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەمە لەپەرلەمان پەرلەمان پتر فرەوانترە ئەو حەسرە بەس، لە مەجلسی قەزا بە قەناعەتی من خزمەت ناکات بەم وڵاتەو بەم وەزعەی کە ئێستا ئێمەی تێدایینە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماموستا انس فەرموو.

بەڕێز انس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس سەرۆکی پەلەمان بە حەقیقەت ئەڤ دەستەیە، دەستەیەکا گەلەکا موهیمە و دڤێتن تابعێ حیزبە پێڤە نەبیتن، دڤێت یا دویر بیتن ژ حیزبیاتیێ، و هەروەسا وەختێ قانون دهێتە دانان نە بۆ ئەڤرۆ دهێتە دانان یەعنی مە نە بەحسێ ئەڤرۆیە، قانون بۆ وەختەکێ درێژ دهێتە دانان، ئەگەر نووکە هندەك کەسان هندەك مولاحەزە سەر ئەنجومەنی دادوەریێ هەی ئەو مولاحەزە ئیحتمیالە ل هەموو جێگا هەبن، ئەما ئەنجومەنی دادوەری ئیستیقلالیەتا خۆ یا پاراستی و هەروەسا یا موستەقیلە دویرە ژ حیزباتیێ، ل پەرلەمانی دا ئەم هەمی تەمسیلا کۆتلێت سیاسی دکەین، هەر تشتێ ژ ڤێرێ دەرکەڤیت تابعێ حیزبی یێ پێڤە دیارە، وەختێ دکەڤیتە بن موسەوەماتێت سیاسیڤە ل پەرلەمانی حەقیقەت دێ گەلەکا بزەحمەت بیت حەتا ئەم بشێن کەسەکێ دەست نیشان بکەین و ئەم ترسین نموونا هەی یا پارێزگەها سلێمانیێ دوبارە ببیتەڤە، ئەڤە چەندە ئەم نەشێن پارێزگارەکێ بۆ خۆ بدانین ل سلێمانیێ ژبەر موساوماتێت سیاسی و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. شوان نوقتەی نیزامی هەیە پێم وابێت فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی باوەمیر (د. شوان قەلادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

دەکرێ بۆ سەرۆکی دەستەی داهاتوو مەرجەکانی سەرۆکی دەستە وا بکرێتەوە دەکرێ ئەو سەرۆکی دەستەیە بۆی بسەلمێ کە لە کوردستان لەسەدا یەك موستەقیل بێت یەك لە مەرجەکان ئەوە بێت بەرپرسیارێتی حیزبی نەبووبێت بەرپرسێکی دیار نەبووبێ با ئەو کەسە سەربەخۆ بێت مورەشح بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم دوو رایە کە هاتۆتە ناو راپۆرتەکەوە کە من خۆم یەکێك بووم لە موئەیدنی رای یەکەم واتە لە ناو پەرلەمان بێ ئەوەندەی مەبەستمان، لەوە ئەو بووە ئەم دەستەیە کاتێك کە دروست دەبێ سەر بە پەرلەمان دەبێ لە تەئسیسەکەیدا بە کامیلەن لە ناو پەرلەمانا بێ ئەوەندە مەبەستمان نەبووە، کە عەلاماتی ئیستفهام بخەینەسەر هیچ دەستەیەك و سەر هیچ دەسەلاتێك لەم هەرێمەدا هیچ دەسەڵاتێك، لەم هەرێمەدا (perfect) نییە، وە ئێمەش لە هێنانی رایەکەش مەبەستمان نەبووە کە عەلاماتی ئیستفهام بخەینە سەر هیچ دەسەڵاتێك ئەمە یەك، دووەمیشیان حەزم کرد بەشێك لە ئەندامانی بەرێز داوایان کرد کە شروت بۆ سەرۆکی دەستەکە دابنرێت، حەزم کرد بگەرێی، ئێمە سێ شتمان هەیە ئێستا ئەسڵی یاساکەمان هەیە پرۆژەی هەموارەکەمان هەیە راپۆرتی لیژنەکەشمان هەیە بۆ ئەوەی کە شروتەکانی بەرێز سەرۆکی دەستە ببینن کە ئەبێ تیایدا بێ ئەبێ بگەڕێنەوە سەر ئەسڵ ئەسڵی یاساکە نەوەك ئەسڵی ئەو هەمواری کە پێشکەش کراوە، وە ئەو شروتانەی هەموو تیایە کە جەنابتان باستان کرد، سوپاس .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. سراج نوقتەی نیزامیە؟ ئاخر کاتی پرسیار نەما قسەکان کرا، گفتوگۆکرا ئێستا دوو رای وازیح هەیە نوقتەی نیزامیت ئەگەر هەیە فەرموو، بەڵام ئەگەر غەیری ئەوە تەواو بوو کۆتایی پێ هات گفتوگۆ، بەرێزان دوو را هەیە ئێستا لەناو پەرلەمانی کوردستان نوقتەی نیزامیە کاك خلف فەرموو؟ .

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە نوێنەرایەتی کردنی لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر ئەوە، بۆ ئەوەیە بۆ نموونە لیژنەی دەستپاکی نوێنەرایەتی ئێمە ئەکەن لیژنەی دەستپاکی، لەسەر ئەوە نەك بەراستی قسەکەی بەرێز جێگیری لێرسراوی لیژنەی دەستپاکی لەم بابەتەوە نییە، بۆیە داواکارم جەنابت رێگە نەدەی کە شتێك کە پەیوەندی بە بابەتەکەوە نەبێ بوترێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك خلف له راپۆرتی هاوبەشی هەردوو لیژنەکە ئەم دوو رایە تەسبیت کراوە واتە رای جیاواز لە هەردوو لیژنەکە هەبووە، بۆیە هەردوو راکە تەسبیت کراوە وە ئەگەر نا تەنها یەك رایان تەسبیت دەکرا بۆیە ئەندامانی لیژنەش لەم حاڵەتەیە ئەتوانن رای خۆیان بڵێن.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندی بە دانانی سلێمانی و ئەوە مەبەستمە دەزانم رەئی خۆیان دەتوانن قسە بکەن، بەڵام ئەوە نوێنەرایەتی لێژنەی نەزاهە ئەکەن، رای ئێمە لەوێ، ئەگەر شتێك هەبوو ئەوان لەبری ئێمە قسە بکەن، نەك باسی محافەزەی سلێمانی ودارایی ، چونکە ئەمە پەیوەندی بەم بابەتەوە نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا روون بوویەوە دوو را لەناو پەرلەماندا هەیە، رایەکیان پێی باشە دەسەڵاتی دادوەری سێ کەس کاندید دەکات بۆ پەرلەمان پەرلەمانی کوردستان دەنگدانیان بۆ ئەکا پێویست ئەکا دوو لەسر سێ دەنگ بێنێ ئەو کەسەی کە ئەبێ بە سەرۆکی دەستەکە، بەڵام ئەگەر یەکێك لەو سێ کاندیدەی کە دەسەڵاتی دادوەری ناردوویەتی بۆ پەرلەمان نەیتوانی دوو لەسەر سێی دەنگ بێنی، ئەوە دوو کاندید کە یەکەم دەنگیان بە دەست هێناوە کە هەر کامێکیان زۆرتری هێنا لەویتریان هەر دەنگێکی بەدەست هێنابێ ئەوە براوەی دەبێ و دەبێتە سەرۆکی دەستەکە، رای دووەمیان پێم وایە لە لیژنەیەکی پەرلەمانی سێ کەسەکە کاندید بکەن، وە دوو لەسەر سێ بێنێت ئەو کەسەی کە یەکەم جار سەرکەوتن بەدەست دێنێ وە ئەگەر دوو لەسەر سێی بە دەست نەهێنا دووانی یەکەم هەر کامێکیان زیاتری هێنا ئەبێتە سەرۆکی دەستەکە، بۆیە تکایە یەك بەیەك رایەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە فەرموون بیخوێننەوە رای یەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای یەکەم:

یەکەم پەرلەمان هەڵدەستێت بە هەڵبژاردنی دەنگدانی نهێنی بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان لەنێوان سێ کاندید کەوا ئەنجومەنی دادگەری لە هەرێم کاندیدیان دەکات، ئەوەی هەلدەبژێرێت بە مەرسومێکی هەرێمی و بە پلەی وەزیر دادەمەزرێت وە لە حاڵەتی سەر نەکەوتنی، هیچ کام لەم کاندیدانە بە دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان، ئەوە هەڵبژاردن لە نێوان ئەم دوو کاندیدە دووبارە دەکرێتەوە کە زۆرینەی دەنگەکانیان بە دەست هێناوەو، ئەوەی زۆرینە بە دەست بهێنێ بە سەرکەتوو دادەنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەل ئەم رایەیە؟ کێی لەگەڵە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە کە دەسەڵاتی دادوەری کەسەکە کاندید بکا لە بۆ پەرلەمان؟ (٣١) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کێ دژیەتی؟ (٤٢) کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، بۆیە تکایە رای دووەم بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبوو رای سەرۆکی دەستەی نەزاهە بە نەزەری ئیعتیبار وەرگیرێ لەو بابەتە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

رای ئەندامانی پەرلەمان بەڕێز د. ڤالا سەرۆکی دەستە رای خۆی وت، ئەندامانی پەرلەمانیش ئەتوانن قسەی خۆیان بکەن لەم بارەیەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای دووەم لە ئەنجومەنی هەرێم دەگۆڕێت بۆ لیژنەیەکی پەرلەمانی، بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە هەلبژاردنی سەرۆکی دەستە لەلایەن پەرلەمانەوە دەبێت، بە دەنگدانی نهێنی زۆرینەی دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامەکان لە نێو سێ کاندیدا لیژنەیەکی پەرلەمانی کاندیدیان دەکاتو ئەو کەسە کە هەڵدەبژێردرێت مەرسومێکی هەرێمی بە پلەی وەزیر دادەمەزرێت وە لە حالەتی سەرنەکەوتنی، هیچ کام لەم کاندیدانە دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان، ئەوا هەڵبژاردن لە نێو ئەو دوو کاندیدە دووبارە دەکرێتەوە کە زۆرینەی دەنگەکانیان بە دەست هێناوە، ئەوەی کە زۆرینە بە دەست دەهێنێ ئەوە بە سەرکەوتوو دادەنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ابو کاروان نوقتەی نیزامیت هەبوو ؟فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من چەند جارێکی تر دوو پاتم لەو مەسەلەیە کردۆتەوە، ئەوەی کە دوو خاڵ بێ، دوو رەئی بێ، پێویستە یەك جار دەنگی لەسەر بدرێ، ئەچێتە نیزامی خەیاراتەوە، ناکرێ لە هەردووکیا، بڵێی کێ لەگەڵیەتی؟ کێ دژیەتی؟ هەردو خەیارەکە بخرێتە دەنگەوە ئەوەی زۆرینەی هێنا ئەوە سەر ئەکەوێت، زۆر سوپاس .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ابو کاروان تا ئێستا ڕێ و شوێنی دەنگدان لە پەرلەمان بەم شێوەیە بووە خەیار بە خەیار واتە ڕا بەڕا ئەخرێتە دەنگەوە ئەگەر یەکێکیان سەرکەوتنی بە دەست نە هێنا ئەچینە سەر ڕای دووەم، ڕای دووەم ئەگەر سەرکەوتنی بە دەست هێنا، یان ئەوەش سەرکەوتنی بە دەست نەهێنا ئەچینە سەر ڕای سێیەم کە ڕەنگە ڕای جەنابت بێت ئێستا کێ لەگەڵ ڕای دووەمە کە ئێستا خوێندرایەوە؟ واتە سێ کەسەکەی کاندید بۆ سەرۆکی دەستەکە لە لایەن لیژنەیەکی پەرلەمانیەوە کاندید بکرێن، (٤٦) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ (٢٢) کەس دژیەتی کەواتە پەسەند کرا، ئەچینە سەر بەندی دوای ئەو بەندی حەوت.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

ڕای دووەم/ بەندی حەوت برگەی پێنجەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە، پەرلەمان بۆی هەیە، پرساندنی سەرۆکی دەستە بکات بە پێی ڕێکارەکانی پرساندنی وەزیرەکان سەرۆك بە بریاری پەرلەمان، بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ لە یەکێك لەو حاڵەتانەی خوارەوە لە پۆستی خۆی دەبەخشرێت.

١- ئەگەر بڕیارێکی دادگەری بنبڕ دەرچێت بە تاوانبار کردنی بە ئەنجامدانی تاوانێکی بە ئەنقەست یان کەتنێکی ئابڕووبەر.

٢- ئەگەر درێغی یان کەم تەرخەمی گەورە لە ئەنجامدانی کارو ئەرکەکانی بسەلێنرێت.

٣- خراب بە کارهێنانی دەسەڵاتەکانی.

برگەی شەشەم وەکو خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د. بەهار محمدود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی شەشەم:

بڕیاری لابردنی سەرۆك لە پۆستەکەی لە هەردوو حاڵەتی (٢، ٣) لە برگەی پێنجەمی ئەم ماددەیە لەسەر ڕاسپاردەی لیژنەیەکی لێکۆڵینەوە دەردەکرێت کە بە بڕیاری پەرلەمان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ بە سەرۆکایەتی سەرۆکی دادگای تەمییزی هەرێم و ئەندامێتی دوو لە پێشکەوتووترین ئەندامانی دادگا پێك دەهێنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاز ئەکەم لەهەر شوێنێکا وشەی بەخشین هەبوو لە پۆستەکەی بگۆردرێت بە لە پۆستەکەی لادەبرێت، کە بە پێی ئەوەش بێت، یەعنی بەخشین جۆرێکە لە ئیمتیاز بەراستی، بەڵام لابردن جۆرێکە لەسزا لەسەر ئەوانەی، کە لە قانونەکە هاتووە، کە پێی تاوانبار دەکرێ بۆیە پێشنیار ئەکەم وشەی لە هەر کوێ بەخشین هەبوو بکرێ لە پۆستەکەی لادەبرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من رەئیم وایە پەرلەمان بۆی هەیە پرساندنی سەرۆکی دەستە بکات، بە پێی ریکارەکانی پرساندنی وەزیرەکان، سەرۆك بە بڕیاری پەرلەمان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی لە یەکێکی لەم حالەتانەی هەڵدەبژێردرێ جیا بکرێتەوە پرساندنی سەرۆك بکرێتە خالێکی سەربەخۆ لەمە جیا بکرێتەوە لەم پێشنیارەکەم ئەوەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان وەڵلاهی من شتێکم هەیە من تەسەور ئەکەم لە چوارچێوەی نوقتەی نیزامیا جێگای ببێتەوە داواکاریەکە لە جەنابت، هەموو جارێك ئێمە ئەبیستین ئێمە لە دەرەوە تەرویجی ئەوە ئەکەین لە ناو جەماوەری خەڵکی کوردستاندا کە ئەڵێی ئێمە لە ناو قاعەی پەرلەمان نوێنەری هەموو خەلکی کوردستانین، حیزبایەتی ناکەین، کوردایەتی ئەکەین، مەعولەمە جەنابت هەموو جارێ رێگە بەوە ئەدەی کە من جومڵەکەم بەنەس نووسیوە ئەڵێ هەر شتێك لێرە دەرئەچێ تابیعی حیزبی هەیە، من لە جەنابت ئەپرسن ئەمە راستە؟بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەتوانی سەیری پرۆتۆکۆل بکەی ئەتوانی ئێستا ئەمر بفەرموی بۆت بێنم، هەر شتێك لێرە دەردەچێت تابیعی حیزبی پێوەیە، ئەگەر ئەمە راستە هیچ پێویستی بە پەرلەمان نیە هەرێمی کوردستان هەر کەس لە مەقەڕی خۆیەوە حیزبایەتی بکا ، بەڵام بە بۆچوونی من راست نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەبعەن شتێکی زۆر ئاسایشە کە ئەم فراکسیۆنانەی لە پەرلەمانی کوردستانن نوێنەری حیزبەکانیشیانن،وە ئەو حیزبانەش ئەو نوێنەرانەی ناردوون، هەریەکە بەرنامەیەکی سیاسی لە کاتی هەڵبژارنەکاندا خستۆتە روو بۆ دەنگدەرەکانی وە بە پێی ئەو بەرنامە سیاسییەوەیە پێی ئیش کردنی کادیرە حیزبیەکان ئەم

فراکسیۆنانە هاتوونەتە پەرلەمان، بۆیە بیرو بۆچوونی ئەو بەرنامە سیاسیەشی ئەم فراکسیۆنانەی پێی هاتۆتە پەرلەمان پێم وابێت هیچ کێشەیەکی تیا نییە لە ناو پەرلەمانیشا ئەو بیرو بۆچوونانە جیاوازیشیان هەیە، بەڵام ئەمە رێگر نییە لەبەر دەم بۆ ئەوەی کە ئەندامانی پەرلەمان بیرو بۆچوونی سەربەخۆشیان هەیە لە پەرلەمان وە جاری واش هەیە بیرو بۆچوونی ئەمانە جیاوازە لە بیرو بۆچوونی فراکسیۆنەکانیان وە یە شێوەیەکی سەربەخۆ بیر دەکەنەوە، بەڵام ئەوەی کە بوترێ هەموو ئەو شتانەی کە لە پەرلەمان ئەکرێ یان دەرئەچێ تابعێکی حیزبی هەیە، بەمە شێوەیە نییە، ئەزموونیش ئەمەی دەرخستووە. كاك سهراب فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنێت من هاتنە کرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

رای لیژنە پەیوەندیدارەکان ئەوەی کە باسکرا لەلایەن ئەندامانی پەرلەمان .

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای دووەم/ ئەوەی زیاتر کە باسکرا تێبینی لوغەوی بوون و وشەی (بەخشین) دەکرێت بە وشەی (لادەبرێت) و بەم شێوەیە دادەڕێژرێتەوە .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د. احمد هیچ تێبینیەکت هەبوو، بۆ ئەو ئێستا چاك بکرێ، بخوێندرێتەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

رای دووەم / بەندی حەتەم

برگەی پێنجەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

پەرلەمان بۆی هەیە پرساندنی سەرۆکی دەستە بکات بەپێی رێکارەکانی پرساندنی وەزیرەکان، سەرۆك بە بڕیاری پەرلەمان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ لە یەکێك لەو حاڵەتانەی خوارەوە لە پۆستەکەی لادەبرێت:

١-ئەگەر بڕیارێکی دادگەریی بنبڕ دەربچێت بە تاوانبار کردنی بە ئەنجامدانی تاوانێکی بە ئەنقەست یان کەتنێکی ئابڕووبەر.

٢-ئەگەر درێغی یان کەمتەرخەمی گەورە لە ئەنجامدانی کارو ئەرکەکانی بسەلێنرێت.

٣-خراپ بەکارهێنانی دەسەلاتەکانی.

بەڕێز د. بەهار محمدود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی شەشەم:

بڕیاری لابردنی سەرۆك لە پۆستەکەی لە هەردوو حاڵەتی (٢، ٣) لە بڕگەی پێنجەمی ئەم ماددەیە لەسەر راسپاردەی لیژنەیەکی لێکۆڵینەوە دەردەکرێت کە بە بڕیاری پەرلەمان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ بە سەرۆکایەتی سەرۆکی دادگای تەمییزی هەرێم و ئەندامێتی دوو لە پێشکەوتووترین ئەندامانی دادگا پێك دەهێنرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەل ماددەکەیە بەم شێوەیەی کە خوێندرایەوە؟ (٦٥) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵێ نییە؟ کێ دژیەتی؟ کەس نیە کەواتە پەسەند کرا، بەرێزان ئەمڕۆ دانیشتنەکەمان کۆتایی پێ ئەهێنین هەڵٍ ئەگرین بۆ سبەینێ بۆ کاتژمێر (١١) دانیشتنەکەمان دەست پێ ئەکەینەوە .

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٣)ی

چوارشەممە رێکەوتی ٢٦\١١\٢٠١٤

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (١٣)

چوار شەممە رێکەوتی ٢٠١٤/١١/٢٦

کاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی ٢٠١٤/١١/٢٦ پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی یوسف محمد صادق سەرۆکی پەرلەمان و، بە ئامادەبوونی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی جێگری سەرۆك و، بەڕێز فخرالدین قادر سکرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژمارە (١٣)ی نخولی چوارەمی، ساڵی (٢٠١٤) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (١)ی ماددە (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (١)ی هەموارکراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا دانیشتنی ژمارەی (١٣)ی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی یەکەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە کات (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی ٢٠١٤/١١/٢٦ دا بەم شێوەیە بێت:

١. بەردەوام بوون لە سەر گفتوگۆکردنی پڕۆژە یاسای هەمواری یەکەمی یاسای دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠١١) بەپێی ماددەکانی (٧٢) و (٧٤) و (٧٥)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، ژمارە (١)ی ساڵی(١٩٩٢)ی هەموارکراو.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان، دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستان دەکەینەوە، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی دووەم، دانیشتنی ژمارە (١٣)، رۆژی دانیشتن (٢٠١٤/١١/٢٦)، بەرنامەی کار، بەپێی حوکمەکانی بڕگە (١)ی ماددەی (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق، ژمارە (١)ی ساڵی(١٩٩٢)ی هەموارکراو، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاریدا کاتی دانیشتنی ژمارە (١٣)ی خولی گرێدانی ساڵی دووەم لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان، لە کاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆ، رۆژی چوارشەممە، رێکەوتی (٢٠١٤/١١/٢٦) بێت و بەرنامەی کاری دانیشتنەکە بەم شێوەیە بێت،

١. بەردەوام بوون لە سەر گفتوگۆکردنی پڕۆژە یاسای هەمواری یەکەمی یاسای دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠١١) بەپێی ماددەکانی (٧٢) و (٧٤) و (٧٥)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، ژمارە (١)ی ساڵی(١٩٩٢)ی هەموارکراو.

ئێستا داوا لە بەڕێز سکرتێری پەرلەمان دەکەین ناوی ئامادەنەبووانی دانیشتنی پێشوو بخوێنێتەوە.

بەپێی ئەو یاسا کارپێکراوانەی ناو حکومەتی هەرێمی کوردستان ئێستا دامەزراندن لە دەستەلاتی سەرۆکی حکەمەتە بە سیڤی لە لایەن لایەنە پەیوەندیدارەکانەوە بەرز ئەکرێتەوە، و دەستەی وەبەرهێنان و دەستەی گەشت و گوزاریش دوو دەستەن هاوشێوەی ئەو دەستەیە سەرۆکەکەیان پلەی وەزیری هەیە، بەلأم دەستەلاتی دامەزراندنیان نییە، ئایا هۆکار چییە دەستەلاتی دامەزارندن دراوە بە سەرۆکی دەستە؟ و دامەزراندن لە چ پلەیەکەوە بۆ چ پلەیەکە؟ چونکە پلە تایبەتەکانیش ئەگرێتەوە، ئەویش لە دەستەلاتی سەرۆکی هەرێمە، پشتگیری قسەکانی بەرێز کاك ئەبو بەکر و دکتۆر فرسەت ئەکەم دەربارەی لابردنی وشەی (تەئدیب) کردن، ئەو وتانەش بەرێز دکتۆر فرست کردی، سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەرێز د.جوان اسماعیل:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاسی لیژنەی یاسایی و لیژنەی دەستپاکی ئەکەم لەسەر ئامادە کردنی ئەو ڕاپۆرتە، زۆر بە وردی ئامادە کراوە، سوپاسی ئامادە بوونی بەرێز دکتۆر ئەحمەدیش ئەکەم، سەرۆکی دەستەی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان، بە نیسبەت بەندی هەشتەم فەقەرەی دووەم لەگەڵ بەرێز کاك ئەبو بەکرم، دامەزراندن و بەرز کردنەوە، و وشەی تەئدیب کردن جوا نییە، بە عەرەبی پێی ئەڵێن عەینی، لێرەش نووسرایە، بکرێتە ئینزیبات بە عەرەبی، بەرزەفت کردنیش بە کوردی، بە نیسبەت فەقەرەی پێنجەم لە بەندی هەشتەم باسی دامەزراندنی ئەکادیمیەك ئەکات بۆ موکافەحەی گەندەڵی، و ئەرکەکانی ئەو ئەکادیمیایەی باسی کردییە کە توانای ڕاهێنان و بلأو کردنەوەی چەمکەکانی دەستپاکی و لێپرسینەوە و شەفافیەت، ئەگەر بێینە لاپەڕەی حەفتەم کە باسی فەرمانگەی لێکۆڵینەوەی ئەکات، ئەبینین نەفسی ئەرکەکانە بە نیسبەت شەفافیەت و نەزاهەت و بلأوکردنەوە و زانیاری، و لاپەڕەی هەشت کە باسی فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافیەت ئەکات، ئەگەر بێینە سەر فەقەرەی چوار و پێنج عەینی باسی پرۆگرامی ڕاهێنان ئەکات، و فەقەرەی پێنجەم باسی بلأوکردنەوەی ڕۆشنبیری شەفافیەت ئەکات، مەعنای ئەرکەکانی ئەو ئەکادیمیایە دائیرەی تەحقیقات ئەیکات، و دائیرەی خۆپاراستن و شەفافیەتیش ئەیکات، لەبەر ئەوە ئەو ئەکادیمیایە بۆچی دابمەزرێ؟ وابزانم ئەوە تەشکیلاتی دائیریت بۆ زیاد ئەکات، دوو فەرمانگەت هەیە ئەو ئیشانە ئەکات، پێویست ناکات ئەو ئەکادیمیایە دروست بکرێ، سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئومێد.

بەرێز ئومێد حەمە علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کران، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر شوان.

بەڕێز عمر مصطفی (د.شوان قەلادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە بە گشتی سەرۆکی دەستەکە سەلاحیاتی زۆری پێدراوە، ئەگەر بکرێ لە هەموویان بکرێ بە هاوکاری ئەنجومەنی دەستە، شتێکی ئاوا زیاد بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر سیراج.

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی دووەم پێشنیار ئەکەم کە ئەوها ڕێکبخرێتەوە (سەرۆك ئەو دەستەڵاتانەی خوارەوە پیادە ئەکات): (أ و ب) بۆ زیاد بکرێ:

أ دامەزراندن و فەسڵ و تەئدیب کردن، تا ئێستا باسی فەسڵ کردن نەکرایە کە عیلمەن سەرۆکی دەستە حەقی دامەزراندنی هەیە، حەقی بەرز کردنەوەی هەیە، حەقی تەئدیبی هەیە، ئەبێ حەقی فەسڵ کردن و لادانیشی هەبێ کە خۆی بە شیاوی ئەزانێ.

ب- پێدانی قیدەمێك لە شەش مانگ تێپەڕ نەکات بۆ ئەو کەسانەی کە جهودی ئیستیسنائی نیشان ئەدەن، لەبەر ئەوەی لە ماددەی (١٨) باسی ئەوە ئەکات سەرۆکی دەستە بۆی هەیە سااێك قیدەم بداتە هەر موەزەفێك، بەراستی سااێك هیچ کەسێك ئەو سەلاحیەتەی نییە، تەنیا سەلاحیەتی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانە، نەك سەرۆکی دەستەیەك، با ئەو قیدەمە لە ماددەی (١٨) نەمێنێ، و ببێتە شەش مانگ، و باسی فەسڵیشی تێدابێ، چۆن باسی تەئدیب کردنی و بەرز کردنەوە ئەکات، لە بڕگەی سێ، باسی دامەزرادنی لێکۆڵەر ئەکات، دامەزراندنی ئەوها بە ڕەهایی، پێشنیار ئەکەم وای لێبێ، لەبەر ئەوەی موحەقیقی نوێ، مەبەستم موحەقیقی نوێیە، ناکرێ موحەقیقێکی نوێ لە مەوزوعێکی وا هەستیار لە نوێ تەعین بکرێ، چونکە کارەکەی هەستیارە، بە گەنجێکی تازە دەرچوو تەسەور ناکەم، کەم تەرجوبە کاری تەحقیقی ئەو مەلەفە حەساسانە بگرێتە ئەستۆ،با وای لێبێ سەرۆکی دەستە داوای نەقڵ بکات، هەندێ لێکۆڵەر لە هەندێ شوێن کە ئەزموونی چەند ساڵیان هەبێ، واباشە لە (٣) ساڵ کەمتر نەبێ، ئەوانە بە نەقڵ بکرێ، بە هەمان حقوق و ئیمتیازاتی ئەو شوێنەی تێیدایە، و و ئەگەر موبەڕیراتیش هەیە کە ئەوان بە تەنسیب دێن و وەکو میلاك حیساب ناکرێ، ئەکرێ ئەوان بە نەقڵ بێن، بە هەمان ئیمتیازاتیش، بەڵام بەو شێوەیە نا کە ئەوان تەعینی نوێ بن و ئەزموونیان نەبێ، و مەلەفی وا حەساس بگرنە دەست، نوقتەی پێنجەم، دامەزراندنی ئەکادیمیا باس ئەکات، ئەکادیمیا ئیشی بحوس و دیراساتە،

لێرە بەس باسی ڕاهێنانی کردووە، ناکرێ ئەکادیمیایەك باسی بحوس و دیراساتی تێدا نەبێ، بەڕای من وا باشە ئەکادیمیا باسی بحوس و دیراساتی تێدابێ، و باسی وجودی باحیس و لێکۆڵەرەکانیش بکات، لە هەمووی گرنگتر ناوی نەوتراوە، من بە چاکی ئەزانم ناویشی تەحدید بکرێ، ناوی بنێن ئەکادیمیای دەستپاکی، ئەکادیمیای کوردستان بۆ کاری دەستپاکی، ئەوەی بە زەڕور ئەزانم، لەبەر ئەوەی ئەکادیمیا بەبێ ناو هاتووە، ئەبێ ناویشی بۆ دیاری بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە قانونی نیم، لە پەرلەمانی کوردستان (١١) پەرلەمانتاری بەڕێز کە لە لیژنەی قانونین ئێمە خۆمان سسپاردووە بە ئەوان، بۆیە داوای ڕوون کردنەوە لە لیژنەی قانونی ئەکەم، ئەوەی دوێنێ تێپەڕیوە دوو بابەتی نا قانونی تێپەڕیوە، چونکە ئەوە مەسئولیاتە لەم خولە، ئەگەر وایە با ڕوون کردنەوە بدەن، ئەگەر وا نییە با ئەو قسەیە لە پرۆژۆتۆکۆل بسڕنەوە، چونکە ئەوە ئەبێتە مالّ لەسەرمان کە لەم پەرلەمانە شتی نا یاساییمان تێپەڕاندووە، داوای ڕوون کردنەوە ئەکەم لە لیژنەی یاسایی کە ئەوەی دوێنی نا قانونییە، یان قانونییە؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنە پەیوەندیدارەکان قسەیان چییە لەسەر ڕای ئەندامان؟ فەرموو دکتۆرە ڤالاّ.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دوێنێ ڕای خۆمان دا لەسەر هەردوو ئەو برگەی دەنگی لەسەر درا، ڕای یەکەم لە ماددەی چوار، ویلایەتی عام ئەدات بە دەستەی نەزاهە بەسەر هەموو کەسەکان، لە حاڵەتێك کە ویلاتی عام بەسەر هەموو شەخسێ لە سەلاحیەتی سوڵتەی قەزائی دایە تەنیا، وەکو سوڵتەیەکی موستەقیل، ڕای دووەمیش کە پێمان وا بوو ئەویش هەر ناشیرن کردنی یاساکە بوو، تایبەت بوو کە دەستەلاّتمان لە دەستەلاّتی دادوەری سەندەوە کە (٣) کاندید هەڵبژێرێ ئینجا بێ بۆ پەرلەمان، ئەویش بە دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامانی دەنگی لەسەر بدات، بەڵام ئەو دەستەلاّتەمان لە دەستەلاّتێکی قانونی سەربەخۆ سەندەوە، دامان بە دەستەلاّتێکی سیاسی قانونی کە پەرلەمانی کوردستان بوو، ڕوون کردنەوەی من و ئەوەی لە ڕووی یاساییەوە بەسەرمان تێپەڕی ئەو دوو خاڵە بوو، ئەوەی پەیوەندی هەیە بە مولاحەزاتی ئەندامانی پەرلەمان، سێ کەس پشتگیریان کردووە کە حەقی تەعین لە موحەقیقینی عەدلی بە پێی ماددەی (٥١) ی قانونی ئسولّی موحاکەماتی جەزائی بێ، و لە بەڕێز سەرۆکی دەستە ئەو حەقە بسەندرێتەوە، و (٣) کەسیش پێشنیاری کردووە کە تەئدیب کردن هەڵگیرێ، و بەرزەفتە کردن ئیزافە بکرێ، و لە پاڵ

دامەزراندن و بەرز کردنەوە حەقی فەسڵیش بدرێ بە سەرۆکی دەستە، و زیاتر لە دوو ئەندام پەرلەمانیش لەگەڵ ئەوە بوون کە ئەکادیمیا هەر دورست نەکرێ، و ڕایەکیش لەگەڵ ئەوە بوو ئەگەر ئەکادیمیا دروست بکرێ ئەوە پێویستە باس بکرێ کە کارەکانی چین؟ ئەوەش کە پەیوەندی بە مەنحی قیدەمیەوە هەیە لە شەش مانگ زیاتر نەبێ، دوایی بە ڕاوێژ هەردوو لیژنەی موختەس دایدەڕێژنەوە، هەر ئەو مولاحەزاتانە هەبوون، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك دکتۆر ڕێ بە بەڕێزیشت ئەدەم، فورموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو ئەو مەعلوماتە موتەوازیعەی هەمە لە یاسا، ئەندامانی پەرلەمان دڵنیا ئەکەمەوە کە هیچ خەڵەڵێکی قانونی نەبووە لەوەی دوێنێ تێپەڕیوە، لەبەر ئەوەی ئێمە وتوومانە ویلایەتی بەسەر هەموو کەس ئەبێ، ئەو هەموو کەسە زۆر کێشەی لە کۆڵ کردووینەوە، دووەم، ئەگەر ویلایەتی بەسەر هەموو کەس نەبێ ناتوانێ کارە ڕەقابیەکەی خۆی وەکو ئەوەی هەیە بیکات، دوای ئەوەی لە بڕگەی دووەم دوو ڕەئی هەبوو، یەکێ وتی بکرێ بە ئەنجومەنی قەزا، یەکێکیش وتی بکرێ بە لیژنەیەکی پەرلەمانی، هیچیان ناقانونی نییە، بەڵام دەنگی پەرلەمان یەکلایی کردۆتەوە کە بدرێ بە ئەندامانی پەرلەمان، هیچ نا قانونی نییە، هەر کام لەو ڕەئیانەی دوێنێ ئەگەر ڕەئی موخالفیش دەنگی بهێنابایە هیچیان ناقانونی نەبوون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق - سەرۆکی پەرلەمان:

من یەك داواکاریم لە بەڕێزتان هەیە لە لیژنەکانی پەرلەمان، بە تایبەتی لیژنەی یاسایی، تکایە ڕای شەخسی خۆتان لە ڕای لیژنەکە جیا بکەنەوە، دوو، هەرکاتێ شتێکی ناقانونیتان بینی لە ئامادە کردنی ڕاپۆرتەکان، ئەرکی لیژنەی یاساییە ئەگەر شتێکی ناقانونی هەبوو نەهێڵێ بێتە ناو ڕاپۆرتەکە، ئەگەریش هات با ئاماژە بدرێ بەوەی کە ئەوە موخالەفەی فڵان قانونە، و ئەگەرنا کاتێ ئەو ڕایانە لە ناو ڕاپۆرت تەبویت کراوە وەکو دوو ڕا، ئەندامانی پەرلەمان بە ڕای قانونی ئەبینن، و پێیان وایە بەپێی ئەوەی خۆیان کە تێیئەڕوانن و ڕای ئەوانە، ئەتوانن دەنگی بۆ بدەن، دوو نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو دکتۆرە ڕێواز.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ پشتگیری تەواوم بۆ قسەکانی بەڕێزت، یەکەم، لیژنەی یاسایی لە پەرلەمانی کوردستان ئەگەر بەڵگەی یاسایی حاشا هەڵنەگر، یەعنی بەڵگەی یاسایی موتڵەق هەبێ لەسەر مەسەلەیەك کە نایاساییە، نابێ بیهێنێتە ناو هۆڵ، ئەبێ قەناعەت بە یەکتری بکەن لە ناو لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی ئەو دەقە بە دوو ڕا نەیەتە ناو هۆڵ، واتە ئەوان خۆیان (١١) قانونین، لە ناو خۆیان نەیانتوانیوە قەناعەت بە یەکتری بکەن کە ئەوە یاساییە یان نا یاساییە؟ ئەیهێننە ئێرە، گریمان هیچ لە یاسا نازانین، ئەوان دوو ڕەئیان هێناوەتە

بەردەمی ئێمە، ئەگەر ماددەیەك نا دەستووری و نا قانونییە ئەبێ نەیهێنن قەناعەت بە یەکتری بێنن، دوو، سەبارەت بە مەسەلەی ویلاتی عام، ویلایەتەکە تەنیا لە حوکمەکانی ئەو یاسایەیە، و ئەو دەستەیە دەستەلاتی ئەوەی نییە حوکم بەسەر خەڵك بکات، ڕاستە لەوێ موحەقیقین هەن، دەستەلاتی تەحقیقی هەیە، کەواتە حوکمەکانی ئەو یاسایە بەس بۆ تەحقیقە، نەك بۆ حوکم دان، دواتر هەر کەسێك کە مەسئەلەیەکی لەسەر ساغ ئەبێتەوە، مەسەلەی حوکم دان بەسەری ئەگەڕێتەوە بۆ لای قەزا، سەبارەت بە مەسەلەی سێیەم، بە تەسەوری من ئەوەی کە کێ ئەو کەسانە تەرشیح بکات؟ ئەوەندەی بوعدێکی سیاسی هەیە، ئەوەندە قانونی نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر ئیبراهیم، دکتۆرە ڤالاّ دەرفەت بە بەڕێزیشت ئەدەم، با ئەو دوو نوقتە نیزامییە وەرگرین، فەرموو.

بەڕێز د.ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابەتەك براستی مشەوشە ل دیڤ من، ئەز نزانم پەیڕەوێ ل دیڤ جەنابێتە چاوا دیێتە خاندن؟ بەس هەر لیژنەکا مەعنی بابەتەکی ڤە، دێبینی لیژنا یاسایی پرۆژێت دیتە تەقدیم کرن ل پەرلەمانێ، ب سەراحەت دبێژم لیژنا یاسایی بتنێ نەبێتە لامیعی پەرلەمانی، ئەو لیژنەیەت هەی یێ مەعنی مەفڕوزە ئەڤ پرۆژە یاسایە، لیژنا مەعنی بداتە دانوستاندنێ، و لیژنا یاسایی بێتە جهێ ئیستیشاری، نە لیژنا یاسایی بهێتە جهێ دانوستاندنێ و موناقەشێ، چونکی ئەڤە ب هەماهەنگیێ چێ دبن، قەناعەتا من مەفروزە لیژنا مەعنی و مەوزوعی ئەڤ بابەتا کرن، لیژنا یاسایی بهاتبا ئیستیشارە کرن، و ئەڤ پرۆژە نا، بۆ هەر پرۆژەکی تر ژ بی، یەعنی ئەز بە حاڵێ خۆ دگەل هەڤالاّ خۆ ل لیژنا پەروەردە و خوێندنی بالاّ هەروەختەکی پرۆژێت یاسایێ پەروەردە و خوندنی بالاّ هات، ڕێگە نادەم بخۆ کو ئەز تەکلیفا لیژنا یاسایی بکەم پرۆژە بداتە دانوستاندنا پەرلەمانێ، بەڵکو ئەم لیژنا خۆ بابەتێ دێنە دانوستاندنێ، و لیژنا یاسایی بلا بێتە جهێ ئیستیشاری، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ کە ئەبێ لیژنەی یاسایی ئیش لەسەر هەموو پرۆژە یاسایەك کە دێتە پەرلەمان ڕاپۆرت حازر بکات، بە تایبەتی ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارە بە لایەنی یاسایی، دەستووری بوونی یاساکان، گونجانی یاساکان، ئەوە ئەبێ لیژنەی یاسایی یەکلایی بکاتەوە، بۆیە لە پەیڕەویش ئاماژە بەوە کراوە، جاری واش هەیە ڕاپۆرتی هاوبەش حازر ئەکرێ لە نێوان لیژنەی یاسایی و لیژنە پەیوەندیدارەکانی تر، فەرموو دکتۆر فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ کە بابەتێك تێپەڕی ناکرێ جارێکی تر قسەی لەسەر بکەینەوە، ئەوەی بەڕێز دکتۆرە ڤالاّ فەرمووی تەنیا لە چوارچێوەی وەلاّمدانەوە بوو، بەلاّم ئێمە کە زیاتر دێین و گفتوگۆ لەسەر ئەو بابەتە بکەین، پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆیە، داوا لە بەڕێزت ئەکەم بەپێی ئەو دەستەلاّتەی هەتە ئەو مەسەلەیە دابخە، با بەردەوام بین لەسەر گفتوگۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق-سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕاستە، ناگەڕێینەوە سەر ڕابردوو، بەلاّم ئاماژە بەوە درا لێرە ئێستا لەبەردەممانە گرفتێکی یاسایی هەیە، لەم ماددەی ئێستا موناقەشەی ئەکەین، ئاماژەش بەوە درا کە دوێنێش خەلەلی قانونی هەبوو، بۆیە ئەم گفتوگۆیە هاتە کایەوە، فەرموو دکتۆرە ڤالاّ ئەگەر قسەی ترت هەیە؟

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بابەتەکە دادەخەین هیچ ڕوون کردنەوەیەکمان نییە، بەلاّم ئەو خالاّنەی دوێنێ تێپەڕین تیکراری ئەکەمەوە خاڵی نایاساییین، و دەستەلاّتی دادوەری ئەتوانێ دیفاع لە خۆی بکات لەو بارەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صالح ((عمر کۆچەر)):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ تەوزیح ئەم دگەل لیژنا یاسایی هاوبەشین و مە چ ئیشکال دگەل نینە کو کی ئەو بکەتن و وانژی خواند و (نجیبە) یێ ژی خواند چی ئیشکال مە لسەر ڤێ خالێ نینن و مەوزوع مەوزوعەکێ قانونی و یاساییە و ئەم حەسدکەین تەبیعی یە لیژنا یاسایی دەورێ خۆ دڤی مەجالیدا ببینت، دوو تێبینی من هەبوون ئێك، ئەم ژی پشتگیریا وان بۆچوونا دکەین کو سوێند خوارن بەرامبەر ئەنجومەنێ دادوەران بیتن و، خالاّ هەشتێ ژی، ئەز نزانم چەوا مە ئیشارەتەك کربوو کو ئەگەر نەمینت، چونکە د (اسباب موجبە) دا یا هەی خالاّ (اصدار التعليمات المنصوص عليها في هذا القانون) بزمانێ عەرەبی ئەو یا د (اسباب موجبە) دا هەی ئەگەر لابدرێت باشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەڕێز دکتۆر (احمد) سەرۆکی دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس جەنابی سەرۆك، ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان هەست دەکەم ئەم خاڵە خاڵێکی ئێجگار گرنگە، ڕەبتی بە ئەساسی دامەزراندنی دەستەی دەستپاکییەوە هەیە، ئەساسی دەستەی دەستپاکی کە ئەرکە ئەساسییەکانی ئەوەیە کە لێکۆڵینەوە لە کەیسەکانی گەندەڵی بکات، ئێمە تەقریبەن لە ساڵێك چوار تا پێنج مانگمان هەیە بەراستی، لە مانگی چواری ئەمساڵەوە دوای ئەوەی کە دەسەڵاتی دادوەری لە هەرسێ پارێزگاکە بۆ دەستنیشان کردووین تا ئێستا لەبەر گرفتی نەبوونی یاخۆد کەمی موحەقیق نەمانتوانیوە نە ئۆفیس لە پارێزگای دهۆك و، نە لە سلێمانی و، نە لە قەزا و ناحییەکانیشدا بکەینەوە کە ئەمە خاڵێکی ئێجگار گرنگە لەم مەسەلەیە، مەسەلەی موحەقیق بۆ ئێمە بۆ نموونە ئێستا لە سلێمانی یەك موحەقیقیان بۆ موتەفەریغ کردووین پاش سێ مانگ لە هاتو چۆ پەیوەندی لەگەڵ بەڕێز سەرۆکی دادگا لەوێ کە ئەویش هەقی خۆیەتی ئەویش موشکیلەی کەمی میلاکی هەیە بە تەئکید هەمان شتیش بۆ شوێنەکانی تر دەبێت، دوو: قەزییە لە بەغدا دەمێکە یەکلایی کراوەتەوە دەستەی دەستپاکی خۆی موحەقیقی هەیە و دەبێت موحەقیقی هەبێت، بە پێی پێدانی ئەو دەسەڵاتە بە دەستەی دەستپاکی لێرە من پێتان دەڵێم دەستەی دەستپاکی ناتوانێت تەحقیق لە هیچ کەسێکی گەندەڵ بکات، چونکە هەتا ئەو موحەقیقانەی بە تەنسیبیش هاتوون ئێمە لە سەرەتای ئەمسال (١٠) موحەقیقمان بە تەنسیب لە دەسەڵاتی دادوەری بۆ هەولێر وەرگرت، تەقریبەن پێنج تا شەشیان بەبێ ئەوەی ئێمەش ئاگادار بکەنەوە، بەبێ ئەوەی ئەو قەزایانەی کە لە لایەنیشیانە تەسلیم بکەنەوە چوون تەنسیبەکەی خۆیان هەڵوەشاندەوە، ئەوە نوقتەیەکی ئێجگار جەوهەرییە، ئێوە خۆتان پەرلەمان ئازادن چۆن قەرار دەدەن، بەڵام بەبێ پێدانی ئەو مافە بە دەستەی دەستپاکی پێتان دەڵێم ئیشی تەحقیق لە سەرتا سەری کوردستان چۆن ئێستا وەستاوە ناچێتە پێش، بە نیسبەت سوێند خواردنەکە موشکیلە نییە من پێموایە ئەو فەقەرەیە هەڵبگیرێت زۆر زەرور نییە تەنیا دەورەکە زەرورە، برادەرێك وتی، بەڵێ بەتەئکید ئەگەر ئەو هەقەمان پێبدرێت ئێستا لە کوردستان ژمارەیەکی زۆر موحەقیق هەن کە ئێستا کاری پارێزەری دەکەن، ژمارەیەکی زۆر لە موحەقیق ئێمە دەتوانین بە نەقل وەریان بگرین لە دەسەڵاتی دادوەری، فیعلەن نەقل خۆمان ئێستا دوو دەستەی فەرمانبەرەکانمان بە نەقل وەرگرتووە، چونکە خۆتان دەزانن فەرمانبەری تازە بۆ ئێمە لەگەڵ ڕێزمان ئەگەر ئێستا فەرمانبەری تازە وەربگری، بەڵام تازە لەگەڵ خاوەن خیبرەکان پێکەوە بڵێین تێکەڵکێش دەکەین ئێستاش ئەو موحەقیقە کۆنانە وەردەگرین کۆمەڵێك گەنجیش وەردەگرین دەبێت لەسەر دەستی ئەوانە فێربن، ئەو دەستە دەستەیەکی سابت و دائیمە بۆ موستەقبەل لە کوردستان ئیش دەکات لەبەرئەوە ئەوە خاڵێکی جەوهەری و ئەساسییە کە ئێمە تەقریبەن لە خولی سێیەمیشەوە ئیشمان لەسەر ئەو مەسەلەیە کردووە دەکرێت ئەو دوو فەقەرە سوێند خواردنەکە لابدەین، لەبەرئەوە ئەم مەوزوعە مەوزوعێکی ئێجگار گرینگە، هەر ئاراستەیەك دەیکەن ئەوا خۆتان وەکو پەرلەمانتار لێرەن، بەڵام بەبێ پێدانی ئەو مافە بە دەستەی دەستپاکی کە هیچیش موخالیف نییە لەسەر ئەوە و لە بەغداش ئەوە زیاتر لە (٩) ساڵە ئیشی پێدەکرێت، نە ئێمە لە عێراق یاسایی ترین و نە ئێمەش وەکو ئەوان ولاتێکن

موئەسەساتیمان هەیە و، ئەو قانونەی لەسەر دەمی بریمەریش دەرچوو ئەو قانونەی کە لە خولی دووەمی پەرلەمانی عێراقیش بوو ئەوان بەردەوام موحەقیق لای خۆیان دادەمەزرێنن، مومکینە سوێند خواردنەکەش وەلەو لێرە ئیعتیرازاتێك بەرز دەبێتەوە لە دەسەلاتی قەزایی، داواکاری گشتی هەقی خۆیانە، بەلاّم بە تەئکید بوونی ئەو دەستەیە پێویستی بە ئەدەواتی خۆی هەیە دەبێت ئەو دەستەیە موحەقیقی تایبەت بە خۆی هەبێت بەبێ ئەوە بەهیچ شێوەیەك وە ئێستا هەر شتێکی لە پەرلەمان دەردەچێت قانونە، چونکە پەرلەمان خۆی دەسەلاّتی تەشریعی هەیە، پەرلەمان دەتوانێت قانون تەعدیل بکات بەبێ پێدانی ئەو سەلاّحیاتە من پێتان دەلێم کاری تەحقیق لە کوردستان چۆن ئێستا بە خاوی چۆتە پێش و ڕەنگە بەشێك لە پەرلەمان گلەییان هەبێت، بە تەئکید ئەوە دەبێت، بە نیسبەت وشەی تەئدیبەوە هەر خۆشی لە قانونی نەزاهەی عێراقدا هاتووە، تەئدیب هەیە، بەلاّم دەکرێت وشەیەکی تری بۆ بکرێت، بە نیسبەت موکافەحەی فەسادیش بە تەئکید ئەکادیمیاکە و، ئەکادیمیا دیارە کە سەلاّحیات دەلێت مانای ئەوە نییە ئێمە بەیانی ئەکادیمیا دادەمەزرێنین ئەو ئەکادیمیایە ڕەنگە بۆ داهاتوو بێت بۆ پێگەیاندن و پەرەپێدان بە تواناکانی کادیرەکانمان بێت، ئێستا لە بەغدا ئەکادیمیای فەساد هەیە، بەلاّم هەم وەزعی بەغداد خراپە هەم ئێستاش ئێمە عیلاقەی موباشیرمان لەگەلّیان نییە، هیوادارین سەرۆکی تازەی کە ئێستا لە ڕێگایە سەرۆکێکی دیکە بۆ دەستەی نەزاهەی عێراق دابنێن بتوانین ئەو تەنسیقە بکەین ئەگەر وەزعی بەغداد باش بێت ئێمە بتوانین سوود لە ئیمکانیاتی ئەوان وەربگرین، بۆیە ئەو تەشکیلاتانەی کە هاتووە شەرت نییە سبەی دابمەزرێن، بەلاّم ئەو تەشکیلاتەی کە قسە لەسەر موئەسەسەیەك دەکات کامل بێت، بەراستی فەرمانبەرەکانی خاوەن باشترین ئاستی ئیداری بن بۆ ئەوەی بتوانن ئیشەکانی خۆیان جێبە جێ بکەن، لەبەر ئەوە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان، مەسەلەی موحەقیق بۆ ئێمە شتێکی ئێجگار زەروری و حەیاتییە و هیچ موخالەفەشی تێدا نییە و ئەگەر موخالەفەش کرابێت بڕوا ناکەم هیچ موخالەفەیەك هەبێت و لە عێراقدا هەیە و لە زۆربەی ولاّتانیشدا هەیە ئێستا من ئەگەر بمزانیبامایە موناقەشەی زیاتر دەکرێت دەمتوانی قانونی چەندین ولاّتیشتان بۆ بڵێم کە ئەو سەلاّحیاتانەی داوە بە دەستەی دەستپاکی و دەستەی دەستپاکی وەکو خاتوو دکتۆرە (ڕێواز) باسی کرد هیچ ئەولەویاتی نییە، بە حیساب دەستەی دەستپاکی تەحقیق لە قەزایا دەکات قەزایاکە ئەوەل و ئاخیر دەچێتە بەر دادگاکان، دادگای حکومی بڕیاری کۆتایی لەسەر ئەو کەیسانەی ئیمە دەدات، تەحقیقیش لە مەراحلی یەکەمدا موحەقیق تەنیا هاوکاری قازی تەحقیقە، قازی تەحقیق بۆی هەیە حکوم بدات بەهۆی ئەو تەحقیقە بەشی ئەوەندە بەلگەی تێدابێت لەبەر ئەوە ئەوەل و ئاخیریش دەکات، لەبەرئەوە دەتوانم بڵێم لە سەدا (٦٠) تا (٧٠) ئەساسەن لە ژێر دەسەلاّتی قەزایە، ئەوە ویجهەت نەزەری ئێمەیە ئەوەش بە خاڵێکی گرینگ و جەوهەری دەزانین لەو تەعدیلە بۆ ئەوەی بتوانین کارەکانی خۆمان لەو مەسەلەیە ببەینە پێش و، بڕیاری کۆتایش بۆ ئێوەی بەڕێزە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، پێموابێت لیژنەی یاسایی قسەی خۆیان دەبێت، ئێستا بەڵگەی قانونی دەخەنە ڕوو لەسەر ئەو مەوزوعە، بەڵام سێ نوقتەی نیزامیمان هەیە، تکایە نوقتەی نیزامی بێت نەك پێدانی ڕای تازە، بەڕێز كاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من لەسەر، موشکیلە لە ڕاپۆرتەکەدا تێبینیم نووسیوە، بەس بۆ سەرۆکی لیژنەی یاسایی کە شتەکەی شتی نا قانونی هەیە بۆ ئیمزای کردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو ئەوە دامان خست، بەڕێز خاتوو منیرە فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علي:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە دوا وشەی بەڕێز دکتۆرە (ڤالا)وە دەست پێدەکەم، کاتێك ئەو پێی وایە کە ئێمە فیعلەن پەرلەمانی کوردستان نا قانونیمان کردووە، ببووڕە سەرۆکی پەرلەمان ئەو قسەیەی کۆتایی ئەو هاندانی دەسەلاتی دادوەری تێدایە کە دژی پەرلەمانی کوردستان هەڵوێستیان هەبێت سەبارەت بەو یاسایەی کە ئێمە دوێنێ تێمان پەڕاندووە، ببووڕە ئەو دەڵێت هەقە هەڵوێستیان هەبێت، واتە هاندانی تیایە لەلایەن سەرۆکی لیژنەی یاساییەوە بۆ دەسەلاتی دادوەری، من داوا دەکەم قسەکەی لە پڕۆتۆکۆڵ بسڕێتەوە و، هەروەها ڕوون کردنەوەشمان بداتێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (مونیرە) خان ئەوە هاندان نییە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی تکایە، سەرۆکی لیژنەی یاسایی وەکو ئەندامێکی پەرلەمان، بەڕێز (امنە) خان تکایە دەرفەت بدە لە جێی خۆی قسە مەکە، دەرفەت بدە با من قسەکانم تەواو بکەم، ڕێت پێدەدەم قسەی خۆت بکەی، سەرۆکی لیژنەی یاسایی مافی خۆیەتی بیرو بۆ چوونە یاساییەکانی خۆی بخاتە ڕوو و وەکو ئەندام پەرلەمانیش مافی خۆیەتی کە بیرو بۆ چوونەکانی خۆی بخاتە ڕوو، خاتوو امنە فەرموو.

بەڕێز امنە زكرى سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

براستی ئەف مەوزوعە گەلەك درێژی بخوەڤە گرت، یێت دکەنە د قالبەکێ، یەعنی نزانم چ نافْ بینم، ئەوا کو (مونیرە) خان دبێژیتن تۆهمەو تەشهیر کرنا سەرۆکا لیژنا یاساییە دڤێتن بیسەلێنێتن کا چەوا هاندانا لیژنا ئەنجومەنێ دادوەری دکەتن بوی شێوازی دڤێت ئاخفتنا خۆ ئیسبات بکەت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێوە هاوکاریمان دەکەن کە ئەم مەوزوعە دابخەین، کۆتایی پێبێنین، بەڕێز دکتۆرە ڤالا تکایە ڕای یاسایی خۆت بڵێ لەسەر ئەو بابەتەی کە پەیوەندیدارە بە ماددەی (٨) فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (٥١) لە قانونی ئصولّی موحاکەماتی جەزائیدا لە ئەحکام عامەدا هاتووە لە خالّی (ھ) ((یعین المحقق بأمر من وزیر العدل علی أن یکون حاصلا علی شهادة في القانون معترف بها او حاصلا علی شهادة دبلوم الادارة القانونیة من هیئة المعاهد الفنیة و یجوز منح ضباط الشرطة و مفوضیها وموظفي وزارة العدل من القانونین سلطة المحقق بأمر من وزیر العدل))، لە خالّی (ھ) دا هاتووە ((یعین المحقق بأمر من وزیر العدل علی أن یکون حاصلا علی لشهادة في القانون معترف بها و یجوز منح ضباط الشرطة و مفوضیها و موظفي وزارة العدل القانون سلطة المحقق بأمر من وزیر العدل))، (و) ((لا یمارس المحقق أعمال الوظیفته لأول مرة الا اذا حلف أمام رئیس المحکمة الأستئناف الیمین الاتیة (أقسم باللہ أن أؤدي الأعمال الوظیفة باالعدل وأطبق القوانین بأمانة)))، وە ئەوەی کە لە قانونی هەیئەی نەزاهەی بەغدادا هاتووە لە ماددەی (٣) ((تعمل الهیئة علی المساهمة في منع الفساد و مکافحتة و اعتماد الشفافیة في ادارة الشؤون علی جمیع المستویات عن طریق، أولا " التحقیق في قضایا الفساد طبقا لأحکام هذا القانون بواسطة المحققین تحت اشراف قاضي التحقیق المختص وفقا لقانون اصول المحاکمات الجزائیة))، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر احمد ڕایەکی ترت هەیە؟

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان ئەو قسەیەی من دەکات خاتوو (ڤالا)، لە بەغدا ئەوە سەرۆکی دەستەی پێشوو ئێستا ڕاوێژکارە لای من، تەبعەن من پێم خۆشبوو بێت، بەلام دیاربوو بەڕێز سەرۆکی دیوان پرسیبووی وتی زیاتر ڕەوانەی سەرۆکی دەستە بێت، نەخێر ئەوان موحەقیقیان هەیە و دایان دەمەزرێنن و، سوێند خواردنەکە زۆر موشکیلە نییە لە کوێ سوێند دەخوات، بۆیە ئەو بەلگەی کە هێناویەتی کە لە قانون ئصولّی موحاکەماتدا هەمان بەلگە لە بەغدا منیش دەیهێنمەوە کە ئێستا دەستەی دەستپاکی لە عێراق خۆی موحەقیقی هەیە کەواتە خاتوو (ڤالا) بەو بەلگانەی هێناویەتی تەئیدی ڕەئیەکەی من دەکات، چونکە ئەوان هەمان شتیان

کـردووه، بـەڵێ قانونەکـەم بینیـوە پێویسـت ناکـات پـێم پیشـاندەی، دەڵـێم لـە بەغـدا هـەمان شـت هەیـە موحەقیقیان هەیـە و موحـەقیقیان لەبـەر دەمـی سـەرۆکی دەسـتە ئەگـەر حـەزیش دەکـەن ئـەم فەقەرەیـە تەسجیل بکەن من لە دانیشتنی داهاتوو ئەو راوێژکارە دێنم کە (٥) ساڵ خۆی سەرۆکی دەستە بـووە لەبـەر دەمی خۆیان سوێند دەخۆن...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر (احمد) جەنابت بە پێی یاسای دەستەی نەزاهەی عێراق بەڵگەیەکت هەیە؟، تکایە بەڵگەکـەت بخە ڕوو.

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڵێ، من پێت دەڵێم موحەقیق لە دەستەی دەستپاکی خۆیان دایان مەزراندووە...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە پێی یاساکە بۆی هەیە،

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڵێ، قوربان بەپێی یاساکە موحەقیقە، من پێت دەڵێم بە فیعلی ئەوە کراوە، ئێمە لێرە ئێستا قسە لەسەر دەستەیەك دەکەین کە چۆن بتوانێت ئیشەکانی خۆی بکات ئەگینا مومکینە بە ڕەئیـی شەخسـی خـۆم هـەر نـەمبێ باشـترە ئەگـەر دەسـەڵاتی قـەزا بـەهای ئـەوە بتوانێـت موحـەقیق بـۆ ئێمـە دابـین بکـات بـا نـەقلیان بکاتەوە، لەوانە خۆی دامەزراندنەکە، ئەسڵەن ئێستا تموحم لـە نـەقل کـەمترە لـەوەی دامەزرانـدن، چـونکە دامەزراندن وەکو بـەڕێز وتـی تـا گەنجـەکان، لەبـەر ئـەوە ئەگـەر بەغـداد بێـت نـە وەك بەغـداد موحـەقیق دابمەزرێ و لەبەردەم سەرۆکی دەستەش خۆی سوێند دەخوات، بەڵام سوێند خواردنەکە قەزییەك نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، دکتۆر (احمد)، بەڕێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە یاسای دەستەی نەزاهەی عێراقیدا هاتووە کە دەبێت دەستەکە موحەقیقی هەبێت، بەس نەهاتووە بڵێـت سەڵاحییەتەکەی لە دامەزراندنی سەرۆکی دەستەیە، لە فەصڵی (٣) ((الاجرءات التحقيقية للهيئة))، ماددەی (١١) ئەوەلەن: ((للهيئة صلاحية التحقيق في أي قضية فساد بوا سطة المحققين تحت اشـراف قاضـي التحقيـق المختص))، یەعنی بە مەعنای دەڵێت هەیبێ موحەقیقیها، بەڵام نەی وتووە دامەزراندنەکە لـە سـەڵاحییاتی ئەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی نەزاهە ڕەئیتان چییە لەسەر ئەم بابەتە؟

بەڕێز عمر صالح ((عمر کۆچەر))؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشگیری لە لێژنەی قانونی دەکەین، تەعین هەقی ئەوەی نییە، بەس موحەقیق هەبێتن، نەقل ببێتن، خیبرە هەبێتن، سوێند بخوات وەکو ئەوەی چۆن پێش لەگەڵ هەموو ئەندامانی نەزاهە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان؛

کەواتە لێژنەی نەزاهە ئێوەش ڕەئیتان لەسەر ئەوەیە کە موحەقیق لە لایەن سوڵتەی قەزاییەوە دابمەزرێت، ئێستا بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دوو ڕا هەیە، ڕایەکیان کە لە ئەسڵی پڕۆژە یاساکەیەوە هاتووە کە لە لایەن دەستەی دەستپاکییەوە پێشکەش کرابوو و ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانیش واژوویان کردووە داوای ئەوە دەکەن کە دەستەی دەستپاکی خۆی مافی دامەزراندنی لێکۆڵەری هەبێت و، ڕایەکیش ڕای لێژنەی یاسایی و لێژنەی دەستپاکی پەرلەمانە، کە دەبوو لە راپۆرتەکەدا جێی بکەنەوە بەداخەوە ئەمەتان لە راپۆرتەکەدا جێی نە کردووەتەوە، دەبوو لە راپۆرتەکەش جێی بکەنەوە، بەڵام ئێستاش مادام هەر ڕایەکی ترتان هەیە کە لەگەڵ راپۆرتەکەشدا نا گونجێت دەکرێت لەگەڵ ڕای خۆتان سیاغەی بکەنەوە، پێموابێت بەشێك لە ئەندامانی پەرلەمانیش پشتگیری ئەو ڕایەیان کرد کە خرایە ڕوو بۆ ئەوەی کە لێکۆڵەران لە لایەن دەسەڵاتی دادوەرییەوە دابمەزرێن، ئەو ڕایە لای خۆتان سیاغە بکەنەوە هەردووکی دەخەینە دەنگدانی ئەندامانی پەرلەمانەوە، بەڕێز کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجێکم دا بە هەند وەرنەگیرا دامەزارندن، لە دەسەڵاتی هیچ وەزیرێکی کوردستاندا نییە، من مەبەستم بەڕێز جەنابی دکتۆر (احمد) نییە لەگەڵ حرمەتم بۆی و زۆر باوەڕیشم پێی هەیە، بەڵام دوای ئەو بۆچی تەنیا دامەزراندن دراوە نەك تەنیا بۆ موحەقیقین بۆ کارمەندەکانی تریش، بۆ بەڕێوەبەرەکان، بۆ بەڕێوەبەرە گشتییەکان تەنیا بۆ لە کوردستاندا یەك دەستە بە تەنیا سەلاحییاتی دامەزراندنی هەیە؟ یەك وەزیر نییەتی، یەك سەرۆکی دەستەی دیکە نییەتی، تەنیا بۆ دراوە بە سەرۆکی دەستەی دەستپاکی؟، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان؛

سوپاس، هیچ ڕوون کردنەوەیەکتان هەیە لەسەر ئەم ڕایە؟، بەڕێز دکتۆر احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

كاك (عمر) ئەوە مولاحەزەیەکی جوانە پێشم خۆشە ئەو مولاحەزەیەت دا، دامەزراندن کە تۆ دەڵێی دەستەیەکی سەربەخۆ، یەعنی سەربەخۆی کارگێڕی و دارایی، یەعنی ئەو دەستەیە دەبێت فەرمانبەرەکانی لای خۆی دابمەزرێنێت تۆ ئیشێکی گەورە و مەسئولییەتێکی گەورەت بەودەستەیە سپاردووە، فەلسەفەی هێنانی ئەو دەستە سەربەخۆوانە لە لایەن (بریمەر)ەوە بەکار هاتووە بۆ عێراق، ئەگەر سەیری دەستووری عێراق بکەین یەعنی چۆن بابێکی بۆ دەسەڵاتی تەشریعی و بابێکی بۆ دەسەڵاتی تەنفیزی تەرخان کردووە و، بابێکی بۆ دەستە سەربەخۆیەکان دەستنیشان کردووە، ئێستا دەستەی دەستپاکی، کۆمسیۆنی باڵا، هەموو دەستە سەربەخۆکان لە دەوڵەتی عێراقدا ئەو مافەیان هەیە، چونکە فەلسەفەی دامەزراندنیان ئەوەیە کە خۆیان لە ڕووی ئیداری و داراییەوە موستەقیلن بۆ ئەوەی بتوانن ئەو ئەرکانە ڕاپەڕێنن کە لەسەر شانیانە بەبێ ئەوە کە جیهەتێکی دیکە فەرمانبەریان بۆ دابمەزرێنن بە مواسەفاتی خۆی بە تەئکید ئەساسەن فەلسەفەی دەستەی سەربەخۆ بوونی نامێنێت، سەربەخۆ یەعنی لە ڕووی ئیستیقلالی مالی و ئیدارییەوە، واتە بودجەیەکی تایبەتی هەبێت و لە ڕووی دارایشەوە، لە نەقل کردن، لە پێشخستن، لە دامەزراندن ئەو مافەی هەبێت، وە ئەوەشی وتم ئەوە (١٨) ساڵیشە ئەو مەسەلەیە لە بەغداد مومارەسە دەکرێت، راستە لە هەرێمی کوردستان تازەیە یاخۆد پێشترێش دیوانی چاودێری دارایی هەبووە، دوای دەستەی مافەکانی مرۆڤ هەبووە، دەستەی دەستپاکی هەبووە و، دەستەیەکی دیکەش بەڕێوەیە کە کۆمسیۆنی باڵایە دەبێت هەمان مافی هەبێت، چونکە چۆن داوا لە کۆمسیۆنی باڵا دەکەی ئەوانیش هەمان مافیان هەبێت کە کارمەندەکانی خۆیان دابمەزرێنن و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك ئۆمێد نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ئۆمێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە موناقەشەی پڕۆژەکەدا ئەو ڕایەمان وەك تاکە ڕا نووسیوە و ئەوکاتەش بەڕێز دکتۆر (احمد) ئەوشتانەی ڕوون کردەوە، بۆیە من وەك ئەندامێکی لیژنەی دەستپاکی پشتیوانی ڕایەکەی دکتۆر (احمد) دەکەم وەکو حاڵەتێکی تایبەت پێویستە مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەڕێز کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببـووره مـن دوا سـەرنجی خـۆم دەڵـێم، بـەڕێز سـەرۆکی پەرلـەمان، مەرجـەعی ئـەو دەسـتەیە پەرلـەمانی کوردسـتانە، چـۆن مەرجـەعی وەزارەتێـک سـەرۆکایەتی ئەنجومـەنی وەزیرانـە، دەبێـت ئـەو کارمەندانـە لـە سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە دابمەزرێن، نەک دەسەڵاتی سەرۆکی دەستەکە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سـوپاس، بـەڕێزان تکایـە ڕای خۆتـان سـیاغە بکەنـەوە لیژنـەی یاسـایی و لیژنـەی نەزاهـە، وە هەنـدێک تێبینی تریش هەبوون سەبارەت بە گۆڕینی تەئدیب کردنی فەرمانبەرانی دەستە و، قسەی سەرۆکی دەستە سەبارەت بە دامەزراندن کەلە لایەن حکومەت نەبێت وەجیهە، بەڵام ئـەو قسـەیەی بـەڕێز کـاک (عمـر) کـە باس لەوە دەکات مـادام مەرجەعییـەتی پەرلەمانـە پێویست دەکـات بـۆ دامەزرانـدن ئـەوە بگاتـە پەرلـەمان ئەمەش ڕایەکی تـرە نازانم سەرۆکی دەستە چی هینێکی هەیە لەسەری.

بەڕێز احمد انور (سەرۆکی دەستەی دەسپاکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قوربـان لەگـەڵ ڕێـزم بـۆ پەرلـەمان، کـە ئـەو دەسـتە لـە ژێـر چـاودێری پەرلەمانـە، یـەعنی سـەرۆکەکەی پەرلەمان هـەڵی دەبـژێرێت، سـەرۆکەکەی پەرلـەمان ئستیجوابی دەکـات، (٦) مـانگ جارێـک یـان ئێستا (٤) مـانگ جارێـک ڕاپـۆرت بـۆ پەرلـەمان دەنێرێـت، لیژنـەی دەسـتپاکی لـە پەرلـەمانی کوردسـتان و هـەموو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان هەرکاتێک بۆیان هەیە پرسـیار ئاراسـتەی سـەرۆکی دەسـتە بکـەن، بانگهێشـتی پەرلەمان بکات بە میوانداری، بە ئیستیجواب ئەوە مەفهومی ڕەقابە چـاودێرییەکە تـەحقیق دەکـات، بـەڵام ئەگەر دامەزراندن لە لایـەن پەرلەمانـەوە بکرێـت ئـەوا فەقـەرەی ئیستیقلالەکە لـە دەسـت دەدات، چـونکە دەبێتە تابعێک بە دەسـەڵاتێکی تـر، ئـەو کـات بـەڕای مـن مەسـەلە ئـەوە نییـە سـیقەم بـە پەرلـەمان نییـە، پەرلـەمان دایکـی هـەموو دەسـەڵاتەکانە و دەتوانێـت ئێستا بەیـەک قـەرار لـەم جەلسـەیەدا ئـەم دەسـتەیە هەڵبوەشێنێتەوە، هیچ موشکیلەمان لەسەر ئەوە نییە، بەڵام مەفهومی ئستیقلالەکە ئەوەیە کە دەستە خۆی کۆمەڵێک پێوەر دادەنێت بۆ فەرمانبەرەکانی خۆی هەتا خودی چاودێری دارایی، کە دەڵێ لە ژێر چـاودێری پەرلەمانە، بەڵام دوای چاودێری مورتەبیتە بە پەرلەمان، ئـەو دوو فەقەرەیـە لـە ڕووی قانونییـەوە ڕەنگـە دکتۆرە (ڤالا) دەزانێـت فـەرقی هەیـە، لـە بەغـداش کۆمـەڵێک دەسـتەمان هەیـە هەنـدێکیان مورتەبیتـە بـە مەجلسی نـەواب و هەنـدێکیان لـە ژێـر چـاودێری مەجلسی نـەواب دایـە و هەنـدێکیان ڕاسـتەوخۆ لـە ژێـر چاودێری سەرۆکی پەرلەمانە، لەبەرئەوەیە فەلسەفەکەی کە سەربەخۆ بێت لـە ئیـدارە کردنـی ئیشـەکانی، بەڵام سەربەخۆی موتڵەق نییە لە ژێر چاودێری پەرلـەمان بـەڕێوە دەچـێت و پەرلـەمان بـۆی هەیـە وردو درشت و هەموو تەفاسیلەکانی ئیشی ئەو دەستەیە بزانێ، ئاگادار بێ و هەر موخالەفە و کەم و کۆڕییەک لە ئەدای ئیشەکانیان هەبێت دەتوانێت بەو مەهامە بـە تەریقـەی موحاسـەبە کردنـی وەزیرەکـە موحاسـەبەی سەرۆکی دەستەش بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەڕێز دکتۆر ابراهیم فەرموو.

بەڕێز د.ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پەسەندا ئاخفتنێت بەڕێز دکتۆر (احمد) دکەم براستی ئەگەر هەما هەمی تشت هەوە تەجدید کرن چی پێتڤیاوێ یە کو دەستەیەکا سەربەخۆ بیت، ژبەر هندێ ژی هەکە هەمی تشت بنە سەلاحیاتێت سەرۆکاتیا پەرلەمانی ئەز دبێژم باشترە پێداچوونەکێ بکەن هەر ل وێرێ وێ دەزگایێ لادەن و ئەم دێ دەستێت خۆژی بلندکەین بلا نەمینت، چونکە بڤی سیغەتی هوین یێ تەجدید دکەن ڤێ دەستەیێ و ژ رەخەکێ ڤە ژی هوین یێ داخازا ئستیقلالا وێ دکەن، ئستیقلالیەت وەکو ددەستێ وەدا بیت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوایەکم لە لیژنەی یاسایی هەیە، شوێنی نەقل و گواستنەوە، نەقل کردن و گواستنەوەی موحەقیقینی عەدلی لەو ماددەیە بکەنەوە، زۆربەی کێشەکانی ئەم دەستەیە حەل دەکاتن بەتایبەتی دامەزراندن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ باسی کرد، کاتی خۆی.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەش پاڵپشتێکە، بەڕێزیان پاڵپشتی ڕایەکەی کرد.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەڕێز کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ماددەی (٧٤) لە پەیڕەوی ناوخۆ ((سەرۆك پاش تەواو بوونی دواین داواکارانی قسەکردن لەوانەی ناویان نووسراوە دەرگای گفتو گۆ دادەخات و بابەتەکە دەخاتە بەر دەنگدانەوە))، تکایە رجاتان لێدەکەین ئەو سەلاحیاتەش بەکار بێنن دوای ئەوانەی ناویان نووسراوە با کەسی تر قسە نەکات و تەواو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، وا چاوەڕێی ئەوە دەکەین کە لیژنەی یاسایی سیاغەی ڕای خۆیان بکەن، ئەوەی کە جەنابت دەیلێ زۆر راستە لە دوای گفتو گۆ پێویست ناکات کەس قسەیەکی تر بکات، چونکە قسەکان کراون پێشتر، بەڵام تا

چاوەڕێی ئەوان دەکەین سیاغەی دەکەن، بەڵێ بۆ ئەوەی دەنگە دەنگ لە ناو هۆڵیش دروست نەبێت، فەرموو کاك بەهزاد.

بەڕێز بەهزاد دەرویش دەرویش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بقەناعەتا من ئەڤ دەستە دەستا دەستپاکی، دەستەیا دەستپاکی گەلەکا گرینگە چەوا کۆمسیۆنا سەربەخۆ یا بالا کو (٩) ئەندامن ئەف (٩) ئەندامە مە بڕیاردا کو ل پەرلەمانی بێنە دەستنیشان کرن و بەرپرسن بەرامبەری پەرلەمانی، بۆچوونا من ئەز دبێژم ئەڤ دەستەش بیئعتیبار، چونکە وەکو کۆمسیۆنێ نییە کو ئەڤە دیاسایدا هاتبیت کو ئەڤە دگەل سەرۆکێ دەستەیێ بێنە هەلبژاردن بەلکۆ بقەناعەتا من چەوا ئەنجومەنێ کۆمسیاران مە بەحسکر پەرلەمان دەستنیشان دکەت ئەز ژی دگەل وێ بۆچوونێ مە کو ئەڤ دەستە گەلەك گرینگە کو پەرلەمان ڤی ئەنجومەنی دەستنیشان بکەت تایبەتی ڤان موحەقیقا کو نووکە بەحس لسەر دهێتە کرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەمە وەزعەکە زۆر تەعقید تر دەکات کاك (بەهزاد) ئەوە دەستە داوا دەکات خۆی تەعین بکات، ڕایەك هەیە کە دەسەلاتی دادوەری تەعینی بکات و جەنابیشت دەڵێی پەرلەمان لێکۆڵەرەکان تەعین بکات، بەڕێزان ئێستا ڕوون بۆیەوە لەم بابەتەدا کە بابەتی دامەزراندنی لێکۆڵەرەکانە دوو ڕا هەیە، تەبعەن بەڕێزانی لیژنەی یاسایی و، لیژنەی نەزاهە هەندێك لە سەرنجی ئەندامانی تری پەرلەمان هەبوون کە ڕەچاو بکرێ مەسەلەی تەئدیب کردن، گۆڕینی بۆ بەرزەفت کردن، ئەوانەش ڕەچاو بکرێت لە خوێندنەکەدا بۆ ئەوەی کە بخوێنرێتەوە و بخرێتە دەنگدانەوە. بەڕێز د. احمد انور/سەرۆکی گشتی دەستەی دەستپاکی، ڕایەکی تری ئەندامانی پەرلەمان هەبوو کە بێ وەڵام ماوەتەوە، کە پێویست دەکات جەنابت ڕوونکردنەوەی لەسەر بدەیت، ئێوە لە پرۆژە یاساکەی خۆتان لە ماددەی ﴿٨﴾ بڕگەی ﴿٥﴾داوای دامەزراندنی ئەکادیمیایەکتان کردووە بۆ بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی لە ئاستی بەرێوەبەرایەتیدا، ئەرکەکانی بونیادنانی تاواناکان و ڕاهێنان و بڵاوکردنەوەی چەمکەکانی دەستپاکی و لێپرسینەوە و شەفافییەت و بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی لە ئەستۆ دەگرێت.

بەڕێز د. احمد انور/سەرۆکی گشتی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ئەکادیمیایە دەتوانرێت بڵێین مەعهەدێکە بۆ پێگەیاندنی کادیرانی دەستە بۆ بەرزکردنەوەی توانای ئیداری و یاسایی و توانای فەننی بەشێك لە خۆیەوە دەگرێت کە دەڵێین ئەو تەشکیلە هەیە مانای ئەوە نییە کە سبەی دەرچوو موسادقەی لەسەر کرا، بەڵکو لەزمنی پرۆژەی تەواو کردنی هەیئەی دەستە و دامەزراندنی دەستەیەکی ئەکتیڤ و کارا و بەردەوام، بۆ نموونە ئێستا لە بەغداد هیچ موحەقیقێك لەو موحەقیقانەی کە خۆیان هەیانە تەرفیع ناکات ئەگەر دەورەیەك لەو ئاکادیمیایە نەبینێت و هیچ

فەرمانبەرێك لە پلەیەك ناچێتە پلەیەکی تر کە دەورەیەك لە بەرزکردنەوەی ئاستی ئیداری پێ نەکرێت، لەبەر ئەوە زیاد نییە، بەڵام رەنگە خۆشمان حالیەن توانای بەشەری ئەوەندەمان لەبەر دەست نەبێت، بەڵام رەنگە لە ساڵانی داهاتوودا بیکەین، لە بەغداد هەیە، بەڵام وەکو خۆت دەزانی بۆ ئەو زروف و رەوشی ئەمنی خراپ لە بەغدا، ئێمە نەمانتوانی ئیستیفادەی لێ بکەین ئەوان لە بیدایەت عەرزیان کرد کە کۆمەڵێك فەرمانبەری ئێمە لای ئەوان راهێنانی پێ بکەن، لەبەر ئەوە پێم وایە دەزگایەکی زەروریيە و بەردەوام پێویستی بە نوێ کردنەوەی زانیاری فەرمانبەرانی خۆیە و بە تەئکید لە رووی ئیداری و مەعلوماتی بەشەکان ئەو ئەکادیمیە کومەڵێك بەش لە خۆ دەگرێت و خەڵکی موختەس بە راستی دەرسی تێدا دەڵێن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەردوو را ئامادەن، بۆ ئەوەی لە لایەن ئەندامانی پەرلەمان دەنگی لەسەر بدرێت، رای یەکەم: ئەوەیە لە راپۆرتی دوو لیژنەکە ئەوەی لەبەر دەستان هاتووە و ئێستا دەستەی سەرۆکایەتی و هەردوو لیژنەکە هاتوونەتە سەر قەناعەتێکی تر، بەڵام لە راپۆرتەکەدا نووسراوە سەلاحییەتی دامەزراندنی لێکۆڵەر لە دەستی دەستە بێت، رای دووەم: ئەوەیە دامەزراندنی لێکۆڵەر لە سەلاحییەتی دەستە نەبێت و لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار هەماهەنگی بکرێت بۆ دامەزراندنی لێکۆڵەر کە لێرەدا لایەنی پەیوەندیدار بە پێی یاسا پەیوەندیدارەکانی عێراق و هەرێمی کوردستان دەسەڵاتی دادوەرییە، تەبعەن ئێمە کۆی ماددەکە دەخەینە دەنگدانەوە، بۆ ئاسانکاری بۆ ئەوەی دوو جار ماددەکە نەخوێنرێتەوە لە پێشدا دەنگدان لەسەر برگەی ﴿٣﴾ دەکەین و دوای ئەوە کە یەکلابوویەوە، ئەو کات دەنگدان لەسەر کۆی ماددەکەش دەکەین، د. احمد قسەیەکت هەبوو؟

بەڕێز د. احمد انور/سەرۆکی گشتی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵام پێش ئەوەی دەنگدان بکرێت، دیارە ئازادن لە هەردوو رەئیەکە، ئیستا ئەو سەلاحییەتەمان نییە، ئێستا ئەگەر ئەو رایە پەسەند نەکەت شتەکە وەکو خۆی لێدێتەوە، بەڵام تەئکیدی دەکەمەوە کاری تەحقیقی دەستە لەوە زیاتر دوا دەکەوێت و زەربەیەکی زۆر گەورە بە ئیشەکە دەگات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

رای خۆتت باس کرد د. احمد، تکایە ئەو دوو رایەی کە لەسەر برگەی ﴿٣﴾ هەیە بیخوێنن، رای یەکەم بخوێنن بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە و ئەگەر دەنگی نەهێنا رای دووەم بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی سێیەم: أ، هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە: دامەزراندنی لێکۆڵەر لە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی دەستە لەوانەی هەلگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە یاسادان بەو مەرجەی کاری لێکۆڵینەوە ئەنجام نەدەن تاکو دەرچوونیان لە خولێك لەپەیمانگای دادگەری هەرێم بۆ ماوەی سێ مانگ و سوێند خواردنی ئەو سوێندە لە یاسای بنەماکانی دادگای سزاکارییەکانی ژمارە ﴿٢٣﴾ ساڵی ﴿١٩٧١﴾، دەقی لەسەر کراوە لەبەردەم سەرۆکی دەستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم رایە ئەوەیە کە لێکۆڵەران لە لایەن دەستەوە بە هەماهەنگی ئەنجومەنی دەستە دادەمەزرێن، کێ لەگەڵ ئەم رایە دایە؟ کاك رابوون نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی وەك رێزلێنان لە بۆچوونەکەی ﴿کاك احمد﴾، ئایا پەسەندی ئەم رایە دەکات؟ ئایا ئەمە گوزارشت لە بۆچوونەکەی ﴿کاك احمد﴾ دەکات؟ دەمانەوێت بۆچوونەکەی بزانین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك احمد چەند جار رای خۆی وت، رای لەگەڵ ئەمەیە.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەمانەوێت بزانین سیاغەکە گوزارشت لە رایەکەی کاك احمد دەکات؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر ئەو پرۆژە یاسایەیە کە خۆیان ناردوویانە، کاك د. احمد فەرموو،

بەڕێز د. احمد انور/سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

ئێمە حەقی دامەزراندنمان هەبێت ئەگەر ئیشکالەك لەسەر سوێندخواردنەکە هەیە زۆر موشکیلە نییە، دەتوانین فەقەری ئاخیر لابەرین، مومکینە یەك، دوو، برادەر موخالیفە، بەڵام ئێمە ئەسڵ ئەوەیە پێویستمان بە موحەقیقە و دەزانین دەسەڵاتی قەزا بەو وەزعەی کە ئێستا تێدایە لەگەڵ رێزی زۆرمان، موشکیلە ئەوەیە خۆیان نیانە، ئێستا ئێمە لە رانیە تا کەلار یەك موحەقیقمان هەیە و ئێستا سەرووی ﴿٥٠﴾ کەیسمان حازرە بۆ تەحقیق تێیدا، کە خۆی نەیبێت بۆ من لە کوێ بێنێت؟ دەبێت چاوەڕێی میزانییەی ساڵی داهاتوو بکات و لەو میزانییە رەنگە ﴿٥٠﴾ کەس بۆی دابمەزرێت، قەزیەکە ئەوە نییە من پێم خۆشە هەبێت قەزیەکە ئەوەیە ئیشی ئێمە بەرەو پێش بچێت ئەساسی ئەو دەستەیە بۆ ئەوە دامەزراوە تەحقیق لەقەزیەی گەندەڵی بکات، کە دەسەڵاتی قەزایی نەیبێت، بەڵێ من دەتوانم ئیشکالەکە لەسەر فەقەرەی ئاخیرە و دوایی سوێند خواردنەکە هەڵبگرین موشکیلەیەکمان نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەداخەوە ئێستا رای دەستەش رایەکی تر، ئێستا رای دەستە رای تر لەو پرۆژە یاسایەی کە ناردوویانە کە ئەمە ئیشی پەرلەمان تەئخیر دەکات، کاك عمر کۆچەر فەرموو،

بەڕێز عمر صالح عمر ﴿عمر کۆچەر﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ رێزم بۆ رەئی ﴿د. احمد﴾، بەڵام بابەتی دامەزراندن کێشەیە لەم وڵاتە بە هەندێ زروفەوە، بەقەناعەتی من سەرۆکی دەستە راستە بە سەربەخۆیی و هەموو دەبێ سەربەخۆ بێت، بەس ئەمە کەم کردنە لە شەئنی موحەقیق، ئەگەر لە ئەنجومەنی دادوەری بستێنێت و لە هەیئەیەك دابمەزرێت وسوێند بخوات، موحەققی گەورە بێت وەك قانەون و عێراق ئەو حەقەی نەداوە کە دابمەزرێنیت لە ئەنجومەنە و ئەوە غەدرە بو موحەقیق، بەڵام حەقی دەستەیە نەقڵ بکات و نەقڵ حەقێکی قانونییە، بەس بابەت ئیستقلالیەتە، ئەوە ئەنجومەن شوێنێکی سەربەخۆیە و لە سەربەخۆیی دەستە کەم ناکات ئەگەر لە ئەنجومەن بێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا رای سێیەمیش هەیە، رای یەکەم، ئەوەیە کە ئێستا لە راپۆرتەکە هەیە، رای دووەم، ئەوەی کە لیژنەی یاسایی و نەزاهە سیغەیان کردووە، رای سێیەم، ئەوەیە کە ئێستا د. احمد خستیە روو، ئەگەر ئەم دوو رایە دەنگیان نەهێنا دەچین بۆ رای سێیەم، کە رای سێیەم ئەوەیە کە سوێندخواردنی لەبەردەم دەستەکەدا نەبێت، کاك عمر قسەی ترت هەبوو؟ فەرموو،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەوەندە بوو، نووسراوە دامەزراندنی لیکۆڵەر لە دەستە لەوانەی هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆسن، یەعنی سەرووی بەکالۆریۆس ناگرێتەوە، دەبێت بنووسرێت بە لای کەمەوە، چونکە ماستەر و دکتۆرا دەکرێت لەمانەش جێگەی بکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئێستا ئەمەی کە ئێستا هەیە دەیخەینە دەنگەوە و ئەگەر دەنگی نەهێنا دەچینە رای دووەم و ئەگەر دەنگی نەهێنا دەچینە رای تر، کاك زانا قسەی تر هەیە؟

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم لە پێشدا هەر سێ رایەکەمان بۆ بخوێننەوە، دوایی یەك یەك بیخەرە دەنگدان، چونکە ئێستا ئەگەر رەئییێك بخەیە دەنگدان ئیمە تێناگەین رای دواتر چییە، هەرسێکی سیاغە بکەن، بڵێن ئەم سێ رایە هەیە، یەك، یەك بیخەرە دەنگدان، بۆ ئەوەی تووشی هەڵە نەبین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قسەیەکی باشە، زۆر چاکە،

بەڕێز د. فاڵا ابراهیم فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای یەکەم: بڕگەی سێیەم، لە ﴿أ﴾، وەکو خۆیەتی ئەوی لە راپۆرتەکە هاتووە لە پێش جەنابیانە، دامەزراندنی لێکۆڵەر لە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی دەستە لە وانەی هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆسن لە یاسا، بەو مەرجەی کاری لێکۆڵینەوە ئەنجام نەدەن تاکو دەرچوونیان لە خولێك لەپەیمانگای دادگەری هەرێم بۆ ماوەی سێ مانگ و سوێند خواردنی، ئەو سوێندەی لە یاسای بنەماکانی دادگای سزاکارییەکانی ژمارە ﴿٢٣﴾ی ساڵی ﴿١٩٧١﴾ دەقی لەسەر کراوە لەبەردەم سەرۆکی دەستە، رای دووەم: کە لیژنەی یاسایی لە گەڵ لیژنەی نەزاهە دایانڕشتووە، داواکردنی سەرۆکی دەستە، داواکردنی دابین کردنی لێکۆڵەرەوەی دادی بۆ دەستە لە لایەنی پەیوەندیدار، واتە تەعیینی لێکۆڵەرەوەی دادی بە پێی ماددەی ﴿٥١﴾، کە لە ئەحکامی عامەی ئسوڵی موحاکماتی جەزائی دایە لە لایەن وەزیری عەدلەوە دەبێت و لە هەمان کاتدا سوێند خواردنەکەشی لەبەردەم مەحکەمی ئیستیناف دەبێت و ئەمەشیان رای دووەمە سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا روونە لاتان، وا نییە؟ رای یەکەم دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لە گەڵ رای یەکەمە؟ هەڵە لە چی هەیە د. ابراهیم؟ بەڵێ باشە، بەڕێز کاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها دوو ئیشکاڵی بچووك هەیە ئەگەر چاك بکرێت، ئەوەی ﴿کاك عمر﴾ وتی بەکالۆریۆسەکە و ئەوەی سوێندخواردنیش کە بەڕێز سەرۆکی دەستەش ئەو پێشنیارەی کرد ئەو دووانە چاك بکرێت و سوێند خواردنەکە لابېرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ماموستا انس فەرموو،

بەڕێز انس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دکتۆرا و ماستەر هەبێت، تەحسیل حاسلە، لیسانسی هەیە، لەبەر ئەوە داعی نینە زێدە بیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قسەیەکی وەجیهە ئەمە،

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەفروزە تێدا بێتە نقیسین نەحاسل تەحسیلە، ئەز نابێژم تەحسیلە، تۆ دڤێت بنقیسی تێدا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە رایەکی قانونییە لە ماستەر وەرناگیرێی تاکو بەکالۆریۆسی نەبێت، کاك عمر فەرموو،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەست ئەوە بوو، سبەینێ کە بە دکتۆرا تەعیین بوو ئیمتیازاتی دکتۆرای بدرێتێ، ئەگەر بەکالۆریۆس بوون دەڵێت من پێویستم بە بەکالۆریۆسە، ئیمتیازاتی بەکالۆریۆسی دەدەمێ،دەبا ئێستا بنووسرێت هیچ نارازییەکی تێدا نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەکالۆریۆس بەرەو سەر، بەڵێ د. بەهار فەرموو،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەلیمەی ﴿بە لایەنی کەمەوە﴾ زیاد دەکەین، بە لایەنی کەمەوە هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس بێت لەیاسا، تەواو حەل بوو؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕیزان ئەو رایەی کە باس لەوە دەکات، ئێستا لە ئەنجامی ئەو موشاورەیەی کە کردمان، کە سوێند خواردن لەبەر دەم دەستەکە نەبێت و تەعیین لەبەردەم دەستەکە بێت، هیچ فەرقی نییە، سوێند خواردن لەبەر دەمی دەستە، لێکۆڵەری دادی لەلایەن دەستەوە تەعیین بکرێت، لەبەردەم دەستە سوێند نەخوات و بڕوات لە بەردەم دەسەڵاتی دادوەری سوێند بخوات هیچ فەرقی نییە، یان هەردووکی موخالەفەیە یان هەردووکی گونجاوە، دەکرێت سوێندخواردن و تەعیین، دەکرێت سوێندخواردن لەبەردەم دەسەڵاتی دادوەری بێت و تەعیینیش لەبەر دەم دەسەڵاتی دادوەری بێت، کە ئەگەر دەسەڵاتی ئەوەی هەبێت لیکۆڵەر تەعیین بکات دەتوانێت سوێند بخوات، بۆیە مادام ئەمە بە موخالەفە دەزانن لەبەردەم دەستەکە سوێند بخوون، ئەمە مانای ئەوەیە کە تەعیین کردنیش لە لایەن دەستەی دەستپاکییەوە هەر موخالفەیە، بۆیە هەر ئەم دوو رایە دەخەینە دەنگدانەوە، ئەوەی لە راپۆرتەکە لە بەردەست جەنابتانە کە تەعیین لە لایەن دەستەی

دەستپاکی و سوێندخواردنیش لەبەردەم دەستەی دەستپاکییەوە دەبێت، ئەمە لێژنەی قانونی رووندیان کرد کە بە پێی ئەو یاسایانەی لەبەردەم دەستیانە موخالەفەی مەبادئی گشتییە، رای دووەمیش دوایی دەیخەینە دەنگەوە کە تەعیین و سوێندخواردن لەبەردەم دەسەڵاتی داوەری بێت و ئەو کاتە نەقل یان تەنسیب دەکرێن بۆ سەر دەستەکە، رای یەکەم بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، جارێکی تر،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی سێیەم، ﴿أ﴾ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە: دامەزراندنی لێکۆڵەر لە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی دەستە لە وانەی هەلگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە یاسادان بەو مەرجەی کاری لێکۆڵینەوە ئەنجام نەدەن تاکو دەرچوونیان لە خولێك لە پەیمانگای دادگەری هەرێم بۆ ماوەی سێ مانگ و سوێند خواردنی ئەو سوێندەی لە یاسای بنەماکانی دادگەی سزاکارییەکانی ژمارە ﴿٢٣﴾ ساڵی ﴿١٩٧١﴾، دەقی لەسەر کراوە لەبەردەم سەرۆکی دەستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیدایە؟ ﴿٢٩﴾کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵیدا نییە؟ ﴿٣٩﴾کەس لەگەڵیدا نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، رای دووەم بخوێنەوە تکایە،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای دووەم، داواکردنی دابین کردنی لیکۆڵەرەوەی دادی بۆ دەستە لە لایەنی پەیوەندیدار ﴿لایەنی پەیوەندیدار مەبەست سوڵتەی قەزاییە کە حەقی تەعیینی هەیە﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیدایە؟ ﴿٣٧﴾لەگەڵیدایە، کێ لەگەڵیدا نییە؟ ﴿٢٦﴾کەس لەگەڵیدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، ئێستا کۆی ماددەکە بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی هەشتەم، بڕگەی یەکەم، وەکو خۆی دەمێنێتەوە، یەکەم: بەرێوەبردن و راگیرکردنی کارەکانی دەستە و مسۆگەرکردنی بە ئەنجام گەیاندنی ئەرکەکانی لە سنووری یاسادا بەو جۆرەی هێنانەکایەی ئامانجەکانی مسۆگەر دەکات، بڕگەی دووەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە: دامەزراندن و بەرزکردنەوە و بەرزەفتە کردنی فەرمانبەرانی دەستە بە پێی یاسا کارپێکراوەکان، بڕگەی سێیەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە: داواکردنی دابین کردنی لێکۆڵەرەوەی دادی بۆ دەستە لە لایەنی پەیوەندیدار، ب: لادەبرێت و دەبڕێتە مادەی ﴿١١﴾ لە یاساکەدا، بڕگەی ﴿٤ و٥ و ٧﴾ لە بەندی هەشت، هەڵدەگیرێت و

دەبڕێتە دەسەڵاتەکانی ئەنجومەنی دەستە کە لە بڕگەی دووەم، لە بەندی نۆیەم، لە ئەسڵی یاساکەدا بە خاڵی ﴿٦ و ٧ و ٨﴾، بڕگەی شەشەم: وەکو خۆی دەمێنێتەوە. بڕگەی هەشتەم: وەکو خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم: پێشکەشکردنی راپۆرتی ناو بەناو بۆ پەرلەمان، هەر شەش مانگ جارێك یان هەر کاتێك پێویست بکات چالاکیەکانی دەستە و پوختەیەك لەسەر ئەو کێشانەی لێکۆڵینەوەیان لێکراوە و ئەوانەی پارێزراون یان داخراون، ئەوانەی ڕەوانەی دادگا تایبەتمەندەکان کراوە لەخۆ بگرێت و دەستە لە پێگەی ئەلیکترۆنی خۆی بلاۆیان دەکەتاوە و دەیخاتە بەر دەستی ئامرازە جۆراوجۆرەکانی ڕاگەیاندن.

هەشتەم: دەرکردنی ئەو ڕینمایانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەرکراوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بڕگەی نۆیەمیش لە ئەسڵی یاساکەدا هەیە، ئێمە لە ڕاپۆرتەکە ناومان نەهێناوە، بە مەعنای ئەوەی وەك خۆی دەمێنێتەوە، بۆیە ئەویش دەخوێنمەوە،

نۆیەم: هەڵسان بە کار و ئەرکەکان و پیادەکردنی ئەو دەسەلاتانەی ئەم یاسایە یان هەر یاسایەکی بەرکاری تر دەقیان لەسەر دەکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە فەقەرەی پێنج گوتم دامەزراندنی ئەکادیمیایەك، ئەو ئەکادیمیایە نەمێنێ، چونکە ئەرکەکانی ئەو ئەکادیمیایە دائیرەی تەحقیقات و دائیرەی شەفافییەت و نەزاهە دەیکات، کە ئەرکەکانی هەموو لێرەدا نووسراوە، یەعنی لە زیادبوونی یان دروستکردنی ئەو ئەکادیمیایەی تەشکیلاتی ئیداری زیاد دەکەی بەوەی، ئەسڵەن ئەرکەکانی ئەو دوو فەرمانگەیە دەکات، بۆچی دەیکەن؟ گوتم با نەمێنێت ئەو ئەکادیمیایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، پێموابێت (بەڕێز د.جوان) سەرۆکی دەستە وەلاّمی ئەمەی دایەوە، گوتی لەوە دەچێ لە داهاتوودا پێویستمان بە کادیر هەبێ لەم بوارەدا، ئێستا ڕەنگە نەتوانین ئەو ئەکادیمیایە بکەینەوە، بەلاّم ئەو پێیوایە لە داهاتوودا ڕەنگە دەستەکە بتوانێ ئەکادیمیایەکی لەم بابەتە بکاتەوە، ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر ئەو پێشنیارە چییە؟ ئەگەر ڕایەکی تایبەتیتان هەیە باسی بکەن.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای ئێمە ئەوەیە وەکو لە راپۆرتەکەدا هاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئێوە لەگەڵیدا نین، لیژنەی نەزاهەش بە هەمان شێوە.

بەڕێز عمر صالح (عمر کۆچەر):

بەڵێ، ئێمەش لەگەڵی داین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارم کرد کەوا ماددەی (١٨) لابرێت کە باسی قیدەمی سالێك دەکات، لێرە شوێنی قیدەم بکرێ بە شەش مانگ یان بە چەند مانگێك، ناکرێتن سەرۆکی دەستە حەقی سالّی قیدەمی هەبێتن کە وەزیر ئەو سەلاّحیەتەی نییە، دەبا ئەوان ئیشارەتیان پێ بدابا لێرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی (بەڕێز د.سراج) باسی کرد لە ماددەی (١٨)دایە، با بگەینە ماددەی (١٨) ئەو کاتە ئەوە چارەسەری دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا کێ لەگەڵ ماددەکە دایە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٧) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢) کەس لەگەڵدا نییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، دەچینە سەر بەندێکی تر، فەرموو بیخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی نۆیەم

بڕگەی یەکەم لە بەندی نۆیەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

سەرۆکی دەستە جێگرێکی دەبێ بە مەرسوومێکی هەرێمی دادەمەزرێ پاش کاندیدکردنی لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوە بە پلەی بریکاری وەزارەت، لە کاتی ئامادە نەبوونی سەرۆك بە هەر مەرجێك بێ جێگای دەگرێتەوە، لە هەمان کاتدا گشت دەسەلاّتەکانیشی پیادە دەکات.

بڕگەی دووەم: وەك خۆی دەمێنێتەوە.

بڕگەی سێیەم: وەك خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: سەرۆکی دەستە بۆی هەیە هەندێك دەسەلاتەکانی تەخویل بکات بۆ جێگرەکەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر یەکێك لەوانەی لەخوار سەرۆکن.

سێیەم: جێگری سەرۆکی دەستە یان هەر یەك لە بەڕێوەبەرە گشتییەکانی دەستە لە پۆستەکانیان بە مەرسوومێکی هەرێمی دەبەخشرێن لەسەر راسپاردەی سەرۆکی دەستە کە پاڵپشت بێت بە کاری لێژنەیەکی لێکۆڵینەوە کەوا سەرۆکی دەستە بۆ ئەم مەبەستە پێکی دەهێنێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان کێ ناوی خۆی دەنووسێت؟ ناوەکان دەخوێنمەوە با دوایی کەس گلەییمان لێ نەکات (بەڕێز د.سراج، بەڕێز ڤەمان فیصل، بەڕێز بەهزاد دەرویش، بەڕێز قادر ئۆتمان، بەڕێز کاك تحسین)، فەرموو بەڕێز د.سراج.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بۆ دامەزراندنی جێگری دەستە دەبێ بە لایەنی کەم تەبعەن وای لێبێت، سەرۆکی دەستە جێگرێکی دەبێت بە لایەنی کەم بڕوانامەی زانکۆی هەبێت لە یاسا و لە (١٠) ساڵ خزمەتی فیعلی لە کاری یاسادا کەمتر نەبێتن، یەعنی لەوانەیە ئەو کەسەی کە دەیهێنن دەبێ مەرجی هەبێت کە چ کەسێکە دەبێتە جێگری دەستە، نەك هەموو کەسێك بێنن کەوا شایستەی ئەو شوێنە نەبێ، دووەم: لە بڕگەی دووەم باس لەوە دەکات کە سەرۆکی دەستە حەقی هەیە دەسەلاتی خۆی شۆڕکاتەوە بۆ خوار بەڕێوەبەری گشتییش، بەراستی من ئیستیغراب دەکەم، تەعەجوب دەکەم، ئایا لە چ یاسایەك وەزیرێك دەتوانێ سەلاحیاتی خۆی بۆ خوار بەڕێوەبەری گشتیی شۆڕکاتەوە، من تەسەوڕ دەکەم ئەوە پێچەوانەی یاسایە، تکایە ئەوەش چارەسەر بکەن، تەنها دەکرێتن بۆ جێگرەکەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان و کۆتایی، نەك بۆ خوارتر، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ڕێکارێن کو جێگرێ سەرۆکێ دەستەیا بێتە تەعین کرنێ گەلەك فەرقن ژ وان ئالیەتا کو سەرۆکێ دەستەیا پێ دێتە دەیناندنێ، ژبەر هەندێ لە بەندا (٧) لە راپۆرتا لێژنەیا هاوبەش چەند حاڵەتێکی دیارکرن، ئەگەر هاتو سەرۆکێ دەستە موخالەفەیا وان حاڵەتا کر دوو لەسەر سێ ئەندامان دەهێتە لادان، فەرەزەن جێگرێ سەرۆکێ دەستە جێی وی گرت و موخالەفەیا وان حاڵەتا کر، وان چەند خالآن کر ئەوێ کو بەندا (٧)دا هاتینە کرنێ، ئالیەتا لابردنا وی نەهاتیە دیارکرنێ، ئایا هەنگی ئەو سەلاحیەتا پەرلەمانی دێ هەبیتن؟ یان ژی هەر بە وی مەرسوومی بیت ئەوەی ئەو پێ هاتیە تەعین کرنێ، چونکە ڕێکا تەعین کرنا جێگری گەلەك فەرقە، سەرۆك بە ڕێکا پەرلەمانی دێتە تەعین کرنێ و جێگرێ وی بە ڕێکا مەرسوومەکی دیتر یێ ئیداری، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەرۆیش دەرۆیش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندێ نۆیەم خالآ سێیەم کە بەحسێ بەخشینا جێگرێ سەرۆکێ دکەت، منیش لەسەر ڕاسپاردەی سەرۆکێ دەستە کە پالپشت بیت بە کاری لیژنەیەکا لێکۆلینەوە کەوا جارێکی تر سەرۆکێ دەستە بۆ ئەم مەبەستە پێك دەهێنێت، پێمباشە کەوا ئەنجومەنێ دەستە یانیش سەرۆکێ دەستە بمێنێت بەم مەبەستە، بە هەماهەنگی لەگەلّ ئەنجومەنی دەستە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەلّ کاك (دکتۆر) کە جێگر پێویستە لایەنی کەم بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت، کاندیدکردنی جێگرەکە لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوەبێت، هەروەها پێشنیار دەکەم گشت کار و ئەرکەکانی رایی دەکات لاببرێت، گشت دەسەلاتەکانی پیادە دەکات، چونکە جێگر کە دادەنیشێ بۆ رایی کردنی ئەرك و کارەکانی سەرۆکی دەستە دادەنیشێ، هەروەها هاوڕام لەگەلّ ئەوەی کە سەرۆکی دەستە دەسەلاتەکانی تەخویل بکات بۆ جێگرەکەی و بەڕێوەبەرە گشتییەکان، چونکە ناکرێ لە یەك کاتدا جێگرەکە و بەڕێوەبەرە گشتییەکان ئامادەبن، لەوە زیاتر شۆڕ بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل (تحسین دۆلەمەڕی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی یەکەم بە هەر مەرجێك گونجاو نییە لێرە، لە کاتێکدا هەر نا رووونە هەمووی، ئەگەر رێگەم بدەن بەم سیاغەیە بێ باشە (سەرۆکی دەستە جێگرێکی دەبێت کە پاش کاندیدکردنی لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوە بە مەرسوومێکی هەرێمی بە پلەی بریکاری وەزارەت دادەمزرێت و لە کاتی ئامادە نەبوونی سەرۆك بە هەر هۆیەك جێگەی دەگرێتەوە و گشت دەسەلاتەکانی پیادە دەکات)، ئەمە بە نیسبەت بڕگەی یەکەم، بڕگەی دووەم: دەڵێ سەرۆکی دەستە بۆی هەیە هەندێك لە دەسەلاتەکانی تەخویل بکات، ناگونجێت لێرە، سەرۆکی دەستە بۆی هەیە هەندێك لە دەسەلاتەکانی بداتە جێگرەکەی یان بە بەڕێوەبەرە گشتییەکان، لێرە کۆتایی پێ بێت یان هەر یەکێك لەوانەی لەخوار سەرۆکن ئەویش ناکرێت، لە گشتییەکان کۆتایی بێتن، بڕگەی سێیەم: ئەویشیان هەندێك ئیشکالی تێدایە، ئەگەر رێگەم پێ بدەن بەم سیاغەیە بێت (جێگری سەرۆکی دەستە یان هەر یەکێك لە بەڕێوەبەر گشتییەکانی دەستە لەسەر راسپاردەی سەرۆکی دەستە بە مەرسوومێکی هەرێمی لە پۆستەکانیان لادەدرێن کە پشت بە رای لیژنەی لێکۆڵینەوە دەبەستێت کەوا سەرۆکی دەستە بۆ ئەم مەبەستە پێکی دەهێنێت)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سوهراب فەرموو.

بەڕێز سوهراب میکائیل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار سەر بڕگا دووەم هەبوو، ئەز پێشنیار دکەم بەم شێوەیە بێت (لرئیس الهیئة تخویل الصلاحیات الاتیة)، بێتە دەست نیشان کرن (لنائبه) هەتا فێرێ و راوەستیتن، یان هەیئەکە نەیەتە دەست نیشان کرن ژی (لرئیس الهیئة تخویل بعض صلاحیاته لنائبه)، بەس ئەم چارچۆڤەیەکی بۆ دانێین (بأستثناء ما وردت في المادة الثانیة)، یان (ثانیاً، ثالثاً من الفقرة الثامنة)، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، پێشنیارەکەم ئەگەر ئەز دووبارەی بکەمەوە (لرئیس الهیئة تخویل الصلاحیات الاتیة)، ئەم دەست نیشان بکەین وان سەلاحیاتا، چونکە سەرۆکی هەیئە هاتیە هەڵبژاردن لە پەرلەمانێ، مەعقول نینە هەندەك سەلاحیاتێت بەرز و بڵند بدەتە جێگرێ خۆ، بێتە دەست نیشان کرن، ئەگەر نەیەتە دەست نیشان کرن ئەم چارچۆڤەیەکی بۆ دابنێین (بأستثناء ما وردت في ثانیاً و ثالثاً من المادة الثامنة)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـه نیسـبەت مـاددەی نۆیـەم فەقـەرەی یەکـەم و دووەم، بـە نیسـبەت دەسـەلاتەکان لێـرە دەڵـێ گشـت دەسەلاتەکان، لەوێ دەڵێ هەنـدێك لـە دەسـەلاتەکان، لـە رووی عەمەلییـەوە و لـە رووی کارگێڕییـەوە هـیچ سـەرۆکی دامودەزگایـەك و هـیچ سـەرۆکی دەسـتەیەك هـەموو سـەلاحیاتی دەسـەلاتی ناداتـە جێگـر، بـەڵکو هەندێك، لێرەدا دەبێ یەك بکرێ بڵێین هەنـدێك لـە دەسـەلاتەکانی دەدرێـت، لەگـەڵ (كاك سـوهراب)ی دام دەبێ ئەوەی جێگریش تەحدید بکرێ، سەلاحیاتی جێگر چییە (في حالة غياب الرئيس)؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

رای لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر قسەی ئەندامانی پەرلەمان، فەرموو د.ڤالاڤ.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارانەی کە کران مەرجەکانی جێگری سەرۆکی دەستە بە هەمان مەرجی سەرۆك دەبێت ئـەوەیان دەبێ ئیزافە بکرێتن لێرانە، چونکە زۆر گرنگـە، واتـە سـەرۆکی دەسـتە جێگرێکـی دەبـێ بـە مەرسـوومێکی هەرێمی دادەمەزرێ پاش کاندیدکردنی لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوە، ئەوەیان هەیـە، پاشـان کاندیـدکردنی لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوە بە پلەی بریکاری وەزارەت، هـەروەها پێویسـتە هـەمان مەرجـەکانی سـەرۆکی دەستەی تێدا موتەوەفیر بێت کـە لـە ئەسڵی یاساکەدا هاتووە، لـە کـاتی ئامـادە نـەبوونی سـەرۆك بـە هـەر هۆکارێك بێت جێگای سەرۆك دەگرێتەوە لە پیادەکردنی دەسـەلات، ئێمـە لێـرە گوتوومانـە لـە کـاتی ئامـادە نەبوونی سەرۆك، کە سەرۆك ئامادەنییە، بەلاّم سەرۆك کە بۆ خۆی ئامادەیە ئەوە بە پێی نیزامـی داخیلـی هەیئەکە خـۆی چ سـەلاحیاتێکی دەوێ تـەخویلی جێگـر و بریکارەکـەی دەکـات، واتـە مـەرج نییـە ئێمـە لـە یاسادا ئەو کارانەی کـە پێـی دەسـپێردرێت بـە جێگرەکـە دیـاری بکـەین، بـەڵکو نزامـی داخیلـی تایبـەت بـە خۆیان هەیـە، ئـەوە دەتـوانێ لـە نیـزام داخیلیەکـە هـەموو دەسـەلاتەکانی بـۆ دیـاری بکـات کـە پێـی دەدات، هەروەها رای جەنابیشیان گرنگە لەو بابەتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بـەلاّم گرنگـە لێـرە لـە برگـەی دووەم ئـەوەش تەسـبیت بکـرێ، سـەرۆکی دەسـتە بـۆی هەیـە هەنـدێك لـە دەسەلاتەکانی تەخویل بکات بۆ جێگرەکەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یـان هـەر یـەکێك لەوانـەی لـەخوار سەرۆکن، دەسەلاتی هەر یەکێکیان بە پێی پەیڕەوی ناوخۆی دەستەکە دیاری دەکرێت، لەو کاتەدا هـەر دوو مەبەستەکە دەگەیەنێ، لیژنەی نەزاهە فەرموون.

بەڕێز عمر صالح (عمر كۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ژی حەز دکەین هەندەك سەلاحیات، نەك هەموو ئەو سەلاحیاتە بیتن، من تێبینییەکم هەیە لە هەر مەرجێك و لە هەر هۆکارێك ئەوە ژی هەیە، ئەوە ژی جێگای گومان دروست دکەت، مەسەلەن هەر هۆیەك بێتن سەرۆك ئەو سەلاحیاتە ژی هەموو بدەتە جێگرێ خۆ، جێگر وەکو سەرۆك نەهاتیە هەلبژاردن، ئەگەر هۆیەکی شەرعی بدەین، یەعنی شتەکی یاسایی بدەین، ئەگەر عوزرەکی یاسایی یان شەرعی نەبێت دەتوانێ سەرۆکی دەستە خۆ بشارێتەوە و سەلاحیات هەموو بدەتە جێگر، ئەوە کێشە دروست دەکات بە قەناعەتی من، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە دیارە لە ئەسڵی مەشروعەکەی ئێمە ئەوەبوو کە ئەو سەلاحیەتەی سەرۆکی دەستەیە دیارە لیژنە پێیان باش بوو ئەنجومەنەکە بێت، بڕوا ناکەم زۆر ئیشکال دروست بکات، چونکە بڕوا ناکەم هیچ وەزیرێك بەبێ موافەقەی خۆی بریکاری بۆ دابنرێت، لەبەر ئەوە پێمباشە وەکو ئەسڵیەکە بمێنێتەوە، ئەوەی تریش بە تەئکید بەشێك لە سەلاحیاتە قەت مەسئولەیەتی سەرۆکێکی هەلبژێردراو لەگەڵ جێگر وەکو یەك نییە، هەر چەندە ئەگەر جێگرەکە بڵێین ئەوە نوقتەیەکی ئەساسییە، لەبەر ئەوە بەشێك لە سەلاحیاتەکان دەکرێ، بۆ ئاگاداری ئێوەی بەڕێزیش لە پەیڕەوی ناوخۆی خۆمان کە وابزان لیژنەی یاسایی نوسخەیەکیان لایە، بەڵام ئیشارەتیان پێ نەدا ئالیاتی هەلبژاردنی جێگرەکەشمان دیاری کردووە چۆنە و مەرجەکانیشمان بۆ دیاری کردووە تەقریبەن، نەك تەقریبەن هەمان مەرجەکانی سەرۆکە، ئەگەر لە یاساش بێ هیچ مانعێك نییە، بەڵام مادام لە پەیڕەوی ناوخۆ هاتووە و لە جەریدەی وەقائیعی کوردستانیش بڵاو بۆتەوە زیاتر لە هەشت تەنزیمی داخیلیە، ئەگەر پێشتان باش بێت ئەوە بڕوا ناکەم موشکیلەیەکی تێدابێت، ئەوەی تر بە تەئکید غیاب کاتێ ئامادە نەبوون، غیاب خۆتان دەزانن سەفەر دەگرێتەوە، نەخۆشی دەگرێتەوە، نەتوانینی بە ئەنجامدانی کارەکانی دەگرێتەوە، بە هەر هۆیەك تا ئەو کاتەی بە ئالیاتی تر مەسەلەن لەلایەن پەرلەمانەوە ئەو غیابەی سەرۆك عیلاج دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڤالاڤ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بڕگەی دووەمیش مولاحەزەیەك هەبوو ئەویشیان ئەوەیە کە لە بڕگەی دووەمدا هاتووە سەرۆکی دەستە بۆی هەیە هەندێك دەسەلاتەکانی تەخویل بکات بۆ جێگرەکەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر یەکێك لەوانەی لەخوار سەرۆکن، پێمان باشە رەئیەکە وابوو کە لە رووی ئیدارییەوە تەنها دەتوانرێ بۆ جێگر و بۆ بەڕێوەبەرە گشتییەکان تەخویلیان بکاتن، ئایا ئەوەی کە هاتووە یان هەر یەکێك لەوانەی لەخوار سەرۆکن؟ رای بەڕێز جیهەتی مەعنی وەربگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەڕێز د.احمد سەرۆکی دەستە.

بەڕێز د.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە دەکرێ بمێنێتەوە، چونکە رەنگە ئیش و کاری دەستە فەرقی هەبێت، بەڕێزت لەوانەیە بەڕێوەبەری قسمێکت هەیە، بەڕێوەبەری شوعبەیەکت هەیە بۆ کارێك بە یەکجار تەکلیفی دەکەی مومکینە سەلاحیاتەکە، بۆ نموونە مەسەلەن زۆر کار هەیە دەستەی دەستپاکی بەڕێوەبەرە گشتییەکان هەر یەك دائیرەی خۆیان هەیە، لەبەر ئەوە لە یاساکە بمێنێتەوە باشترە، بەلاّم رەنگە لە رووی عەمەلییەوە تەتبیقاتی زۆر نەبێت، مومکینە هەندێك مەهامی تایبەت بگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.بەهار قەسەیەکت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بڕگەی دووەم بوو، پێموایە زیاتر لە (٣) ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان داوایان کرد ئەوەی بڕگەی یەکێك لەوانەی لەخوار سەرۆکن لاببرێت، رەئیەکەش لە رووی ئیدارییەوە رەئیەکی شائیعە، یەعنی دائیمەن بۆ جێگر و بەڕێوەبەرە گشتییەکانە، بۆیە ئەگەر ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە باشترە، وەکو بە نەزەرێکی ئیعتیبار وەرگرتنی رەئی ئەندامانی پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی نەزاهە، بەڕێز کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صالح (عمر کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پشتگیری رای لیژنەی یاسایی دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها قسەیەك بوو ئەگەر بكرێت، دەسەلآت بلّێین ئەوەی كە لە سەری سەرەوەیە یان بە خوار خۆی، خوار خۆشی دەتوانێ دەسەلآت بدات بە بەڕێوەبەری بەشەكان، یان بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتییەكان، لەبەر ئەوە بە رەئی من تەنها بنووسرێ بەڕێوەبەری گشتیی و جێگرەكەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تكایە رئیەكان سیاغە بكەنەوە، ماددەكە سیاغە بكەونەوە بەو شێوەیەی كە ئەندامانی پەرلەمان پێشنیاریان كرد بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، پێش ئەوەی كۆی ماددەكە بخەینە دەنگدانەوە، ئەو رایەی هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان خستیانە روو، هەر دوو لیژنەش پشتگیری لێ دەكەن بەوەی كە لە بەندی دووەمدا سەرۆكی دەستە تەنها بۆی هەبێت هەندێك لە دەسەلآتەكانی تەخویل بكات بۆ جێگرەكەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەكان، واتە ئەو دەستەواژەیە لابرێت یان هەر یەكێك لەوانەی لەخوار سەرۆكن، ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە كە دەستەواژەی یان هەر یەكێك لەوانەی لەخوار سەرۆكن لابرێت، بەڕێزان، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٥٧) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، كەس نییە، زۆر سوپاس، كەواتە ئەو دەستەواژەیە لابرا، نەك كۆی بڕگەكە، د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی نۆیەم

بڕگەی یەكەم لە بەندی نۆیەم: هەموار دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

سەرۆكی دەستە جێگرێكی دەبێ بە مەرسوومێكی هەرێمی دادەمزرێت پاش كاندیدكردنی لەلایەن ئەنجومەنی دەستەوە بە پلەی بریكاری وەزارەت بەهەمان مەرجەكانی سەرۆك، لە كاتی ئامادەنەبوونی سەرۆك بە هەر هۆكارێك بێت جێگای دەگرێتەوە و گشت دەسەلآتەكانیشی پیادە دەكات.

بڕگەی دووەم: هەموار دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

سەرۆكی دەستە بۆی هەیە هەندێك دەسەلآتەكانی تەخویل بكات بۆ جێگرەكەی یان بەڕێوەبەرە گشتییەكان.

بڕگەی سێیەم: وەك خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: جێگری سەرۆکی دەستە یان هەر یەك لە بەڕێوەبەرە گشتییەکانی دەستە لە پۆستەکانیان بە مەرسوومێکی هەرێمی لادەبرێن لەسەر راسپاردەی سەرۆکی دەستە کە پاڵپشت بێت بە کاری لێژنەیەکی لێکۆڵینەوە کەوا سەرۆکی دەستە بۆ ئەم مەبەستە پێکی دەهێنێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ڤەمان فەرموو ، نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناکرێت لە یەك بابەتدا دووجار قسە بکات تەنها ئەگەر لە سەرۆك داوایکرد ، من لە جەنابت داوادەکەم ئەگەر ڕێگام پێبدەی ، ئەو کاتەی جێگری سەرۆکی دەستە شوێنی دەگرێت ، چونکە بەهەر مەرجێك بتن ئەو نەما جێگرەکەی دەبێتە سەرۆك ، ئەگەر جێگری سەرۆك بوویتە سەرۆك ئەو خاڵانەی لە بەندی (٧) ڕاپۆرتی داهاتی لیژنە ، یەعنی پێچەوانەی ئەوانە ئیشیکرد ، لابردنی چۆن دەبێت؟ لێرەدا بەپێی ئەم ڕاپۆرتەی یەك حاڵەت دیاری کراوە سەرۆکی دەستە تەنیا دەتوانێتن جێگرەکەی لابەرێتن ، بەڵام فەرەزەن خوا نەخواستە سەرۆك نەخۆش کەوتووە (٦) مانگ ، (٨) مانگ جێگرەکەی ئەو سەڵاحیەتانەی هەموو وەرگرتووە ، پێچەوانەی ئەو بەندانە ئیشی کرد لەناو بەندی (٧) ڕاپۆرتدا هاتووە چۆن لادەبرێتن؟ یەعنی ئەوە موعالەجە نەکراوە ، مەبەستم ئەوە بوو ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، بەڕێز دکتۆر احمد فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/سەرۆکی دەستەی دەستپاکی.

لەوانەیە ئیحتیمالێکی زۆر نزیك نەبێ ، بەڵام وەکو ئیحتیمال ئیحتیمال هەیە موتەئکید خۆی فەلسەفەکە ئەوەیە کە سەرۆکی دەستە هڵبژێردراوی پەرلەمانە بەو ئیجرائاتەی لە قانونەکە هاتووە ، جێگر پاش کاندیدکردنی لەلایەن سەرۆکی دەستە بەو ئالیەتانەی کە ئێمە نیزامی داخیلی دیاریمان کردووە مەرجەکانیش کە لێرە تەئکید کرایەوە کە هەمان مەرجەکانی تێدایە ، کەواتە بڵێین ئەوەی پلەی تایبەتە بەتەئکید لە حاڵەتی خروقات یەعنی قابیلە کە ئالییەتەك هەر ئەبێ بۆ لێکۆڵینەوە مەسەلەن بۆ نموونە ئەگەر سەرۆك ئەوە بێ خۆ ئەنجومەنی دەستەکە ماوە ، چونکە ئەنجومەنی دەستەکە خۆی کاندیدی کردووە ڕاستە سەرۆکیش لە ئەنجومەنی دەستەکەدایە بڕوا ناکەم موشکیلەمان هەبێ لە دۆزینەوەی سیغەیەك لە تەعامول لەگەڵ ئەوە بەتایبەت لە بوونی پەرلەمان کە دەستەی دەستپاکی لە ژێر چاودێری پەرلەمان دایە ئەگەر ئەو بەڕێزەش مەسەلەن نوقتەیەکی هەیە یاخود یان یەك ، دوو ئەوە ئیزافە دەکا ، بە ڕەئی من زیاتر چوونە ناو تەفاسیلّە ، چونکە هەندێك مەبادئی عاممان هەیە لە محاسەبەکردنی بەپرسە بالاکانی خوار پلەی وەزیر ، بۆ نموونە ئەگەر ئێستا لەگەڵ بریکاری وەزارەتێك تەحقیق دەکای

چۆن موحاسەبەی دەکەی؟ خۆ ئەو بریکارە لەپەرلەمان سوێندی نەخواردووە تەنها وەزیرەکە سوێن دراوە ، یەعنی ئەو حاڵەتانە کەمن ، نادرن ، بەڵام دیسان بڵێم نییە ، لەوانەیە ببێت ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر ئەو بابەتە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەو شێوەی کە خوێندمانەوە ، لە ڕێگای بەڕێزیشتەوە داوا لە ئەندامان دەکەم کە بۆ ئەخیر جار بۆ دەنگدان خوێندمانەوە ئیتر نابێ تێبینی لەسەر بڕگەکان بدەنەوە ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سوپاس ، لیژنەی نەزاهەش هەمان ڕاتان هەیە؟

بەڕێز عمر صالح (عمر کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ هەمان ڕامان هەیە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، بەو شێوەی کە خوێندرایەوە ئەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ (٤٧) ئەندام لەگەڵیەتی ، کێ دژیەتی؟ (٢) کەس دژیەتی کەواتە پەسەندکرا ، فەرموون بەندی (١٠) بخوێننەوە.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٠) هیچ تێبینییەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فەتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠)م ماددەی (١٢)ی یاسای دەستە هەمواردەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە ، دەستە پێکدێت لە:

یەکەم : فەرمانگەی لێکۆڵینەوەکان ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە یاسا ، خاوەنی شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت و هەڵدەستێت بە ئاشکرا کردنی حاڵەتەکانی گەندەڵی و کۆکردنەوەی زانیاری دەربارەیان بە پشت بەستن بە دەزگا هونەرییەکان ، وەرگرتنی هەواڵدان ، زانیاری و سکاڵاکانی گەندەڵی و لێکۆڵینەوە لە تاوانەکانی گەندەڵی و هاوکاری کردن لە بواری چاودێری خەرجکردن و وەرگرتن و ڕەفتارکردن بەمایەی هەرێم و ڕێگەکانی بەڕێوەبردن و هێنانەوەی ئەو تۆمەتبارانەی بۆ دەرەوە ڕایانکردووە ، گەڕانەوەی ئەو مایەو سامانانەی بۆ دەرەوە ڕفێنراون و ئاڵوگۆڕکردنی زانیاری و لێکۆڵینەوەی هاوبەشی نێودەوڵەتی ،

چەند بەڕێوەبەرایەتییەکی لێکۆڵینەوە پێیەوە دەبەسترێنەوە کەوا بە فەرمانی سەرۆکی دەستە دەکرێنەوە لە هەر پارێزگایەك لە پارێزگایەکانی هەرێم.

دووەم : فەرمانگەی یاسایی ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەلایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆی بەرایی بێت لە یاسا و خاوەنی شارەزایی بێت لە بواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠) ساڵ کەمتر نەبێت و بەم ئەرکانەی خوارەوە هەڵدەستێت:

١- پێشکەشکردنی بیروڕا و ڕاوێژ لەسەر پرسە یاساییەکان کەوا دەخرێنە بەردەم دەستە ، نوێنەرایەتی کردنی دەستە لەو دەعوایانە بۆی یان لەسەری بەرزدەکرێنەوە بە بریکاری فەرمی کە لە سەرۆکی دەستە دەرکرابێت.

٢- مورافەعەکردن لەبەر دەم دادگا تایبەتمەندەکان لەوەی پەیوەستە بەتاوانەکانی گەندەڵی یان پێداچوونەوەی ڕێگاکانی تانە لێدان دەربارەیانەوە.

٣- نوێنەرایەتیکردنی دەستە لەو لیژنانەی لێکۆڵینەوە کە لەسەر داواکاری دەستە پێکهێنراون.

٤- ئامادەکردنی لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی یاسایی تایبەت بە یاساکانی بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی و ڕێکەوتننامە نێودەوڵەتییەکانی ئەم بواره.

٥- پێشکەشکردن و داواکردنی یارمەتی یاسایی نێودەوڵەتی ئاڵوگۆڕکراو.

٦- چاودێری لەسەر دەستپاکی بڕیار و کارەکانی کەرتی گشتی.

٧- دانانی ڕێنمایی ڕێگەگرتن لە ناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە هەرێمدا.

٨- گرتنەبەری ڕێکار بۆ چاودێری ئاستی دەستپاکی بڕیار و کارەکانی کەرتی گشتی و دەرکردنی ڕاپۆرتی ناو بەناو لەم بارەیەوە.

٩- دانانی پەیڕەوی تایبەت بە پاراستنی گەواهیدەر و هەواڵدەر و قوربانیان و شارەزایان و پەیڕەوەکانی هاندانی جەماوەر و ڕاگەیاندن و کۆمەڵگەی مەدەنی و تۆمەتباران بۆ هاوکاری کردنی دەستە.

١٠- ئامادەکردنی پێشنیار و پڕۆژە یاسا لە بواری نەهێشتنی گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی.

سێیەم : فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەلای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت ، ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

١- وەرگرتنی دەرخستنەکانی بەرژەوەندییە داراییەکان و مامەڵەکردن لەگەڵ ئەو زانیارییانەی تێیاندا هاتوون ، گەڕان بەدوای ڕاستیەکانی و بەدواداچوونی ئەوانەی دواکەوتوون لە پێشکەشکردنی و چاودێری کردنی زێدەبوونی مایەیی ئەوانەی داواکراون دەرخستەی بەرژەوەندییە داراییەکانییان پێشکەش بکەن و گرتنبەری ڕێکاری یاسایی دەرحەق بەوەی

دەسەلێنرێت کەوا زێدەبوونێکی گەورە لەسامانی یان سامانی هاوسەری یان یەکێك لە منداڵ دواکەوتەکانی بوونی هەیە بەپێی حکومەکانی ئەم یاسایە.

٢- هاوکاری کردن لەگەڵ ڕێکخراوە ناحکومییەکان و کۆمەڵگەی مەدەنی و ڕاگەیاندن لە جێبەجێکردنی ڕێ و شوێنی هاوبەش بۆ ڕێگەگرتن لە گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی.

٣- گەشەپێدان و پێشخستنی پەیوەندییەکان لەگەڵ ئەو لایەنانەی هاوشێوەن.

٤- بەڕێوەبردنی پڕۆگرامەکانی ڕاهێنان و ئەنجامدانی کۆنگرە بەهاوکاری وەزارەت و لایەنە تایبەتمەندەکان و دامەزراوەکانی کەرتی تایبەت.

٥- بلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری دەستپاکی و شەفافیەت و لێپرسینەوە و پابەندبوون بە ستانداردەکانی ڕاژەی گشتی.

٦- هاوکاریکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دانانی پڕۆگرامی خوێندنی نیشتمانی بۆ پتەوکردنی دەستپاکی و بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی.

٧- دانانی ڕێنمایی ڕێساکانی ڕەفتاری پیشەیی و چاودێریکردنی پابەندبوون پێیەوە و جەختکردنەوە لەسەری.

٨- دانانی ڕێنمایی دەرخستنی ئەستۆی دارایی.

٩- دانانی پەیڕەو و میکانیزم و ڕێسای بلاوکردنەوەی زۆرەملێی داتا و زانیاری و بەلگەنامەکان.

١٠- دانان و جێبەجێکردنی ڕێ و شوێنی ڕێگەگرتن لە گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی و پتەوکردنی شەفافیەت و ڕێگەگرتن لەناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە کەرتی تایبەتدا.

١١- بەدواداچوون و گەڕان بەدوای ڕاستییەکاندا دەربارەی ناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە کەرتی گشتیدا و دەرکردنی ڕاپۆرتی ناوبەناو لە بارەیانەوە.

چوارەم : فەرمانگەی کاروباری کارگێڕی و دارایی ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت ، هەڵدەستێت بە ئەرکەکانی بەڕێوەبردن و سەرچاوە مرۆییەکان و دابینکردنی ڕاهێنانی پێویست و بونیات نانی تواناکان.

پێنجەم : بەڕێوەبەرە گشتییەکان بە مەرسومێکی هەرێمی پاش کاندید کردنیان لەلایەن سەرۆکی دەستەوە دادەمەزرێن.

شەشەم : نووسینگەی سەرۆکی دەستە ، فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات کە بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس ، بەڕێز دکتۆر سراج فەرموو.

بەڕێز د. سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن سـێ تێبینـیم هەیـە ، یەکـەمیان" تایبەتـە بـە فەرمانگـەی یاسـایی ، دەبوایـە کـاری عقـود و تـەنزیمی عەقدەکان لێرە مەهامی فەرمانگەی یاسایی دەبوایـەی بهاتبایـە ، لەبـەر ئـەوەی بـە نـەس نـەهاتووە (تقـوم الدائرة بالتنظیم العقود التی تبرمها الهیئة) (هیئة) هەر عەقدێك بکاتن ئەوە ئیشی ئەو فەرمانگـە یاسـاییە کە لێرەدا وەکو مـەهام نەهاتییـە ، دووەم" لـە خـاڵی (٩) کـە باسـی دانـانی پـەیڕەوی تایبـەت بـە پاراسـتنی گەواهیدەر و ئەوانە ئەکا ، ئەبێ هەمان شت لە ماددەی (١٩) حەرفیەن هاتییە ، ئەوجا یان لێرە لایـدەن لـە ماددەی (١٩) بەڕای من لابدرێتن ، ناکرێت دوو شت بەهەمان شێوە لەو ماددەیە دووبارە ببێتەوە ، سـێیەم" ئەوەیە کە پێشنیار دەکەم فەرمانگەیەك زیاد بکرێتن بەناوی عیلاقـات و مـەعلومات ، لەبـەر ئـەوەی خـاڵی (٦،٤،٣،٢) لە فەرمانگەی خۆپاراستن ئیشی عیلاقات و مەعلوماتە ، فەرمانگەیەك زیـادبکرێتن لەبـەر ئـەوەی هەمان فەرمانگەش لە یاسایی دەستەی نەزاهەی عیراقیشدا هاتووەو ئیشـەکان ڕێکـتر و تەوزیعـەکان جـوانتر دەکاتن ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، بەڕێز ماموستا غەریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـڕگـەی (٣) خـاڵی (٤) بـەڕێوەبردنی پـڕۆگرامـەکانی ڕاهێنـان و ئەنجامـدانی کـۆنگرە ، وائـەبینم لەبـەر هەستیاری ئەم دەزگایە کاتی کۆنگرە دیـاری بکـرێ هـەر لـە یاساکە بـە (٢) سـاڵ بـێ یـان بـە (٤)سـاڵ بـێ ، چونکە هێشتنەوەی کاتی کۆنگرە بە مەفتوحی هەندێ جـار ئەبێتـە هـۆی دواخسـتنی ، خزمـەتێکی گـەورە ئەکا ، بۆیە پێشنیار ئەکەم کاتی بەستنی کۆنگرەکە دیاری بکرێ بە ساڵ ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان؟

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە فەرمانگەی یاسایی کاری عقود تەنزیم کردنی لە مەهامی ئەوە ، ئـەوە خـۆی تەحسـیڵ حاسـڵە کاتێك کە عەقدێك دەبێت هەر دەچێتە فەرمانگەی یاسایی ، یەعنی ئەگەر نەشڵێین هەر تەحسیڵ حاسڵە ، سەبارەت بە زیادکردنی فەرمانگەی عیلاقـات و مـەعلومات مـادام فەرمانگـەی خـۆ پاراسـتن ئـەو مەهامانـە جێبـەجێ دەکـات ، بۆچـی فەرمانگەیـەکی تـر زیـاد بکـەین؟ ئـەوە بڕیـار بـۆ بەڕێزیشـتانە ، ڕای سـەرۆکی دەسـتەش وەربگیرێـتن لـەو بارەیـەوە ، کـاتی کـۆنگرە دیـاری بکرێـت پێمواییـە دەسـتە بـۆ خـۆی تـەعلیمات دەرئەکات ، یەعنی دەتوانێ لەڕێی تەعلیماتەکەوە کاتی کۆنگرەکە دیاری بکات ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ، سوپاس ، لێژنەی نەزاهە هیچ تێبینیەکتان هەیە؟ بەڕێز دکتۆر احمد سەرۆکی دەستە فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت زیادکردنی فەرمانگە ، پێموانییە ئێستا پێویستیمان بە زیادکردنی فەرمانگە هەبێت ، ئێستا لە دەستەی دەستپاکی عیراق تەقریبەن (٨) بەڕێوبەرێتی گشتیان هەیە ، دیارە ئەوەش پاش ئەوەی دەستەکە لە (١٠،٩،٨)سالّی ئیشکردنی ڕابردوویدا ، ئێمە ئەو دائیرانەی کە پێشنیارمان کردووە بەڕاستی پێمان وایە تا مەدایەکی باش نالێم زۆر دوور بەس لە مەدای چەند سالّ ڕەنگە تەغتییەی ئیشەکانی دەستەکە بکات ، هەرکاتێکیش پێویست بە ئەوەبکات بەتەئکید ئەوا پەرلەمانی بەڕێزی کوردستان مەوجودە دەکرێ بە هەمەهانگی لەگەلّ لیژنەی دەستپاکی پێشنیاری فەرمانگەی تر بکەین ، بۆیە پێموایە ئەوەی کە کردوومانە تا ئەو مولاحەزانەی لە لیژنەکەش دراوە ئێمە لەگەلّی هاوکۆکین موشکیلەیەکمان نییە ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ، هیچ شتێك هەیە سیاغەی بکەینەوە یان پێویستی بە ئیعادەی سیاغە هەبێ؟ بۆیە ئێستا ماددەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەك دووبارەی تێدا هەیە دووبارە لێرە لابېرێتن یان لەولاتر لابېرێتن ، بیزەبت نەسەن تێیدایە بۆ لیژنەی یاسایی خوێندمەوە ئەگەر چاوی پێ بخشێنن ، ماددەی (١٩) بڕگەی (٢) لەو هەموارکراوە ئەگەر چاوی پێبخشێنن هەمان ئەو بابەتەی کە لە ماددەی (٩).....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەرۆکی دەستە بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات ، ماددەی (١٩) بڕگەی (٢)م .

بەڕێز د. سراج احمد حمدامین.

ماددەی (١)م بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان بڕگەی (١)م (دەستە پەیڕەوێکی تایبەت بە پاراستنی گەواهیدەرو ئەوانە) هەر هەمان شت لە بڕگەی (٩) هاتیە ، دانانی تایبەت بە پاراستنی گەواهیدەر و هەواڵدەر و قوربانیان و تا ئەخیری ، هەر هەمان شتە ....

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی (٣)م خالّی (٩).....

بەڕێز د. سراج احمد حمدامین.

بڕگەی (٣)م خالّی (٩) بزەبت ، لەگەلّ ماددەی (١٩) بڕگەی (١)م هەمان شتە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بیزەبت هەمان شت نییە ، بەڵام ئەتوانین ئەوەی کەلە ماددەی (١٩) هاتووە تەغتییەی فەقەرە (٩)ش ئەکا ، ئەتوانین لێرە ئەم فەقەرەیە لابەرین.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وایە ڕاستە ، باشە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەنە دەنگەوە.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد :

ماددەی (١٠)یەم ماددەی (١٢)ی یاسای دەستە هەمواردەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە ، دەستە پێکدێت لە:

یەکەم : فەرمانگەی لێکۆڵینەوەکان ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەلای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە یاسا ، خاوەنی شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت و هەڵدەستێت بە ئاشکرا کردنی حاڵەتەکانی گەندەڵی و کۆکردنەوەی زانیاری دەربارەیان بە پشت بەستن بە دەزگا هونەرییەکان ، وەرگرتنی هەواڵدان ، زانیاری و سکاڵاکانی گەندەڵی و لێکۆڵینەوە لە تاوانەکانی گەندەڵی و هاوکاری کردن لە بواری چاودێری خەرجکردن و وەرگرتن و ڕەفتارکردن بەمایەی هەرێم و ڕێگەکانی بەڕێوەبردن و هێنانەوەی ئەو تۆمەتبارانەی بۆ دەرەوە ڕایانکردووە ، گەڕانەوەی ئەو مایەو سامانانەی بۆ دەرەوە ڕفێنراون و ئاڵوگۆڕکردنی زانیاری و لێکۆڵینەوەی هاوبەشی نێودەوڵەتی ، چەند بەڕێوەبەرایەتییەکی لێکۆڵینەوە پێیەوە بەستراوە کەوا بە فەرمانی سەرۆکی دەستە دەکرێتەوە لە هەر پارێزگایەك لە پارێزگایەکانی هەرێم.

دووەم : فەرمانگەی یاسایی ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەلایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە یاسا و خاوەنی شارەزایی بێت لە بواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠) ساڵ کەتر نەبێت و بەم ئەرکانەی خوارەوە هەڵدەستێت:

١- پێشکەشکردنی بیروڕا و ڕاوێژ لەسەر پرسە یاساییەکان کەوا دەخرێنە بەردەم دەستە ، نوێنەرایەتی کردنی دەستە لەو دەعوایانە بۆی یان لەسەری بەرزدەکرێنەوە بە بریکاری فەرمی کە لە سەرۆکی دەستە دەرکرابێت.

٢- مورافەعەکردن لەبەر دەم دادگا تایبەتمەندەکان لەوەی پەیوەستە بەتاوانەکانی گەندەڵی یان پێداچوونەوەی ڕێگاکانی تانە لێدان دەربارەیانەوە.

٣- نوێنەرایەتیکردنی دەستە لەو لیژنانەی لێکۆڵینەوە کە لەسەر داواکاری دەستە پێکهێنراون.

٤- ئامادەکردنی لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی یاسایی تایبەت بە یاساکانی بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی و ڕێکەوتننامە نێودەوڵەتییەکانی ئەم بوارە.

٥- پێشکەشکردن و داواکردنی یارمەتی یاسایی نێودەوڵەتی ئاڵوگۆڕکراو.

٦- چاودێری لەسەر دەستپاکی بڕیار و کارەکانی کەرتی گشتی.

٧- دانانی ڕێنمایی ڕێگەگرتن لە ناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە هەرێمدا.

٨- گرتنەبەری ڕێکار بۆ چاودێری ئاستی دەستپاکی بڕیار و کارەکانی کەرتی گشتی و دەرکردنی ڕاپۆرتی ناو بەناو لەم بارەیەوە.

٩- ئامادەکردنی پێشنیار و پڕۆژە یاسا لە بواری نەهێشتنی گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی.

سێیەم : فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت ، ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

١- وەرگرتنی دەرخستنەکانی بەرژەوەندییە دارایییەکان و مامەڵەکردن لەگەڵ ئەو زانیارییانەی تێیانداھاتوون ، گەڕان بەدوای ڕاستییەکان و بەدواداچوونی ئەوانەی دواکەوتوون لە پێشکەشکردن و چاودێری کردنی زێدەبوونی مایەیی ئەوانەی داواکراون ، دەرخستەی بەرژەوەندییە دارایییەکانییان پێشکەش بکەن و گرتنبەری ڕێکاری یاسایی دەرحەق بەوەی دەسەلێنرێت کەوا زێدەبوونێکی گەورە لەسامانی یان سامانی هاوسەری یان یەکێك لە منداڵە دواکەوتەکانی بوونی هەیە بەپێی حکومەکانی ئەم یاسایە.

٢- هاوکاری کردن لەگەڵ ڕێکخراوە ناحکومییەکان و کۆمەڵگەی مەدەنی و ڕاگەیاندن لە جێبەجێکردنی ڕێ و شوێنی هاوبەش بۆ ڕێگەگرتن لە گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی.

٣- گەشەپێدان و پێشخستنی پەیوەندییەکان لەگەڵ ئەو لایەنانەی هاوشێوەن.

٤- بەڕێوەبردنی پڕۆگرامەکانی ڕاهێنان و ئەنجامدانی کۆنگرە بەهاوکاری وەزارەت و لایەنە تایبەتمەندەکان و دامەزراوەکانی کەرتی تایبەت.

٥- بلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری و دەستپاکی شەفافیەت و لێپرسینەوە و پابەندبوون بە ستانداردەکانی ڕاژەی گشتی.

٦- هاوکاریکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دانانی پڕۆگرامی خوێندنی نیشتمانی بۆ پتەوکردنی دەستپاکی و بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی.

٧- دانانی ڕێنمایی ڕێساکانی ڕەفتاری پیشەیی و چاودێریکردنی پابەندبوون پێیەوە و جەختکردنەوە لەسەری.

٨- دانانی ڕێنمایی دەرخستنی ئەستۆی دارایی.

٩- دانانی پەیڕەو و میکانیزم و ڕێسای بلاوکردنەوەی زۆرەملێی داتا و زانیاری و بەڵگەنامەکان.

١٠- دانان و جێبەجێکردنی ڕێ و شوێنی ڕێگەگرتن لە گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی و پتەوکردنی شەفافیەت و ڕێگەگرتن لەناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە کەرتی تایبەتدا.

١١- بەدواداچوون و گەڕان بەدوای ڕاستییەکاندا دەربارەی ناکۆکی بەرژەوەندییەکان لە کەرتی گشتیدا و دەرکردنی ڕاپۆرتی ناوبەناو لە بارەیانەوە.

چوارەم : فەرمانگەی کاروباری کارگێری و دارایی ، بەڕێوبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کەوا بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت لەبواری پسپۆڕی خۆی کە لە (١٠)ساڵ کەمتر نەبێت ، هەڵدەستێت بە ئەرکەکانی بەڕێوەبردن و سەرچاوە مرۆییەکان و دابینکردنی ڕاهێنانی پێویست و بونیات نانی تواناکان.

پێنجەم : بەڕێوەبەرە گشتییەکان بە مەرسومێکی هەرێمی پاش کاندید کردنیان لەلایەن سەرۆکی دەستەوە دادەمەزرێن.

شەشەم : نووسینگەی سەرۆکی دەستە ، فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات کە بەڵای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ماددەکەیە کە بەو شێوەیە خوێندرایەوە؟ (٥٨) ئەندام لەگەڵیەتی ، کێ دژیەتی؟ کەس نییە دژی بێ ، کەواتە پەسەندکرا ، ئێستا پشوویەك وەردەگرین کۆبونەوەکەمان دوا ئەخەین تا کاتژمێر (٣) ، کاتژمێر (٣) دەست ئەکەین بە کۆبوونەوەکەمان.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی بەخشندەی میهرەبان.

دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەینەوە، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی دووەم، دانیشتنی ژمارە (١٣)، کۆبوونەوەی ژمارە (٢)، ڕۆژی دانیشتن (٢٠١٤/١١/٢٦)، بەردەوام دەبین لەسەر گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژە یاسای هەموارى یەکەمی یاسای دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٣)ی ساڵی (٢٠١١)، بەپێی ماددەکانی (٧٢ و ٧٤ و ٧٥)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموار کراو، ئێستا داوا لە لیژنە پەیوەندیدارەکان دەکەین کە بەندی (١١) بخوێننەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆوە، فەرموون.

بەڕێز د.ڤالاڤ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١١):

بڕگەی یەکەم: وەك خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١١):

بەندی یەکەم لە ماددەی (١٣) یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم:

لێکۆڵەرەکانی دەستە دەسەلاتی لێکۆڵەریان هەیە بەو پێیەی لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکانی بەرکار لە هەرێمدا دەقیان لەسەر کراوەو دەسەلاتیان هەیە بڕوانن نووسراوو بەلگەنامە فەرمییەکان بەوانەی نهێنیشن و پلەی نە درکاندنیان هەر چییەك بێت و، پێویستە کاری چوونە ژوورەیان بۆ فەرمانگەی پەیوەندیدار لەگەڵ ئەو ئامێرانەی سروشتی کارەکانیان پێویستی دەکات ئاسان بکرێت و پاراستنیان دابین بکرێت و نابێت ئەو ئامێرانەی پەیوەستن بە کارەکانیانەوە لێیان بسەندرێتەوە.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی دووەم: زیاد دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

لێکۆڵەرەوەکانی دەستە هەمان دەسەلاتەکانی لێکۆڵەرییان دەبێت بەپێی یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکان و، هەمان مامەڵەی ئەوانیان لەگەڵدا دەکرێت لەسەرجەم ماف و ئیمتیازاتەکان سەرباری دەرماڵەی تایبەت و ئیمتیازاتی بەخشراو بۆیان وەك فەرمانبەرانی دەستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم بەندە؟ فەرموو نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕێی جەنابتەوە دەمەوێت سەرنجی تەواوی ئەندامانی بەڕێز رابکێشم بۆ بابەتێکی تایبەت بە لیژنەکان، ئەویش ئەوەیە ئەندامانی هەر لیژنەیەك ناکرێت هیچ تەسریحێك بۆ راگەیاندن بەناوی لیژنە بدەن بۆ هەر بابەتێك و پرۆژەیەك، کە هێشتا لە هۆڵی لیژنە وتو وێژو رای کۆتایی لەسەر نەدرا بێت، چونکە ئەمڕۆ لە یەکێك لە سایتەکان بابەتێك بلاّو کراوەتەوە کە تایبەتە بە لیژنەی ئەوقاف، لە کاتێکدا ئێمە لەم لیژنەیە تاکو ئەم لەحزەیە من قسە بۆ جەنابتان دەکەم هیچ بڕیارێکمان نەداوە، جا بۆیە من داوا دەکەم حەق وایە ئەو پرسە چارەسەر بکرێت لە پەیڕەوی ناوخۆ، لە لیژنەی مەعنی زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو یاداشتە پێشکەشمان بکە، بۆ ئەوەی بەدواداچوونی بۆ بکەین، راستە پێویست دەکات ئەندامانی پەرلەمان بەناوی لیژنەکانەوە قسە نەکەن، بەناوی خۆیانەوە قسە بکەن، بەڕێز کاك ئومێد حەمە عەلی فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم ئەم دەقە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

(لێکۆڵەرەوەکانی دەستە هەمان دەسەلاّت و ماف و ئیمتیازاتی لێکۆڵەرییان دەبێت بەپێی یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکان سەرباری دەرماڵەی تایبەت و ئیمتیازاتی بەخشراو وەك فەرمانبەرانی دەستە).

پێشنیاریش دەکەم بۆ حەلی ئەو کێشەیەی کە بەڕێز دکتۆر ئەحمەدیش پێشتر رووننی کردەوە، کە ئەوان لێکۆڵەریان نییەو لە دوای کۆبوونەوەکەش هەر باسی ئەو کێشەیەی کرد، لێرە لیژنەی یاسایی و هەموو پەرلەمانتاران شتێکی لەو بابەتە پێشنیار بکەین، کە حەلی ئەو کێشەیان بۆ بکات، بۆ ئەوەی لایەنی پەیوەندیدار مولزەم بکەین بە دابین کردنی، یان بە تەعیین کردنی ئەو لێکۆڵەرانەی کە دەستەکە پێویستیەتی، ئەگەرنا وەکو بەڕێزیان باسی کرد بۆ موحافەزەیەکی وەکو سلێمانی، یان هەولێر، یان دهۆك بە رێژەیەکی کەمی لێکۆڵیار ناتوانن ئیشەکانیان بکەن، بۆیە ئەمە گرفتێکی گەورەیە، ئەگەر دەمانەوێت دەرکردنی یاساکە ببێتە هۆی دەستکراوەیی زیاترو بەڕێوەچوونی باشتری ئیشەکانی دەستەکە دەبێت حەلێك بۆ ئەوە بدۆزینەوەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سەرنجتان چییە لەسەر ئەو رەئیەی خرایە روو؟ لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس ئەوەی صیاغەم هەیە ماددەی (١١):

بڕگەی یەکەم:

لێکۆڵەرەکانی دەستە دەسەلاتی لێکۆڵەریان هەیە بەو پێیەی لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکانی بەرکار.....) لە لاپەڕەی شەش بەندی هەشت، فەقەرەی (٢) لقی (ب) هەمان دێڕ قسە کرایتەوە (لێکۆڵەرەکانی دەستە هەمان دەسەلاتی لێکۆڵەریان هەیە بەو پێیەی لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکانی بەرکار) دووبارە کرایتەوە، ئەگەر ئەو دێڕە بسڕیتەوە رەئسەن دەست پێ بکات بە دێڕی دووەم لەگەڵیان تا دووبارە نەکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە دابین کردنی لێکۆڵەرەوەکان، ئێمە لە ماددەکەدا گوتوومانە دابین کردن، دابین کردنیش یەعنی بۆ خۆی سیفەی ئیلزامی هەیە، یەعنی ئیتر بۆی نەقل دەکات، بۆی تەنسیب دەکات، بۆی دادەمەزرێنێ، دەبێت دابینی بکات، بڕوا ناکەم پێویست بکات لە شوێنێکی تر دیسان سیفەتێکی ئیلزامی تری بدەینەوە، ئێمە کە ماددەکەشمان گۆڕی، لەبەر ئەوە گۆڕیمان چونکە پێچەوانەی دەقێکی یاساییە، کە لە ئەحکامی عامە هاتووە، هەدەفەکە ئەوە بوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، سەرۆکی دەستەی گشتی دەستپاکی بەڕێز دکتۆر ئەحمەد هیچ تێبینیەکت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێزد.احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس، ئەوە وازیحە قسە لەسەر لێکۆڵەرەوەکانی دەستە، مەبەستی ئەو دیکۆمێنتانەیە کە دەسەلاتی قەزا دابینیان دەکات، من لە فەقەرەی رابردوو رەئی خۆم گوت، ئێستاش تەئکید دەکەمەوە، من خۆم پێ لە کەس دڵسۆزتر نییە، ئێوە هەموتان لە من دڵسۆزترن و لە منیش بەرپرسترن، من کە قسەم کرد، قسەم لەسەر پێویستییەکانی دەستە کرد لەو فەترەیەی کە ئێمە ئیشمان هەیە لەسەری، ئێستاش تەئکید دەکەمەوە تەبعەن رێزێکی زۆرم بۆ دەسەلاتی قەزا هەیە، ئەمڕۆ کۆنگرەیەکی رۆژنامەنووسیشیان لەسەر ئەو فەقەرەو فەقەرەی دوێنێ بەستا بوو، من پێموایە بەبێ هەماهەنگی نێوان دەستەی دەستپاکی و دەسەلاتی قەزاو داواکاری گشتی رەنگە دەستە نەتوانێت شتێك وەکو پێویست بکات، ئەو تەرحەی ئێمە لە پێویستی خۆمان بوو، من دڵنیاشم ئەو پێویستییە بۆ ماوەیەکی زۆر وا دەمێنێتەوە، چونکە خۆیان ئەوان موشکیلەی موحەقیقیان هەیە، کە مومکینە ئێوەش وەکو پەرلەمان هاوکارییان بکەن لەو مەسەلەیە، ئەگینا ئێمە حەزمان لەوە نییە دایمەزرێنین، بە پێچەوانەوە، مومکینە ئەگەر بە نەقل بێت، هەتا ئەگەر بە هاوبەشیش دایمەزرێنن موشکیلەمان نییە، موشکیلەمان ئەوەیە ئێمە موحەقیقی پێویستم لەبەر دەست بێت، هەر قەزییەك هەبێت، لە رانیە هەبێت، لە قەلأدزە هەبێت، لە زاخۆ هەبێت، لە سمێڵ هەبێت، بتوانم پێ رابگەم، چونکە ئەرکی من ئەوەیە ئەو دەستەش لە ٧٠٪ی ئیشەکانی بۆ تەحقیق دامەزراوە، ئیتر ئەوەی تر کاك ئومێد بوو پێشنیاری کرد، پێم وایە ئەم مەوزوعە کاتی خۆی پەرلەمان ئێوە دەنگتان لەسەر داوە، دابین کردنەکەش وەکو خاتوو بەهار وتی مەتاتیە، ئەو لەوانەیە بڵێت (تەنسیب) من بۆی (نقڵ) بکەم، ئەویش هەر خازیعە بۆ ئیجتیهادی هەر دەستەیەك، من تەئکیدم پێویستییەکانی ئێمە لەم مەرحەلەیە دابین ناکات، بەڵام ئێوە دەسەلاتی تەشریعن و شتەکە لای ئێوەیە، ئەگەر بڕیارتاندا تەواو، من نامەوێت بگەڕێمەوە سەر فەقەرەی پێشوو، ئێستاش تەئکید دەکەمەوە لەسەری، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەگەر هیچ تەعدیلێکی تێدا ناکەن بیخوێننەوە با بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموون.

بەڕێز د. ڤالأ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم وەکو خۆی دەمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەی یەکەم: لێکۆڵەرەکانی دەستە دەسەلاتی لێکۆڵەریان هەیە بەو پێیەی لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکانی بەرکار لە هەرێمدا دەقیان لەسەر کراوەو دەسەلاتیان هەیە بڕوانن نووسراوو بەڵگەنامە فەرمییەکان بەوانەی نهێنیشن و پلەی نە درکاندنیان هەر چییەك بێت و، پێویستە کاری چوونە ژوورەیان بۆ فەرمانگەی پەیوەندیدار لەگەڵ ئەو ئامێرانەی سروشتی کارەکانیان پێویستی دەکات ئاسان بکرێت و پاراستنیان دابین بکرێت و نابێت ئەو ئامێرانەی پەیوەستن بە کارەکانیانەوە لێیان بسەندرێتەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی دووەم: دوای وەرگرتنی پێشنیارەکان لەلایەن ئەندامە بەڕێزەکانەوە، بەم شێوەیە دایدەڕێژینەوە.

بڕگەی دووەم: بەم شێوەیە دادەڕێژرێتەوە:

لێکۆڵەرەوەکانی دەستە هەمان دەسەلاّت و ماف و ئیمتیازاتی لێکۆڵەرییان دەبێت بەپێی یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکان سەرباری دەرماڵەی تایبەت و ئیمتیازاتی بەخشراو وەك فەرمانبەرانی دەستە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ماددەکەیە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە تکایە بادەستی بڵند بکات؟، ٦٣کەسی لەگەڵە، فەرموون کێی لەگەڵدا نییە با دەستی بڵند بکات تکایە؟، کەس دژی نییە، کەواتە پەسەندکرا، فەرموون بۆ بەندی ١٢.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٢): هیچ تێبینیەکمان لەسەری نییە، سوپاس.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو بەندی دادێن بۆ ماددە (سێزدەمین)ی یاسای دەستە بەرهەردوو ریزبەندی (سێیەم) و (چوارەم)بەم شێوەیەی خوارەوە زێدە دەکرێن:

سێیەم:

١- دەستە بە بڕیاری سەرۆکەکەی بۆی هەیە هەواڵدان یان زانیاری یان سکاڵا بەبێ ئەوەی بیخاتە بەردەم دادوەری لێکۆڵینەوە بپارێزێت، ئەگەر هێماکردن بەبوونی تاوان لەخۆ نەگرێت یان، ئەگەر لای دەستە بە گەڕان و لێکۆڵینەوەی بەرایی سەلێندرا کەوا هەواڵدانەکە دروست نییە یان درۆیە.

٢- دادوەری لێکۆڵینەوە یان ئەندامی داواکاری گشتی تایبەتمەند بۆی هەیە داوای هەر دۆسیەیەکی پارێزراو بکات بەپێی بڕگە(١)ی ئەم بەندەو گرتنەبەری ئەوەی بە گونجاوی دەزانێت دەربارەیەوە بەپێی حوکمەکانی یاسا.

چوارەم:

١- ئەوەی حوکم بدرێت لەسەر تاوانێکی گەندەڵی بە ئەنقەست ئەوا لێهاتوویی وەرگرتنی وەزیفەی گشتی لە دەست دەدات و کەرتی گشتی بۆی نییە وەك بەڵێندەر یان هێنەری خزمەتگوزاری یان کەلوپەل گرێبەستی لەگەڵدا بکات.

٢- ئەو فەرمانبەرەی حوکمی تاوانبار کردنی بە تاوانێکی گەندەڵی بەئەنقەست دەدرێت ئەوا بەگەیشتنی حوکمەکە بە پلەی بنبڕ دەسبەجێ بەدەرکراو (عزل) لەوەزیفەکەی دادەندرێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە، کەس نییە قسەی لەسەر بکات؟، باشە ئێستا خوێندرایەوە بۆیە یەکسەر دەیخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە تکایە با دەستی بڵند بکات؟، ٦٤ کەسی لەگەڵداییە؟، کێی لەگەڵدا نییە؟ ١ کەسی لەگەڵدا نییە، بۆیە بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ خاڵێکی تر.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٣): هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٣):

بەندی (دووەم) لە ماددەی(چواردەمین)ی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

بەپێی ئەوەی لەسەرەوەدا هاتووە، هەر زێدەبوونێکی گەورە لە ساماندا، لە دوای وەرگرتنی وەزیفەی گشتی، یان ڕاسپاردنی گشتی، یان سیفەت، یان لە سامانی هاوسەری، یان یەکێك لەو منداڵە دواکەوتەکانی بێتە ئارا، کاتێك لەگەڵ داهاتە ڕەواکانیان نەگونجێت و دەستەوەستان بێت لە هۆی دەرخستنی بە هۆکارێکی شیاو، ئەوا بە ئیستغلال دادەنرێت،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ دەیەوێت لەسەر ئەم ماددەیە قسە بکات، تکایە با دەستی بڵند بکات؟، کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها وشەی ئیستغلال بەعەرەبی هاتیە، کوردی تەبعەن دیف قاموسێ دوو مانا تێتن، (بەهرەگیری)، (چەوسانەوە)، جا نازانم لیژنە چیان پێ باش بیت، ئەوە لەجێگای دابنێن، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەوە پەیوەندی بە صیاغەوە هەیە، باشە ئەگەر قسەیەکتان لەسەری نییە، ئەویش دەخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بەو شێوەی کەخوێندرایەوە، تکایە بادەستی بڵند بکات؟، فەرموون ٦٨ کەسی لەگەڵدایە؟، کێی لەگەڵدا نییە، کەس نییە، کەواتە بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز د. فالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٤): هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٤): ماددەی(پازدەیەمین) هەڵدەوەشێندرێتەوەو ئەوەی خوارەوە دێتە جێگەی:

هەرکەسێك بۆ خۆی یان بۆ غەیری خۆی دەسکەوتێکی نارەوای دەست بکەوێت ئەوا بە بەندکردنی یان زیندانیکردن بۆ ماوەیەك لە حەوت ساڵ زیاتر نەبێت، بە غەرامەیەك یەکسان بێت، لەگەڵ دەسکەوتە نارەواکەی و دەسبەسەرداگرتنی ئەم دەسکەوتەی سزا دەدرێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی لەسەر ئەم ماددەیە هەیە ناوی دەنووسین، کاك تەحسین، فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل دۆلەمەڕی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چۆن دەسەلێندرێت کە ئەم دەستکەوتە نارەوایە؟، تۆزێك ئەمە نادیارە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆر شوان، فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفی باوەمیر(د. شوان قەڵادزێی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر دەستکەوتێکی نارەوا، ئەگەر تەوزیح بکرێت ئەوە باشە، ئەو دەستکەوتە چییە؟، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك حاجی کاروان، فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین(حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم ئەو دوو حاڵەتە جیان یان نا؟، بۆ نموونە کابرا ٧ ساڵ حوکمدرا یەعنی لەگەڵ حوکمەکەیدا هەرچی بردووە ئەیگەڕێنێتەوە یان بەس حوکمەکە دەدرێت و ئەوەی تری لەسەر لادەچێت، یەك شتی تری بۆ زیاد بکرێت، چونکە مەسەلەی گەندەڵی وەك شتی تر نییە، بەڕای من ئەگەر بنووسرێت هیچ عەفوویەکیش نەیگرێتەوە، لەوە ئەچێت باشتر بێت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕای ئێوە لەسەر ئەو قسانەی ئەندامان چییە، لیژنە پەیوەندیدارەکان فەرموون.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سزاکە (واو)ی لەنێواندایە(بۆ ماوەیەك لە ٧ ساڵ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەکی یەکسان بێت) واتە بە هەردوو سزاکە سزا دەدرێت، لەبەر ئەوە ئەو (واو)ە جەمعە لەنێوانیان ئەوەش کە باس کرا، چۆن دەسەلێندرێت کە ناڕەوایە، یان ناڕەوایەتیەکە مانای چییە؟، ئەوە ئێمە لە تەعریفەکاندا، تەعریفی جەریمەی فەسادمان کردووەو ئیشارەتمان پێی داوە، هەرکەسێك کاتێك ناڕەوا دەبێت دەستکەوتەکانی کە بە ئیکتیساب کردنی یەکێك لەو تاوانانە ئەو مایە بەدەست بهێنێت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دکتۆر احمد هیچ تێبینیەکت هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر هیچ تێبینیم نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە جارێکی تر بیخوێننەوە تا بیخەینە دەنگەوە، فەرموون.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٤): ماددەی(پازدەیەمین) هەڵدەوەشێندرێتەوەو ئەوەی خوارەوە دێتە جێگەی:

هەرکەسێك بۆ خۆی یان بۆ غەیری خۆی دەسکەوتێکی ناڕەوای دەست بکەوێت، ئەوا بە بەندکردن یان زیندانییکردن بۆ ماوەیەك لە حەوت ساڵ زیاتر نەبێت، بە غەرامەیەك یەکسان بێت، لەگەڵ دەسکەوتە ناڕەواکەی و دەسبەسەرداگرتنی ئەم دەسکەوتەی سزا دەدرێت.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا کێی لەگەڵدایە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە تکایە با دەستی بڵند بکات؟، فەرموون ٦٧ کەسی لەگەڵدایە؟، کێی لەگەڵدا نییە، تەنها ١ کەسی لەگەڵدا نییە؟، کەواتە بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٥): هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٥): ماددەی (حەڤدەیەمین)ی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم: نەمانی دەعوای سزاکاری بەهۆی مردن نابێتە رێگر لەبەردەم گەڕاندنەوەی دەسکەوتە نارەواکە بەحوکمی دادگای تایبەتمەند لەسەر داوای دەستە لەماوەی سێ ساڵ لە رێکەوتی مردنەکە و لەمایەی هاوسەر و منداڵە دواکەوتەکانی، بە گوێرەی سوود وەرگرتنی هەر یەکێکیان لەو دەسکەوتە نارەوایە وەردەگرێتەوە.

دووەم: پێویستە لەسەر دادگای تایبەتمەند، لەبەرامبەر ئەو هاوسەرو منداڵە دواکەوتانەی سوودیان لە دەسکەوتە نارەواکە بینیوە، بڕیار بدات بەحوکمی گەڕاندنەوە، کە لە مایەی هەر یەکێکیان بەو بڕەی سوودی لێ دیوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کەس قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوێنێ پێناسەی منداڵە دواکەوتەکانیان کرد، کە ئەو منداڵانەن کە پێنەگەیشتوون یان پێگەیشتوون و دەرامەتێکی مالیان نییە کە پێی بژین، چاوەڕێی دەستی باوکیانن، شەرتیش نییە کەسێك مرد، میراتەکەی تەنها بۆ ئەوانە بێت کە دواکەوتەن، بۆ منداڵی گەورەش دەبێت، بۆ کەسێکیش دەبێت کە خاوەن سەرمایە بێت، ژن و منداڵی هەبێت، دەرامەتێکیشی هەبێت، مووچەی هەبێت، لەبەر ئەوە ناکرێت تەنها لێرەدا باسی منداڵە دواکەوتەکان بکرێت، ئەبێت بڵێین منداڵەکانی، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز کاك ماجد عثمان، فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تێبینیم لەسەر بڕگەی یەکەم هەیە، زەمانی دەعوا، ئایا ئەگەر دەعوا نەما، سزا چۆن دەدرێت؟، حەز دەکەم وەڵامم بدرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر قسەی ئەندامانی پەرلەمان.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی یەکەم بابەتی منداڵەکان، جێ دێڵین بۆ سەرۆکی دەستە وەلام بداتەوە، بەلام لەخاڵی دووەم ئەوەی لێرەدا سقوتی دەعوای جەزائیە، مەبەستی بەهۆی مردن، چونکە هەر خۆی کە مرد ئەوە دەعواکە سقوت دەکات، بەلام ئاسارەکانی تر دەمێنێت، ئەوەی پەیوەندی بە مالیەوە هەیە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی نەزاهە، ئەگەر ڕەئیەکتان هەبوو پێم بڵێن، بەڕێز دکتۆر احمد سەرۆکی دەستە، فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دکتۆرە ڤالا ڕوونی کردەوە، کاتێك کەسێك پارەیەکی زۆر ئیختلاس دەکات، لەقۆناغی دادگا دەبێت و لە پڕ کۆچی دوایی دەکات، لەو کاتەدا دەعوایەکە دادەخرێت، لەبەر ئەوەی کەسی موتەهەم لەژیان نەماوە، بەلام مەبەست لێی ئەوەیە ئەو پارانەی ئەو کەسە بە نارەوا دەستی کەوتووە، بە تۆمەتی ئیختلاس یان هەر جەریمەیەکی تری گەندەڵی نابێت وەرەسەکەی سوودی لێ ببینن، بە عەکسەوە ئەو پارەیە پارەی گشتیە ئەبێت بۆی بگەڕێتەوە، لە پشکی هەر یەکێکیان بەقەد ئەو ڕادەیەی کە سوودی لێ دەبینێت، بۆ نموونە چەند وەرەسەی هەیە، ئەگەر ئەو مەبلەغە دابەش بکرێت یەکی چەندیان دەست دەکەوێت، هەمان مەبلەغیان لێ وەر دەگیرێتەوە، چونکە کەسی تاوانبارکراو لەژیان نەماوە، نابێت تۆ لە سەروەت و سامانی خۆت خۆش بیت، بەنیسبەت تابعین کاتی خۆی باسمان کرد، لە یاسای نەزاهەی عێراق و ئێرەش هەییە، بەڕاستی فراوانکردنێکی زیاتری هەیە، قسە لەسەر منداڵی خوار تەمەن ١٨ ساڵ دەکرێت، ئەوانەی کە باوك و دایك یان باوك لێی بەرپرسە، بەلام تابع ئەو منداڵانەیە کە فیعلەن ١٨ ساڵیان تەواو کردووە، بەلام زیمەی مالی موستەقیلیان نییە، هەر لەلایەن باوکیانەوە بژێویان بۆ دابین دەکرێت، یان کارێکی هاوبەش دەکەن بەیەکەوە، زیمەکانیان تێکەڵە، بۆیە قسە لەسەر ئەوە دەکرێت، چونکە لەوانەیە بەشێك لەو سەروەتە نارەوایە بەر ئەوانیش بکەوێت، ڕاستە ئەوان تاوانبار نین لەپرۆسەکە، دوێنیش هەندێ قسە هەبوو، تابیعەکە بە حەرفی تەرجومە کرابوو، بە دواکەوتە، وابزانم دواکەوتە مەبەستمان لێی ئەوەیە لەڕووی مالیەوە سەربەخۆ نییە، تا ئێستا لەڕووی ئابووریەوە پاشکۆی باوکیەتی، بەلام کەسایەتی یاسایی خۆی تەواوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، قسەکە لەسەر ئەوەیە، یەکێك کە کۆچی دوایی دەکات و وەرەسەکەی دابەش دەکرێت بەسەر ئەوانەی کە وەرەسە شمولیان دەکات، باشە ئێستا بۆ بەس منداڵەکانی ئەو پارەیان لێ وەردەگیرێتەوە، نەك هەموو ئەوانەی کە وەرەسەیان بەسەردا دابەش دەکرێت، فەرموو دکتۆر احمد.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە لەخوار مەسئولیەتی خۆیەتی، زیمەی مالیشیان نییە، یەعنی ئەوە تەحصیل حاصلە، بەس ئەوی تر بۆیە ئیزافەمان کردووە، لەوانەیە لە ئیشێکی هاوبەش پێکەوە کار بکەن، یان ئابووریەن لەگەڵ باوکیان دەژین و سەر بە باوکیانن، بەڵام تابیعەکە مەبەستی ئەوانەی سەرووی ١٨ ساڵە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە بۆچوونەکەی کاك عومەر زۆر لەجێگای خۆیەتی، چونکە منداڵی دواکەوتە، وتمان ئەوانەن کە ١٨ ساڵیان تەواو کردووەو بەڵام لەڕووی مالیەوە سەربەخۆ نین، بەڵام هەییە، ١٨ی تەواو کردووە، لەڕووی مالیشەوە سەربەخۆیە، بۆیە ئەوکاتە نایگرێتەوە، بۆیە پێم باشە لێرەدا بڵێین لە تەریکەکەی، یەعنی لەوەرەسەکەی بەشێوەیەکی عام بیهێنین، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆر فرسەت، فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاڵپشتی ڕەئیەکەی برام کاك عومەر دەکەم، پێم وایە لێرەدا مادام کەسەکە مرد، بەپێی ئەوەی کە لە میرات و وەسیە خوێندوومانە، یەکسەر میراتەکەی بەسەر هەموویان دابەش دەبێت، ئەوکات ئەوە نامێنێت، تابیعە، قاصرە، غیر قاصرە، لەبەر ئەوە بەشێك لەوەی کەناڕەوا دەستی کەوتووە، بەر ئەو کەسانەش بکەوێت کە زیمەی مالی سەربەخۆیان هەیە، بۆیە ئەگەر لێرە ئەو تابیعە هەڵبگرین، بە موتلەقی شمولی وەرەسە بکات باشترە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، لیژنەی یاسایی ئەگەر صیاغەی بکەنەوە تا بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموون.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی(١٥): هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم/ نەمانی دەعوای سزاکاریی بەهۆی مردن نابێتە رێگر لەبەردەم گەڕاندنەوەی دەستکەوتە نارەواکە بە حوکمی دادگای تایبەتمەند لەسەر داوای دەستە لە ماوەی سێ ساڵ لە رێکەوتی مردنەکەو لە مایەی میراتگەرەکانی بە گوێرەی سوود وەرگرتنی هەر یەکێکیان لەو دەسکەوتە نارەوایە وەردەگیرێتەوە.

دووەم/ پێویستە لەسەر دادگای تایبەتمەند لە بەرامبەر میراتگرەکانی کە سوودیان لە دەستکەوتە نارەواکە بینیوە، بڕیار بدات، بە حوکمی گەڕاندنەوەکە، لە مایەی هەر یەکێکیان بەو بڕەی سوودی لێ دیوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ماددەکەیە بەو شێوەی کەخوێندرایەوە تکایە بادەستی بڵند بکات؟، فەرموون ٦٣ کەسی لەگەڵدایە؟، کێی لەگەڵدا نییە؟، ٣ کەسی لەگەڵدا نییە؟، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕایەك هەیە، من داوای لێبووردن دەکەم بابەتەکە کۆتایی هاتووە، بەڵام یەك شت هەیە، بەڕێز دکتۆر احمد یان برادەرانی لیژنەی یاسایی ئەگەر فەرمزەن ئەو پارەیە لەدەست وەرەسەکە نەمابوو، بۆ نموونە پارەکە گەشتە دەست کەسێك بەنارەوا، منداڵەکەی یان کوڕی کوڕەکەی لەدەستی نەمابوو، لەو حاڵەتەدا چی دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز کاك دکتۆر احمد فەرموو.

بەرێز د. احمد انور:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله کاك عمر رەنگە ئەوە ئیحتیمالەکان بێ، بەڵام خۆت ئەزانی ئێمە قانونی ئیستیحسالی دیونی حکومیمان هەیە، یەعنی ئەوا قەرزێك هەبێ لە سەری وەکو ئەوەی دەینی گشتی دەکرێت بە هەمان ئالیات، خۆت ئەزانی رەنگە لە غەیری ئەو قەرزەیەش کەس هەیە قەرزارە بەڵام پارە ناتوانیت بیداتەوە، تۆ کەسێك کە مەبلەغێکی گەورە خۆ قسە لەو بابەتە لە سەر مەبلەغێکی گەورەیە، خۆ باسی (١٠) دە ملیۆن و (١٥) پانزدە ملیۆن ناکرێ قسە لە سەر دەیان ملیۆن و سەدان ملیۆن دەکرێ، لە بەر ئەوە بە تەئکید ئالیات هەیە لەو قانونە چۆن حکومەت لێی وەردەگرێتەوە، مومکینە ئێرە باس کردنی ئەوە نەبێت، یەعنی بە تەئکید، کە لە سەری چەسپاو ئەو کات بە تەئکید حکومەت ئالیاتێك دەدۆزێتەوە بە پێی قانونی وەرگرتنی قەرزەکانی حکومەت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆرە بەهار قسەیەکت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەو تەوزیحەی بەڕێز سەرۆکی دەستەی دەستپاکی بوو، ویستم بڵێم قانونی ئیستیحسانی دیونی حکومی هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سوپاس، ماددەیەکی تر بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆیەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەندی (١٦) شانزدە هیچ تێبینیەکی لە سەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی شانزدەیەم، ماددەی هەژدەیەمینی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە : بەشدار بوو لە تاوانی دەست کەوتی ناڕەوا لە سزادان دەبووردێت ئەگەر هەڵسا بە ئاگادار کردنەوەی دەسەڵاتە تایبەتمەندەکان لە تاوانەکە بەر لە ئاشکرا بوونی یا هاوکار بوو لە گەڕان و لێکۆڵینەوە لە ئاشکرا کردنی یان ئەو مایانە لێیەوە وە دەست هاتوون ئاشکرا بکات و بگەڕێنرێتەوە و حوکمی ئەم ماددەیە پێویست بوونی حوکم دان لە سەر بە گەڕانەوە پێشێل ناکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لە سەر ئەم ماددەیە؟ بەڕێز کاك علی هالۆ فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ڕای من بەشدار بوو لە تاوانی دەست کەوتی ناڕەوا لە سزادان دەبووردرێت باشتر وایە وا بنووسرێت سزاکەی کەمتر ئەکرێت، چۆنکە لە زۆربەی وڵاتان ئەم کەسانە سزا ئەدرێت، بەڵام کەمتر لە دوو ساڵ زیندانی ناکرێت، ئەو دوو ساڵە لە ژێر رەقابەیان یان ئەگەر کارێکی تری ناڕەوایان کرد ئیتر هەموو سزاکە ئەبێ بخوات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێز کاك سهراب میکائیل فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادديێ چاردێ ئەو کەسێ بەشدار دبیت دەستکەفتییێت نارەوا دێ هێتە سزادان دوو تشتا، حەبس یان سجن و غەرامە ژی دگەل هەیە مادديێ شانزدێ، ئەو کەسێ بەشدار بیت دەستکەفتییێت نارەوا دێ لێبورن، ئەز دبێژم لێبورین هەبیت بەس بۆ سزا یا حەبسێ یا سجنێ، بەس یا غەراما مالی بمینیت ئەگەر عەرەبی بخوینم ب ڤێ شێوەی بیت، پێشنیارا من ئەڤەیە (یعفی المساهم فی جریمة الکسب غیر المشروع من عقوبة الحبس او السجن و لا یعفی من عقوبة الغرامة المالیة اذا اعلن ... حەتا دویماهیکێ).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز کاك ئومێد حەمە علی فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە عەلی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەمەویست قسە بکەم، بەڵام سەر ئەنجامی ئەو تێبینی یانە بەشدار بوو لە تاوانی دەستکەوتی نارەوا لە سزادان دەبووردرێت ئەگەر هەڵسا بە ئاگادار کردنەوەی دەسەڵاتە تایبەتمەندەکان، تەنها ویستم ئەو سەرەنجە بدەم، ئەگەر ئەمە گۆرانکاری بە سەردا بێت ئەوا هیچ کەسێك دەسەڵاتی تایبەتمەند ئاگادار ناکاتەوە، بۆیە کە دەڵێ لێی دەبووردێ، لە سزاکەی دەبوردێ لە بەرامبەر ئاگادار کردنەوەکەیدا، ئەگەر کەم کردنەوەی سزاکەش بێ، بێگومان هیچ حاڵەتێکی ئاشکارا کردنی یان ئاگادار کردنەوە روو نادات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

ئەوەی پەیوەندی بە لێبووردنی ئەو کەسە بوو کە هەواڵەکە دەداتن دیارە لە بەر لە ئاشکرا بوونی تاوانەکەشە، بۆیە ئەوە وەکە ئیغرائیڵك وایە بۆ ئەو کەسانە، بۆیە لێبووردن داندراوە، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی بە سزاکە هەبوو لێرانە ئەو عەفوو ناکرێتن لە حوکمدان لە سەر بە گەڕانەوەی واتە لە ئیستیرداد ئیعفا ناکرێت بە هیچ شێوەیەك، عەفوو دەکرێت لە سزاکە، بەڵام پێویستە ئەوەی بە دەست هاتووە ئیستیردادی بکاتەوە، بەڵێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرێز دکتۆر احمد فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە بۆ تەشجیعە و لە ولاتان تر ئەو حالەتانە ئێکجار زۆرە، کاتێك کە قسە بۆ نموونە بلێم (میصر) بۆ دوای حوکمی موبارەك کەسێك موتەهەم بوو بە حدودی یەعنی لە ملیار جوتەیەی ئەوانە بەسەرەوە بوو، داوای عەرزی کرد صەفقەی لە گەلّ حکومەتی (میصری) بکات ئەعفای کەن لە مەسەلەی کەسیی مەشروعە، ئەو نیمەی پارەکەیان بۆ بگێڕێتەوە، بەلّام دوای ئیتیفاقەکەی نەکرا، لێرەدا رەدەکە هەیە واتە ئەو پارەیە دەگێڕدرێتەوە کە لە کەسیی موشروعەکەیدایە، بەلّام ئیعفا دەکرێت لە غەرامە، یان غەرامە یان حەبسەکە خۆش دەزانن کە ئەوە تەشجیعە بۆ ئەوانەی کە لەو تاوانە تێگلاوەی و ئەوەی باشە، تەصەور دەکەم لە داهاتوودا ئەوە هەبێت، یەعنی نەتائیجی باش هەبێت، چونکە تەشجیعە بۆ ئەو کەسانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی پرسیارەکە ئەوەیە ئایا ئەو کەسەی کە کەسیی غێر مەشروع ئەکات، خۆی ئەیگەڕێنێتەوە، ئایا لە مەنصەبەکە ئەمێنێت یان نا؟ مایکەکە داگیرسێنن دکتۆر، فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

ئەلّێت (یعفی المساهم فی الجریمة من العقوبات) واتە دەبەخشرێت لە سزا، کە بەخشرا لە سزا، مەعنای ئەوەیە کە حەتمەن دەگاتە مەرحەلەی حوکمدان و ئەوانە، لەوانەیە خەلّکی تری تێدا بێت، موساهم یەعنی بەشدارە لە گەلّ ئەوە، یەکێك لەو بەشدار بووانە هەلّدەستێت بە ئاگاردار کردنەوەی دەسەلّات کە قەزییەکی کەسیی غێر مەشروع هەیە کە دێتە سەر حوکمدان لە قەزییەکە ئەو لە عقوبەکە دەبوورێت، دەبەخشرێت، عقوبەکە چییە؟ یان غەرامەیە یان حەبسە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئیعادەی سیاغەی ئەکەنەوە یان بیخەینە دەنگەوە؟ بەڕێز دکتۆر احمد من پرسیارەکە جارێکی تر ئاراستەی جەنابت ئەکەمەوە، ئەو کەسەی کە کەسبی غێر مەشروع ئەکات، سزا دەدرێت یان خۆی سزا بدرێت، پێش ئەوەی دادگایی بکرێت و یان ئیجرائاتی لە گەلّ بکرێت، تاوانەکەی بە سەردا ساغ بێت و سزا درا، خۆی باسی ئەوەی کرد کە کەسبی غێر مەشروعی کردوو و پارەکەی گەراندەوە، ئەم کەسە لە هەر دوو حالّەتەکە لە سەر مەنصەبی خۆی بەردەوام ئەبێ یان نا؟

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە نەصەکە دەلّێت (یعفی من العقوبه) کە ئیتر وازیحە هیچ ئیجتیهادێکی تێدا نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی لە مەنصەبی خۆی بەردەوام ئەبێ؟

بەڕێز د. احمد انور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

نەخێر نە، بەس لە سزاکە دەبووردرێت، وازیحە نەنووسرا، حوکمیش دەدرێت مەسەلەن، حوکمەکە موساهمی لە گەڵە قەزییەکە دەگاتە حوکم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە چی لائەبرێ لە مەنصبی؟

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

ئێ حوکمی لە سەر درا، بەس لە جێ بە جێ کردنی عقوبەکە دەبووردرێت لە بەر ئەوەی تەشجیعی بکەن، تۆ نە غەرامەی دەکەی نە حەبسی دەکەی، ئەگەر نا خۆ تەبیلیغی نەکردبایە دەسەڵات خۆی تاوانەکەی کەشف کردبایە هەمان سزاش دەدرا، لە بەر ئەوە کە وازحیشە ئەگەر پێشتان خۆشە ئیشارەتی پێ بدەرێ ئەوەی نییە، بەڵام پێم وایە نەصەکە وازیحە دەڵێت (یعفی من العقوبە).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە بە حوکمدان لە سەر هەر کەسێك لە مەنصەبەکەی ئیعفا ئەکرێ؟

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

تۆ حوکم داوە لە کەیسەکە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە حوکمت داوە، بە حوکمەکە یەکسەر ئیعفا ئەبێ یان نا؟

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

عەفوو، ئەو کەسە موتەهەمە بە کەسبی غێر مەشروع، بۆچی تۆ ئیعفای ئەکەی، عوقبەت تەشیجع ئەکەی، چونکە ئەو کەسبی غێر مەشروعەکەی ئاشکرا کردووە.

بەڕێز عمر صالح کۆچەر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نە مەوزوعێ (عفو العقوبە) یە، سوحبەت قسە نە لە سەر ئەوەیە.

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

تێدەگەم، مەوزوع (العقوبە) تەشجیعەکە بۆ ئەوە.

بەڕێز عمر صالح کۆچەر:

پرسیار نە ئەوە، پرسیار لە پۆستەکە ئەمێنیتەوە یان نا؟ ئەوە جێگا هەیە لەو قانونە یان نە؟

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

نامێنێتەوە، چونکە تۆ بەس لە سزاکەی عەفووی دەکەی، وازحە (یعفی من العقوبە).

بەڕێز عمر صالح کۆچەر:

به چی ماددە لەم قانونە هەیە کە ئیعفا لە پۆستەکە ئەکات؟ لە چ ماددەیا؟ یەعنی ئێستا پرسیاری ئەوە ئەکەین لە چ ماددە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، بەڕێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە ئەمە ئەگەر ماددەکە جوان بخوینینەوە، ئەڵێ لە سزادان دەبووریێت ئەگەر هەڵسا بە ئاگادار کردنەوەی دەسەڵاتە تایبەتییەکان لە تاوانەکە بەر لە ئاشکرا بوونی، واتە حوکم نەدراوە هێشتا، بۆیە دوو شتی جیاوازن، ناکرێ بڵێین ئەم هینەکە مەحاکم ئەبڕێت و عقوبەش ئەدرێت و بەس دوای عقوبەکەی ئەبەخشرێت، ئەم پێش ئاشکرا بوون ئەبەخشرێ، یەعنی پێش ئاشکرا بوون، واتە هێشتا مەراحیلی تەحقیق دەستی پێ نەکردووە.

بەڕێز د. احمد انور / سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

ناکرێت، تۆ ئێستا جەریمەی کەسیی مەشروع کێ ئیسباتی دەکات کەسبی غێر مەشروع هەیە؟ ئەبێ بچیتە بەردەم دادگا، کەدادگا قەراری داو کەسبی غێر مەشروعە ئەو یەکێك لە موساهیمەکانە، بەڵام لە بەر ئەوەی خەبەری داوە چۆن ئەتوانین لە مەراحیلی تەحقیق ئەوەی بکەین، ناکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەبێ ئەو ماددەیە دارێژرێتەوە ئەم ماددەیە، چونکە وازیح نییە، بەو شێوەیە وازیح نییە ئەو ماددەیە، بەڕێز دکتۆر فرست فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە ئەوە لە نەصی ئیتیفاقی جینائی با بڵێین بەشێکە لە بەشەکانی موساهەمە لە جەریمە، ئیتیفاقی جینائی کە چەند کەسێك پێکەوە بەشدار دەبن، ئەوەی ئێمە بەر چاومان کەوتووە لە قانونی عقوبات، ئێمە زەرفی موشەدەدمان هەیە، زەرفی موخەفەفمان هەیە عادەتەن ئەوانەی کە ئاسانکاری دەکەن بۆ ئاشکرا کردنی ئەوانەی تر کە لە جەریمەی کۆمەڵێك کەس بکەن بە زەرفێکی مەخەففف بۆ ئەوان حیساب ئەکرێ، بەڵام ئەوە لە بەر ئەوەی مەسەلەی ئیختیلاسە و ئێمەش یەعنی موتەفیقن لەوەی کە فەساد زۆر تەشەنەی کردووە وەکو تەشجیعێك بۆ ئەوانە، لێرە زۆر زۆر وازیحە، یەعنی لێرە ئیعفا ئەکرێ نیهائییەن لە عقوبە بێجگە لەوەی کە دکتۆرە ڤاڵا باسی کرد مەسەلەی ئیسترادی ئەموال کە ئەوە لە نیزامی عامە و کەس ناتوانێ ئەوەی لێ ببەخشێ، بۆیە من پێم وایە ئەو تەنها تەشجیعێکە ئەگەر نا لە ئەصڵ دا ئەوەی کە لە قانونی عقوبات بۆ ئەو جۆرە تاوانانە هەیە، مادام عدول ئیختیاری نییە، یەعنی باسی تاوانی ئەنجام

دایە پێش ئاشکرا بوونیان عادەتەن زەرفی موخەففەف لۆ حیساب ئەکرێ، بەڵام لێرە تەشجێعێکی زیاتریان کردیە و ئیعفا دەکرێ و هیچ عقوبەیەکی لە سەر جێ بە جێ ناکرێت، جا ئەگەر بەرێز ئەندامانی پەرلەمان لە سەر ئەوە موتەفیق نین ئەوە دەکرێ بە شێوازێکی دیکە دایبڕێژین، بەڵام ئەوەی کە مامۆستا عمر کۆچەر باسی کرد، بەڵێ هەر لەوەی چەند ماددەیەك پێش، ئێستا ماددەکە لە بەر دەستم نییە ئێمە دەنگمان لە سەر دا کە ئەو کەسە ئەگەر تاوانی گەندەڵی لە سەر یەك لا بوو یەکسەر بڵێین لە وەزیفەکەش بە نیهائی دەست لێ هەڵدەگرێ و کۆتایی پێ دێت.

بەڕێز د. فالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بووە جێگای پرسیاری بەڕێزتان لە ماددەی دوانزدە لە بڕگەی چوار لە خاڵی یەك، لە تەعدیلی دەستەی نەزاهەدا هاتووە بەم شێوەیە (تسقط اهلیة المحکوم علیه عن جریمة فساد عمدیه لتولی الوظائف العامه و لا یجوز للقطاع العام التعاقد معه کمقاول او مورد للخدمات او الوضایع).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ماددەکە بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شازدە (١٦) : ماددەی هەژدەهەمینی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە : بەشدار بوو لە تاوانی دەستکەوتی نارەوا لە سزادان دەبووردرێت ئەگەر هەڵسا بە ئاگادار کردنەوەی دەسەڵاتە تایبەتمەندەکان لە تاوانەکە بەر لە ئاشکرا بوونی یان هاوکار بوو لە گەڕان و لێکۆڵینەوە لە ئاشکرا کردنی یان ئەو مایانەی لێیەوە وە دەست هاتوون ئاشکرا بکات و بگەڕێنرێتەوە و حوکمی ئەم ماددەیە پێویست بوونی حوکمدان لە سەر بە گەڕانەوە پێشێل ناکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵ ماددەکەیە کە بەم شێوەیە خوێنرایەوە؟

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس ئەگەر یەك جاری دیکە بۆمان بخوێنێتەوە تێنەگەیشتین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بیخوێنەوە جارێکی تر بێ زەحمەت.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شازدە (١٦): ماددەی هەژدەهەمین یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە : بەشدار بوو لە تاوانی دەستکەوتی نارەوا لە سزادان دەبووردرێت ئەگەر هەڵسا بە ئاگادار کردنەوەی دەسەڵاتە تایبەتمەندەکان لە تاوانەکە بەر لە ئاشکرا بوونی یان هاوکار بوو لە گەڕان و لێکۆڵینەوە لە ئاشکرا کردنی یان ئەو مایانەی لێیەوە وە دەست هاتوون ئاشکرا بکات و بگەڕێنرێتەوە و حوکمی ئەم ماددەیە پێویست بوونی حوکمدان لە سەر بە گەڕانەوە پێشێل ناکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵ ماددەیەکەیە بەو شێوەیە کە خوینرایەوە؟ (٥٨) کەس لە گەڵێیەتی، کێ لە گەڵی نییە؟ (٥) کەس لە گەڵی نییە و دژیەتی، بۆیە پەسەند کرا.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەڤدەم (١٧) هیچ تێبینیەکی لە سەر نییە.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەڤدەم (١٧) : ماددەی نوزدەیەمینی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە دەخوینرێتەوە، هەر داوا لێکراوێك بە پێشکەش کردنی ئاشکرا کردنی بەرژەوەندییە دارایییەکانی بە ئەنقەست یەکێك لەم کردەوەکانی خوارەوە ئەنجام بدات ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەك لە سێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە صەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت یان بە یەکێك لەم دوو سزایە، سزا دەدرێت، یەکەم : دواکەوتن لە پێشکەش کردنی راپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە دارایییەکانی بۆ ماوەیەکی زیاتر لە سێ مانگ لەو ماوانەی لە لایەن دەستەوە دیاری کراون، دووەم : هێنانەوەی داتای نادروست لە راپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە دارایییەکانی، سێیەم : بازنە کردنی بەرژەوەندی یان ئەو مایەی خاوەنیانە یان هی هاوسەرەکەیەتی یان هی یەکێك لە منداڵە دواکەوتەکانیەتی لە دەرخستنی بەرژەوەندیە دارایییەکانی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لە سەر ئەم ماددەیە، بەڕێز دکتۆر عزت نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەم پرۆژە هەمواردا هەموو وشەیەکی (مایە) بە گرنگی دەزانم بکرێت بە (سەرمایە)، لە بەر ئەوەی بە ئینگلیزی پێ دەوترێت کەپیتال (Capital)، بە عەرەبی پێ دەوترێت (راس المال)، بە کوردیش دەبێ پێی بوترێت (سەرمایە)، لە راستی دا لە زۆر لە پرۆژە یاساکانی تردا وشەی (مایە)

به کار دێت هەڵەیە، چونکە مایە یەعنی مال ئەگەر ئەو تەرجومەیە بکەین، سەرمایە پێی دەوترێت (راس المال)، کاتێك کەسێك گەندەڵی ئەکات خانوویەك، مولکی خۆی نییە کە بە ناوی خۆیەوەی دەکات بەو خانووە ناوترێ مایە، بەڵام کە پارەیەك بەرێت پێی دەوترێت (مایە)، (راس المال) بریتی یە لە خانووەکەش بریتی یە لە ماڵەکەش، بەڵام (مایە) یا خۆد (مال) بریتی یە لە پارەکە، بریتی نییە لە خانووەکە، بۆیە لە پرۆژەی پێشوش نووسراوە قانونی استقطاب کە کراوە بە کوردی بە دەست هێنانی مایە، لە راستی دا شتێك نییە لە شیکاری ئابووری دا بە زمانی کوردی پێی وترێ (مایە) زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەست لە (مایە) لێرەدا تەرجومە عەرەبیەکەی مالە، و مالیش کاك دکتۆر عزت بە مەنزورە ئیقتیصادیەکەی پێناسەی ئەکا، ئێمەش بە مەنزورە قانونیەکەی پێناسەی ئەکەین، لە قانونی مەدەنی ئەڵێ : (کل حق ذی قیمە مادیە) ئیتر ئەم حەقە ئایا حەقەکە خانووە، حەقەکە هەر چی شتێکە کە بتوانرێت تەقییم بکرێت بە مایە، بۆیە پێموایە ئەگەر قسەیەك هەبێت لەسەر تەرجومەکە مال مایە نییە بە کوردی، ئەوە شتێکی تر، بەڵام ئەگەر لەسەر ئەوە بێت لەسەر مایە ئەوە ئەوە دەگرێتەوەو جەنابت بە مەنزورە ئیقتیصادییەکە سەیری دەکەیت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. شێرکۆ.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو بڕگەیەی کە باس لە سزای ئەوانە دەکات، کە سەروەت و سامانی خۆیان ئاشکرا ناکەن، پێم وایە حەدی ئەقەڵی کە باس لە (٣) ملیۆن دەکات، یەعنی ئەوەی کە سەرمایەی خۆی ئاشکرا ناکات، یەعنی (٣) ملیۆن شتێك نییە رەدعی بکات، یان سزایەك بێ کە قورسایی بکات، بۆیە بەبڕوای من ئەو (٣) ملیۆنە دەبێ یەعنی موراجەعە بکرێتەوە، یەکسان بکرێت بە سەرمایەی سەلێنراوی دوای تەحقیق تە عبیرێك بەوشێوەیە بدۆزینەوە، چونکە کابرا کە سەرمایەی خۆی کەشف ناکات، بێگومان سەرمایەی گەورەیە بۆیە کەشفی ناکات، ئەیشارێتەوە لە دەستەی نەزاهە، (٣) ملیۆن غەرامە بۆ ملیاردێرێك، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرئەوەی دکتۆر شێرکۆم هەبوو، پاڵپشتی دەکەم، دەستخۆش.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. سراج.

بەڕێز د. سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی منیش هەر لە ڕایەکەی کاك دکتۆر شێرکۆ نزیکە، بەڵام ئەوەی مەبەستم بێ، ئەوەیە (٣) ملیۆن و (١٠٠) ملیۆن یەعنی بوعدیان زۆر لەیەك دوورە، لە هەموو قانونی عقوبات باوەڕناکەم ئەو لێك دووریە هەبێت، (٣) ملیۆن و (١٠٠) ملیۆنی ئەو نەوعە بوعدە دوورە نییە، دەکرێت تەقاروبێك دروست بکرێت، ئەوجا (١٠٠)دکە کەم دەکرێتەوە یان (٣) ملیۆنەکە با زیاتر بکرێت، موهیم ئەوەیە یەعنی لەیەك نزیك بوونەوەیەك هەبێ، نەك لەنێوان (٣) و (١٠٠)ی زۆر دوورە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش ڕام لەگەڵ ڕای دکتۆر سیراجە، بەڵام بۆمان ڕوون بکەنەوە ئایا ئەو فەرقە لەبەینی (٣) و (١٠٠)دکە بەڕێژەی شاردنەوەی زانیاریەکاندان دراوە یان لەبەرچی داندراوە، ئایا مەسەلەن ئەوەی زانیاریەکی زۆر یان سەرپێییەکی زۆری کردبێ لە داتاکان زیاتر غەرامە دەکرێت، ئەوەی کەمی کردبێ کەم غەرامە دەکرێت ئەوە چۆنەوە چۆنتان داناوە؟ .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو نجات فەرموو.

بەڕێز نجات محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەزیش پشتەڤانیە ئاخافتنە دکتۆر سیراج دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەلایەکەوە لەگەڵ قسەکەی بەڕێز دکتۆر شێرکۆم، بەڵام لەلایەکی ترەوە لەگەڵی نیم، لەبەرئەوەی زۆربەی ئەو کەسانەی کە لەم ولاتە ئەم فۆرمە دەیانگرێتەوە، ئەوکەسانەن کە بەرپرسی ئەم ولاتەن، بەرپرسەکانیش مووچەیان هەیە، پێویستە بەپێی مووچەکانیان، لەبەرئەوەی من پێم باشە بەڕێژەی لە (٥٠٪)ی مووچەی (٣) مانگیان یان (١) مانگیان بەڕێژە بێ ئەوکاتی یان ئەگەر سەرمایە حیساب بکەی، لە (١٠)ی ئەو سەرمایەی کە دوای تەحقیق دەبێ وەکو کاك دکتۆر شێرکۆ وتی، سیغەیەکی وا بدۆزینەوە ئەوە بەنیسبەت سزاکەوە، بەنیسبەت بڕگەکانیشەوە دەقی ماددەکە تیکراریەکی تێدایە پێم خۆشە ئاشکرای بکەم بۆ بەڕێزان لیژنەی یاسایی کە تێیدا هاتووە هەر داوا لێکراوێك بە ئاشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکان بە ئەنقەست ئەمە لە خوارەوە هاتووە، لەبەرئەوە دارشتنەکە هەڵەیە پێویستە بکرێت بە هەر داوالێکراوێك پێشکەشکردنی فۆرمی ئاشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکان بۆ ماوەیەکی زیاتر لە (٣) مانگ، لەبەرواری گەیشتنی فۆرمەکە بەدەستی غەرامە دەکرێت بەڕێژەی لە سەدا ئەوەندەی مووچەکەی بۆ یەك مانگ، ئەگەر یەکەم دواکەوتن بوو بۆئەوەی کە لە خوارەوە نووسراوە، دووەمیش هێنانەوەی داتای نادروستی کاریگەر، جاری وا هەیە تۆ هەڵەیەکی زۆر بەسیت دەکەی، چۆن دەبێ بەوە غەرامە بکرێی، هەڵەیەکی زۆر کاریگەر نییە، لەوانەیە بڵێی بیناییەکم هەیە (٢٠٠)مەتر مورەبەعە، بەڵام (٢١٠) مەتر مورەبەع بێ ئەوە نادروستە، بەڵام ناکاتە ئەوەی تۆ غەرامە بکرێی، دەبێ بڵێی هەڵەی کاریگەر، سێیەمیش تەحسیڵ حاسڵە لەناو دووەمدا هەیە، لەبەرئەوە بەڕەئی من سێیەم زیادەیە، هێنانەوەی داتای نادروست سێیەمیش دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە جوان فەرموو.

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ڕەئی دکتۆر عزت دەکەم، چونکە ئەمن لە بەشی ژمێریاریش فەرقێك هەیە لەنێوان (رأس والمال)، (مال) بەس بۆ پارە دەوترێت، (رأس المال) بۆ مومتەلەکات و پارە دەوترێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو مریم فەرموو.

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ڕایەکەی کاك دکتۆر عزت دەکەم، هەروەها پێم باشە لەسەر غەرامەکە پێوەرێك دابندرێت هەر ئێستا، نەك هەر ئەو پارەیەی کە تەحدید دەکرێ، لە بڕگەی سێیەم باس لە باس نەکردنی

بەرژەوەندی یان ئەو مایەی خاوەنیان هەیە یان هی هاوسەرەکەی یان هی یەکێك لە منداڵە دواکەوتووەکانیەتی، ئەگەر بکرێت بە میراتگر ئەویش باشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون لیژنە پەیوەندیدارەکان ڕاتان چییە لەسەر قسەی ئەندامانی پەرلەمان؟ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پەیوەندیدارە بەو جیاوازیەی کە هەیە لەنێوان غەرامەکە، کە لە (٣) ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (١٠٠) ملیۆن زیاتر نەبێ، ئێمە پەسەندی دەکەین، پێشنیارەکەی دکتۆر سیراج بەوەی کە بە غەرامەیەك لە (٥٠) ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە (١٠٠) ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ، بۆ بەڕێز مامۆستا ماجد سولتەی تەقدیری لێرانە بەپێی شاردنەوەی ئەو مەعلوماتە دەدرێت بە سولتەی قەزائی، قازی لێرانە تەقدیری دەکات لە (٥٠ بۆ ١٠٠) دەسەلاتی خۆیەتی، کەم و زیادی لەناو بابەتەکە دابکاتن، ئەوەش کە پەیوەندی بە مایەو سەرمایە هەیە، ئەوە لەکاتی داڕشتنەوەی دیراسەی ئەو بابەتە دەکرێت و بە نەزەر ئیعتبار وەردەگیرێت، بەڵێ پێشنیاریش کرا هێنانەوەی داتای نادروستی کاریگەر، ئەویشیان بە نەزەڕ ئیعتیبار وەردەگرن، بەڕێز عمر عینایەت پێشنیارەکەی پێشکەش کرد، ئێمەش ئەوە بە نەزەر ئیعتیبار وەردەگرین و دایدەڕێژینەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر (عمر کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەنیم بیکەینە (٥) ملیۆن، چونکە ئەو یاسایە گشتگیرەو زۆر کەس دەگرێتەوە دوای ئەو تەعدیلەو ئەو هەمواره، کەسێك هەیە داهاتی کەمەو راتبی ئەوەنییە، مەسەلەن مەصالحی خۆی ئاشکرا نەکاتن، ئەو (٥) ملیۆنە بۆ ئەو زیادە، ئەو (٣) ملیۆنەی داناوە، چونکە هەر کەسێك دەگرێتەوە لەم ولاتە، کەسێك داهاتی (٥) ملیۆن من لەگەڵ ڕەئی کاك عمر عینایەتم، بە ڕێژە بێ باشترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو نجیبە فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر ئەو ڕایەی مامۆستا عمرم هەبوو، پشتیوانی لە قسەکانی ئە و دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموو یاسای عقوبات و هەموو ئەو یاسایانەی کە باسی عقوبەیەك دەکات، ڕێژە نییە، دایمەن سوڵتەی تەقدیری لەنێوان دوو ڕەقەم دایە، یەعنی هەر وا بووە، موتەبەع وابووە لە قانونەکاندا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. فرست نوقتەی نیزامی.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامی نییە با دواتر ئەوەنەبی، یەعنی ئەوەی کە ئێستا ئەو غەرامەی داندراوە، ئەوکەسە جارێ فەسادی نەکردیە با بڵێین گەندەڵی ئەنجام نەدایە، بەس تەنها ئاشکرای سامانی خۆی نەکردیە یان دوایخستییە یان ئەوانە، لەبەرئەوە پێم وایە کاك د. سیراجیش هەروا تەرحی کردیە، یەعنی نەك غەرامەکە زیاد بکرێ، بەڕێزان لە لیژنە کردیتیانە لە (٥٠ بۆ ١٠٠)، یەعنی لەیەك نزیك بوونەکە مەبەستی ئەوەبوو، (٣ بۆ ١٥)، (٣ بۆ ٢٠)، لەو نێوانە باشە نەك لە (٥٠ بۆ ١٠٠)، سەیربکە موقەدەم شمول دەکات، موقەدەم شمولی کەشف کردنی زیمەی مالی دەکات، موقەدەم مەعاشی پێم وایە (ملیۆنێك و ١٠٠ هەزارە)، ئەگەر کەشفی زیمەی مالی نەکرد یەعنی لەگەڵ (٥٠) ملیۆنی دونیایەك لەیەکتری جیاوازە، یان معاونی مودیر عام، مودیر ناحیە مەشمولە، مەعاشەکەی ناگاتە (٢) ملیۆن، لەبەرئەوە وا باشە وەکو کاك عباس دەڵێت یان بەنیسبەی سەدی بێت، یان (٣ ملیۆن تاوەکو ١٥ ملیۆن بێ) زۆر زۆر باشترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل (دۆلەمەڕی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان ڕەئیم هەیە، (٥٠ تا ١٠٠) زۆرە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

د. فرسەت وتی (١٠٪) دابنێین، لە سەدی (٥ بۆ١٠) ئەگەر کەشفی نەکرد جەریمە بکرێتن، جا بەگوێرەی ڕەقەم زۆر بێ دەچییە سەرێ ، لە خوارێش بۆ خوارێ دەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ڕوونیان کردەوە دەبێ لەنێوان دوو ژمارەدا بێ، واتە بەپێی قسەی دکتۆرە بەهار دەبێ دوو ژمارە بێ نەك بە ڕێژە بێ، بەبڕوای من ئەوەی خۆی زۆر زۆر باش بوو، چونکە بەپێچەوانەوە ئەگەر باس لە هەندێك خەڵك بکەین، کە داهاتیان کەمە، بەڵام هەندێکی تر هەن کە داهاتێکی زۆریان هەیە، بۆیە (٣) ملیۆنەکە ئەگەر بیکەیتە (٣ بۆ ١٥) ملیۆن، بە بڕوای من (٥) ملیۆنەکە بۆ هەندێك کەس زۆر زۆر کەم دەبێ، بۆیە هەر ئەسڵیەکەی زۆرباشە و لەنێوان (٣ بۆ ١٠٠) بێ، ئەوەی جەنابیشیان باسیان کرد کە سولتەی تەقدیریەو زۆر ئاساییە ئەو کاتە دادگاکان بەپێی ئاستی داهاتی کەسەکان مامەڵەی لەگەڵ دەکەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاردەکەم ئەگەر هەروەکی خۆی بێتن، بەس ئەوە زیاد بکرێت داهاتی سەروەت و سامانی بۆ ئەو سزایە، نە ئەوەش زیاد بکرێن داهاتی ئەو کەسە ئەوەی تەئخیر کردی لەبەرچاو بگیرێت بۆ ئەو سزایە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر احمد هیچ سەرنجێکت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. احمد انور /سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئەو سیغەیەی لای ئێمە دوای موناقەشە لەگەڵ لیژنەکە کردوومانەتە (٣ بۆ ٥٠)، نوسخەی تەعدیلەکەشمان ناردووەتەوە، دیارە ئەسڵیەکە لای ئێوە تەوزیع کراوە (١٠٠)ە، منیش پێم وایە لە حدودی (٣ تا ٥٠) ملیۆن شتێکی گونجاوە، ئەوەش تەبعەن ئەوانەی کە موتەخەلیف دەبن لەوەی موتەهەم نین بە هیچ کەیسێکی گەندەڵی، ئەوەی کە دوو، سێ بەڕێزیش باسیان کرد ڕاستە مومکینە کەسێك بە مەلاین دۆلاری هەبێت نەك (١٥) ملیۆن ئەگەر (١٠٠ و ٢٠٠) یش بێ تەئسیری لێ نەکات، ئەوە جیاوازە، ئەوە شتێکی تڕە، کاتێك کەسێك موتەهەم بە کەیسێکی گەندەڵی، تەحقیقاتی لێ دەکرێت ئەوە شتێکی تڕە، بەس ئەوە ڕەبتی بەس بە بڕگەی ئاشکراکردنی سەروەت و سامان هەیە، ئەوەی عەمدەنەکەشی دەبێت تێدابێت ، چونکە زۆرجار تاخیربوونەکە ڕەنگە بە ئەنقەست نەبێ، مەسەلەن ئەوکەسە لە دەرەوەی ولاتە، نەخۆشە، لەبەرئەوە پێم باشە عەمدیەکە بمێنێتەوە، مەبلەغەکەش (٣ تا ٥٠) بێ، پێشم وایە لەگەڵ لیژنەکە وا ڕێکەوتین، بەڵام ئەو نوسخەیەی لای من نووسراوە لای ئەوانیش وا نووسراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. شێرکۆ.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەی تەحدیدکردنی رەقەم لە پرۆژە یاسادا، لەبەر گۆڕانکاری زەمەنی پێم وایە هەڵەیەکی گەورەیە، چونکە (٣) ملیۆنی ئێستا لەوانەیە (٦) مانگی تر یان ساڵێکی تر کەمتر بکات، زیاتر بکات و ئەمانە، بۆیە باس لە ڕەئیەکەی کاك عمریش، هەمان شتی باس کرد، ئێمە بیکەین بە ڕێژەی لە (٥٠٪)ی مووچەی (٣) مانگی، چونکە ئێمە باسمان لەوانە کرد، کە بەرپرسی حکومین، ئەوانەی کە بەرپرسی حکومین لە (٥٠٪)ی مووچەی (٣) مانگی، ئەگەر بەرز بوو، بەرز وەردەگیرێت، ئەگەر نزم بوو، نزم وەردەگیرێت، چونکە خۆی ئەسڵەن تەسەتوری کردووە، ئەمە بەپێی مەبدەئی (من این لك هذا).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر عزت فەرموو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی ڕایەکەی دکتۆر شێرکۆ دەکەم، دیاریکرنی ژمارە لە پرۆژە یاسا کارێکی خراپە، لەبەر یەك سەبەب ئابووری کوردستان خراپتر ببێت لە ئێستای، لەوانەیە بەشی کیلۆیەك گۆشت نەکاتن، پێچەوانەکەشی ڕاستە، چونکە (٤) رۆژی تر (٣) سفر لەسەر پارەی عیراقی لابېرێت، (٣) ملیۆن دینار بەهیچ کەسێك نادرێت لەو ولاتەدا، بۆیە بەڕێژە دابندرێت هیچ کێشەیەکی تێدانییە لە (١٠٪)ی مووچەکەی، لە (٥٠٪)ی مووچەکەی بۆ سەرف دەکرێت، ئەوکاتە هەر گۆڕانکاریەك لە ئابووری ولاتدا ڕووبدات ئەو ڕێژەیە بۆ هەموو ئەگەر تەعەروز ناکات لەگەڵ بنەما یاساییەکانی کە داندراون، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابوکاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابوکاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەو ڕایەدام کە بەهیچ شێوەیەك ناکرێت مەبلەغ دیاری بکرێت، چونکە بەپێی نیسبە بێ باشترە، ڕەنگە ئەو ڕۆژەی بێ گەندەڵکارە گەورەکان لە کوردستان مەحاسەبە بکرێن (٥٠٠) ملیۆن کەمتر بێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا موداخەلە کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر بۆ ئەوە زیاتر تەئکید کردنەوە لەسەر ڕایەکەی خۆم، ئەگەر ئەو ڕێەژەیە وەربگرین (٣) مانگی وەزیرێك یان (٣) مانگی پەرلەمانتارێك مووچەکە وەربگرێت، ڕێژەی لە (١٠٪)ی بۆ دابندرێت، ئایا ئەمە سزادانە؟ سزادان بۆئەوەیە کە تاوانێك یان شتێکی نایاسایی هەیە ڕێگای لێ بگرێت، یان سزادانەکە ئەگەر کاریگەریەکی قوڵ دروست نەکات لەسەر کەسەکە، پێم وایە نابێتە سزادان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.فرست نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوجارەی نوقتەی نیزامە، بەپێی قانونی عقوبات ڕەقەم (١١١) ساڵێ (١٩٦٩)، تەبعەن (٥٠٦) ماددەیە، لەو (٥٠٦) ماددەیە دڵنیابە (٤٠٠) ماددەی غەرامەی تێدایە، هەمووشی دیاریکردیە لەوەندە بۆ ئەوەندە ئەوە یەك، دژی ئەوەنیم نیسبە دابندرێت، چونکە خۆم کە پێنشیارم کرد وتم نیسبە دابندرێت، بەڵام ئەو قسەیەم کە بڵێت بەهیچ شێوەیەك لە قانوو ناکرێت، لەو قانونەی کە ئێستا ئێمە ئیشی پێ دەکەین نزیکەی (٤٠٠) ماددە غەرامەی کردووە، دەڵێت لە (٢٠٠) دینار وەختی خۆی کە دیناری عیراقی بوو، لە (٢٠٠ بۆ ٥٠٠) دینار، بۆیە هەیە حاڵەتێکی لە قانون تەبیعیە دەتوانین دایبنێین، بەڵام بۆ ئەو مەسەلەیە لەبەرئەوەی مەسەلەی مووچەیە دەکرێت پشت بەنیسبە ببەستین، منیش پێم باشە نیسبەی (٥٪) لە مووچەکەی ئاساییەو دەکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکان لەسەر ئەم پرسە، فەرموو.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی لەگەڵ ئەوەین، کە مەبلەغەکە دیاری بکرێتن، لەبەرئەوەی غەرامەیەو، غەرامە بە عقوبە دادەنرێت، کە عقوبەیە پێویستە مەبلەغەکەی دیاری بکرێت لە (٣) ملیۆن دینار کەمتر نەبێ، ئەوەی تریش لەسەر داوای بەڕێزسەرۆکی دەستە لە (١٠٠) ملیۆن بکرێت بە (٥٠) ملیۆن دینار زیاتر نەبێ، بەڵام ڕای کۆتایش بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە جوان قسەیەکی ترت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەتوانین کەوانەیەکی بکەینەوە (مع مراعات مستوى معيشة معدلات التضخم)، تەنها ئەو مەبلەغەی دادەنێین، یەعنی لە ئایندە ئەگەر قیمەتی ئەو پارەیەش هاتە خوارێ، تۆ دەتوانی یان زیادی بکەی، یان کەمی بکەی، ئەگەر زیاد بوو، ئەگەر کەم بوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەڕێگای جەنابتەوە لە لیژنەی یاسایی دەپرسم ئەو (٣ بۆ ٥٠) ملیۆنە یان (١٠٠) ملیۆنە کێ دیاری دەکات؟ کێ بڕیاردەدات ئەوەندە بێ؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دادوەر بڕیاردەدات، سوڵتەی تەقدیری بۆ قازیە بەڕێز کاك عمر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە ئەندام پەرلەمانێك بە هەڵە نەیتوانی مووچەکەی ئەوەندەی کە خۆمان دەیزانین، توانی ئەوەی هەیە (٥٠) ملیۆن دینار بدات، زۆربەی ئەوانەی لەو ولاّتەدان کە فۆڕم پڕدەکەنەوە هەموو کارمەندی دەوڵەتن، خۆ ناکرێت بۆ سەرمایەدارەکان، تەنها بۆ وەزیر و مدیر عام و بەڕێوەبەر و جێگرەکانیان و ئەندام پەرلەمانەکانە، کەسی تر فۆڕمی بۆ ناچێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس ئەمە لەو حاڵەتانەیە کە سەرپێچی دەکەن، ماموّستا هەورامان فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاهی من دەڵێم تاکو ئەو عقوبەیە کەمتر بێ باشترە، چونکە قەناعەتم وایە ئەو کەسەی کە پارەی زۆرە و مەسئولی بەرزە قەت ئەم یاسایە نایگرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ڕاکان سیاغە بکەن، با ئیتر لەوە زیاتر موناقەشە نەکرێن، یەك بە یەك دەیانخەینە دەنگەوە، سیاغەی بکەن، ئەو ڕایەی تریش هەر سیاغە بکەن، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی (١٧) هەموار دەکرێت و بەمشێوەیە دەخوێندرێتەوە

هەرداوا لێکراوێك بەپێشکەش کردنی ئاشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکانی بە ئەنقەسەت یەکێك لەم کردەوانەی خوارەوە ئەنجام بدات، ئەوە بە بەندکردن بۆماوەیەك لە (٣) مانگ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەك لە (٣) ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (١٠٠) ملیۆن دینار زیاتر نەبێ یان بە یەکێ: لەم دوو سزایە سزا دەدرێت:

یەکەم: دواکەوتن لە پێشکەش کردنی ڕاپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە داراییەکانی بۆماوەیەکی زیاتر لە (٣) مانگ لە ماوانەی لەلایەن دەستەوە دیاریکراون.

دووەم: هێنانەوەی داتای نادروستی کاریگەر لە ڕاپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە داراییەکانی.

سێیەم: باس نەکردنی بەرژەوەندی یان ئەو مایەی خاوەنیانە یان هی هاوسەرەکەیەتی یان هی یەکێك لە منداڵە دواکەوتووەکانیەتی لە دەرخستنی بەرژەوەندییە داراییەکانی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕایەکەی ترتان سیاغە کردووە؟ ئەو ڕایەی تریش سیاغە بکەن، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، باشە ئێوە ڕەئیتان نییە؟، بەڵام بەشێك لە ئەندامان داوای ئەوە دەکەن، مەبەستم ئەوەیە ڕای دووەمیش وازح بێ لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان، بۆئەوەی کە دەنگی لەسەر دەدەن، بەڵی فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر(عمر کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەوزوع عقوبە بەخۆی ڕەدعێکی مەعنەوی هەیە، (٣ تا ١٠٠) ملیۆن ئەوە تەقدیری قازی کە وەك مەسئولێکی پارەی گەورە بێ، لە (١٠٠) ملیۆن وەردەرگرێت ئیتر کەم بێ هەر کەسێکی (٣) ملیۆن وەربگرێت، بەڕێژەش بێ هەر نەفسی ئەو حاڵەتەیە، زیاتر نییە، نە مەوزوع ئەوە گەندەڵە یان نا؟ مەعلوماتی ئاشکرا نەکردیە ئەوە عقوبە بۆ خۆ ڕەدعەکە، چونکە ئەوە نا هەر یەکێك بۆ خۆ بێن بە قەناعەتی من زۆرباشە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك علی نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پێشنیارە ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان کردوویانە، نموونەیەکی بەسیتت بۆ دێنمەوە، پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ئیش بە غەرامەی پەرلەمانتار دەکات کە بە (٢٠٠) دینار داندراوە؟ بەمە ناکرێت ، یەعنی (٣) سفر زیاد بکات (٣) سفر کەم بکات، هەموو شتێك دەگۆڕێت و ئەویش ئیشی پێ ناکرێت وەکو پەیڕەوی ناوخۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا رێکی دەخەین، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سیاغەیەکم نارەد بەردەم بەڕێزتان بدرێت بە لیژنەی قەزائی یان بە جەنابت، پێم وایە ئەگەر ئەوەیان بیدەیتێ لەسەری رێك کەون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاتۆتە بەردەستتان؟ بەڵام ئێستا لە پێش ئەوە دەیخەینە دەنگەوە، دوو ڕا هەیە، یەکیان ئەوەیە کە نیسبە دیاری بکرێ، ئەوی تریان کە بە ڕەقەم دیاری بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بە نیسبە دیاری بکرێ؟ دەزانی چی؟ ئێستا لەسەر ئەوە وەستاوە بەڕێزان، بەڕێز د. سراج، دوو ڕاکە جیاوازی لەسەر ئەوەیە، یەکێك پێی وایە دەبێ بە ڕەقەم دیاری بکرێ، هەندێکیش پێیان وایە پێویست دەکات بە نیسبە دیاری بکرێ، ئەوە یەکلا بێتەوە دەتوانین سیاغەی بکەین.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

سێ ڕا هەیە، یەکیان ئەوەیە سێ هەتا (١٠٠) ملیۆن بێ، یەکی تر (٣) تا وەکو (٣٠) ملیۆن، یەکی تریان بە نیسبە دیاری بکرێ، سێ ڕەئی هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، بەڵام کە هاتینە سەر ئەوەی کە بە ڕەقەم دیاری بکرێ ئەو کاتە ڕەئی تریش وەردەگرین، ئێستا لەبەر ئەوەی تەبعەن پێویست دەکات ئێوە دڵنیا بن لە ڕەئی خۆتان، ئەوەی لەبەر دەستماندایە بە ڕەقەم دیاری کردووە، جارێ ئەوە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بە ڕەقەم دیاری بکرێت؟ (٣٨) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ کێ دژی ئەوەیە بە ڕەقەم دیاری بکرێ؟ (٢٨) دژیەتی، کەواتە پەسند کرا، بە ڕەقەم دیاری دەکرێ، جا ڕەقەمەکە لە بەینی چەند و چەند؟ پێم بڵێن پێشنیارەکان چییە بۆ ڕەقەم؟ ئەوەی کە ئێستا هاتووە ئەوە دەخەینە دەنگەوە، ئەگەر ئەوە پەسند نەکرا ئەوە ڕەقەمی تر دەخەینە دەنگەوە، ئەوەی کە ئێستا لە ڕاپۆرتەکەدا هاتووە، مادام موتەبەع وامان کردووە، ئەوەی ڕاپۆرتەکەمان کردووە بە دەنگی یەکەم، کێ لەگەڵ ئەوەیە (٣) ملیۆن بۆ (١٠٠) ملیۆن بێ؟ (٣٥) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژی

(٣) ملیۆن بۆ (١٠٠) ملیۆنە؟ (٢٢) کەس دژیەتی، کەواتە پەسند کرا، جا تکایە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ماددەکە هەمووی بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

ماددەی (١٧):

هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

هەر داوا لێکراوێك بە پێشکەش کردنی ئاشکرا کردنی بەرژەوەندییە داراییەکانی بە ئەنقەست یەکێك لەم کردەوانەی خوارەوە ئەنجام بدات ئەوا بە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەك لە سێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە یەکێك لەم دوو سزایە سزا دەدرێت:

یەکەم/ دواکەوتن لە پێشکەش کردنی راپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە داراییەکانی بۆ ماوەیەکی زیاتر لە سێ مانگ لەو ماوانەی لەلایەن دەستەوە دیاری کراون.

دووەم/ هێنانەوەی داتای نادروستی کاریگەر لە ڕاپۆرتی دەرخستەی بەرژەوەندییە داراییەکانی.

سێیەم/ باس نەکردنی بەرژەوەندی یان ئەو مایەیەی خاوەنیانە یان هی هاوسەرەکەیەتی یان هی یەکێك لە منداڵە دواکەوتەکانیەتی لە دەرخستنی بەرژەوەندییە داراییەکانی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ماددەکەیە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە؟ (٤٦) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ (١٢) کەس دژیەتی، کەواتە پەسند کرا، ماددەی دوای ئەو.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

ماددەی (١٨) هیچ تێبینییەکی لەسەر نییە.

د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە وا هاتووە ماددەی (١٨) هیچ تێبینییەکی لەسەر نییە، بەڵام بەڕێز د.سراج لە کاتی خۆی دا لە ماددەی (١٢) بوو وابزانم پێشنیارێکی کرد، وتمان لە ماددەی (١٨) چارەسەری دەکەین، بۆیە ئەگەر فرسەتێکمان بدەیتێ تا ئەوە دادەڕێژینەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باش، دایڕێژنەوە، دوو نوقتەی نیزامیمان هەیە، بەڕێز کاك عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٥) ببووڕە چاردم نییە، منداڵە دواکەوتەکانمان چارەسەر کرد، بەس لەو ماددەی ئێستا دەنگمان لەسەر دا جارێکی تر هاتۆتەوە، دەبێ جارێکی تر چارەسەر بکرێ، چونکە دژی ئەوە دەوەستێتەوە، دەنگیشی لەسەر درا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تازە دەنگی لەسەر دراوە، بەڕێز کاك أبو بکر هەڵەدنی، فەرموو.

بەڕێز أبو بکر عمر عبدالله (أبو بکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نازانم ئەو پەیڕەوی ناوخۆیە کەی جێبەجێ دەکرێت؟ ماددەی (٥٦) دەڵێت کە نابێ هیچ پەرلەمانتارێك لەسەر بابەتێك دوو جار قسە بکات، پەرلەمانتاری وا هەیە شەش جار نەلەسەر بابەتێك، لەسەر یەك بڕگە قسە دەکات، ئێمە هەموومان پێمان وابوو ئەو پرۆژە یاسایە دوو سەعاتی پێویستە، دوو ڕۆژە لێرە کۆ بووینەتەوە، ماددەی (٧٢) دەڵێ/ ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند و لیژنەی یاسایی و ڕاپۆرتی ماددەکانی پێشنیارکراو، ئەگەر لەم پرۆژەی تەعدیلەدا مادام ئەوە هیچ تێبینییەکی لەسەر نییە، بۆ نەخرێتەوە بەر گفتوگۆ؟ ئێمە ئەگەر هەموار ئاوا بکەین بۆ هەموو قانونێك، دوو ڕۆژە، پرۆژەی دەستووری هەرێممان دێتە بەردەست بە سێ ساڵ نەجاتمان نابێ، یەعنی چۆن هەموو ماددەیەك ئاوا، دەرگای گفتوگۆی لەسەر دەکرێتەوە؟ لەبەر ئەوە من پێموایە پێشێلکارییە بەرامبەر بە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس کاك أبو بکر، ڕاستە بەڵام ڕای تازە دێتە پێشەوە، ئەو کاتەی کە ڕای تازە دێتە پێشەوە، ئەندامانی پەرلەمانیش دەیانەوێ قسەی لەسەر بکەن، واتا ئەندامی پەرلەمان قسە لەسەر ڕاپۆرتەکە دەکات، بەڵام لیژنەی تایبەتمەند دێنە سەر ڕایەکی تر، کە دیسانەوە ئەندامی پەرلەمان دەیەوێ قسەی لەسەر بکات، بەڵام لەگەڵتم قسە زۆر دەکرێ، مودداخەلە زۆر دەکرێ، کە پێویستە ئەندامانی پەرلەمان ڕەچاوی ئەوە بکەن لە لیژنەکان دا گفتوگۆی زیاتر بکرێ لەسەر پرۆژە یاساکان، باشتر ئامادە بکرێن، بۆ ئەوەی لە ناو هۆڵدا کەمترین قسە هەڵبگرێ.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٨) بڕگەی دووەم هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە

بڕگەی دووەم/ ئەنجومەنی دەستە بۆی هەیە پێشخستن (قدم) بداتە ئەو فەرمانبەرانەی هەوڵی بەرچاو دەبینن، یان ئەنجامی ئاست بەرز بەدەست دەهێنن بە پێی یاسا و ڕێنمایی یە کارپێکراوەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەیەکی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە؟ بەڕێز د.عزت، فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر إسماعيل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم پێدانی ئەو (قدم)ە ماوەکەی دیاری بکرێ، مانگێگ، سێ مانگ، شەش مانگ، ساڵێك، چونکە ئەو کەسەی کە لە پلەی وەزیردایە، من (قدم)م وەرگرتووە سەرۆکی حکومەت یەك مانگمی پێداوە، کەواتە دەبێ دیاری بکرێت، ناتوانرێ ساڵێك (قدم) بدرێ بە هیچ فەرمانبەرێك، هیچ کەسێك لە حکومەتی هەرێم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێز كاك شوان شێخ أحمد، فەرموو.

بەڕێز شوان شێخ أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارێکم هەیە لە ماددەی (١٨) کە ماددەی (٢١) دەگرێتەوە، کە (عدا)یەکە لابدرێ (مدير عام و أصحاب الدرجات الخاصه) لەبەر ئەوەی ئەگەر بێت و ئاوا بێت، موەزەف دەبێت موچەکەی لە مدير عام و موستەشار و ئەوانە زۆر زۆر زیاتر دەبێ، کە ئەوەش بە شتێکی دروستی نابینم، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەو (عدا) لابدرێت، چونکە بەڕاستی لەوەی مالیە و لەوەی عیراقیەش بە هەمان شێوە ئەوەی تێدا نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، سوپاس، خاتوو ڤیان عباس، فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نزانم ژ ئەڤ ماددەیە گەلەکا مەتاتیە، ئەز پێشنیار دکەم ئەوە بێتە ڕاکرن، ژبەر کو ئەڤ فەرمانبەر ئەکید یەعنی موچەیی هەی و یەعنی سالێ بۆ تنا حیساب کرن، نزانم گەلەك جارا دەبیتە حافزەك بۆ هەندی کو تەسەتوری گەلەك جارا سەر گەندەلییەت بکە، گەلەك سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕای لیژنە پەیوەندیدارەکان.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز كاك شوان تەڕحی کرد، ئەگەر ئەو پێشنیارەکان بۆ بێنێ بۆ ئەوەی ئێمە لێرە دەست بە داڕشتنەوەی بکەین، ئەگەر پەسند بێ، ئەوەی کە د.عزت باسی کرد، دیاری کردنی (قدم)، ئێمە لێرە

وەڵاممـان دایـەوە دوای تەعدیلەکـە، دەڵـێین پێشخسـتنی (قـدم)ی بـۆ هەیـە بـە پێـی یاسـا و پـەیڕەوە کارپێکراوەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە زوویی صیاغەی بکەنەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، بەڕێز د.أحمد هیچ سەرنجێکت هەیە؟

بەڕێز د.أحمد أنور/ سەرۆکی دەستەی دەستپاکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، وەڵلا بە نیسبەت (قدم)کە ئەوەی کە لە یاسای پێموایە دیوانی چاودێری دارایی، لە دەستپاکی عیراقیش هاتووە، شەش مانگە، دیارە بۆ ئەوانەی کە دەڵێ هەوڵێکی زۆر موتەمەیز، بە چەند سالێ جارێك تـۆ ئـەوە نەکـەی، بـەڵام ئـەوەش دەچـێتە چوارچـێوەی موکافەئـە کردنـی خـەڵکی دڵسـۆز و ئەوانـە لـە چوارچـێوەی دەسـتەکە، بۆیـە ئێمـە کـە دامانناوە بـۆ ئـەوە نییـە بـە تەئکیـد، خۆمـان دەزانـین دەسـتە موخەصەصاتی هەیە، ئەوە بۆ حاڵەتێك مومکینە کەسێك بەڕاستی جوهدێکی نائاسایی ئـەوە دەکات، بۆیـە پێموایە ئەگەر ساڵەکەشتان پێ زۆرە، لایەنی کەم شـەش مـانگ بـێ، دیـاری بکـرێ باشـترە، چـونکە بـە پێـی ڕێنماییەکان پێویست ناکات، ئـەو ماددەیـە هـەڵبگرن، چـونکە خـۆ ڕێنماییـەکان بـە نیسـبەت موئەسەسـات وازیحە، ئەگەر ئەوە بە پێی ڕێنماییەکانە، ئەصڵەن ئەو مـاددە پێویسـت ناکـات، ماددەکـە هـەبێ یـان نـەبێ، ڕێنمایی و یاساکان چۆنە بە نیسبەت کەرتەکانی تر، بۆ دەستەی دەستپاکیش بە هەمان شێوە دەبێت.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو داواکارییەی کە هاتبوو لـە تەعدیلەکـە ئاماژەی پـێ نـەدراوە، بۆیـە ئێمـە نـاتوانین لێـرە بیهێنینـە نـاو تەعدیلەکەوە، بۆیە ماددەی هەژدەهەم برگەی دووەم بەو شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

ئەنجومەنی دەستە بۆی هەیە پێشخستن (قدم) بـۆ مـاوەی شـەش مـانگ بداتـە ئـەو فەرمانبەرانـەی هـەوڵی بەرچاو دەبینن، یان ئەنجامی ئاست بەرز بەدەست دەهێنن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ماددەکەیە بەو شێوەی کە خوێندرایەوە؟ (٣٠) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ (٣) کـەس دژیـەتی کەواتە پەسند کرا، ماددەی دوای ئەو.

بەڕێز د.ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆزدەم هیچ تێبینییەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٩)

دەقی ماددەی (٢٤)ی یاسای دەستە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم/ دەستە پەیڕەوێکی تایبەت بە پاراستنی گەواهیدەر و هەواڵدەر و قوربانی و شارەزایان دادەنێت و پەیڕەوی هاندانی جەماوەر و ڕاگەیاندن و کۆمەڵگەی مەدەنی و تۆمەتباران لە هاوکاریکردن لەگەڵ دەستەدا دادەنێت و تەخویل دەکرێت بە دەسەڵاتی جێبەجێ کردن و خەرجکردن لەسەری دا.

دووەم/ سەرۆکی دەستە بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ کاك ناظم فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی پاراستنی هەواڵدەر بەرامبەر بە ئاشکراکردنی تاوانەکە زۆر گرنگە، بەڵام وەختی من دەبینم لێرەئەوەندە گرنگی پێ نەدراوە، چونکە هەواڵدەر بەردەوام ژیانی لە مەترسیدایە لە ڕووی ئەمنییەوە، جا من پێشنیار دەکەم کە لە ناو یاساکە بە پێی ماددەیەك بە ڕوونی دیار بکرێت، نەك لە پەیڕەوی دەستەکەدا بۆ دیاری کردنی پاراستنەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای لیژنە پەیوەندارەکان لەسەر ئەو پێشنیارە؟ د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر مەبەست پاراستنی هەواڵدەر بێ، ئێمە لێرە و لە شوێنێکی تریش لەناو یاسایەکە باسمان لە پاراستنی کردووە، نازانم ئەگەر مەبەستێکی تر بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور (سەرۆکی دەستەی دەستپاکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مولاحەزەیەکم نییە، بەڵام قسە لەسەر پاراستنی نهێنی ئەوانەی هاوکارن، تەبعەن هاوکار بەرفراوانترە، هەواڵدەر و ئەوەی زانیاری دێنێ بەهەر جۆرێك لە جۆرەکان هاوکاری دەستەی دەستپاکی دەکات تێیدا هاتووە، بە تەئکید ئەوەش خۆی لە ماددەیەك هاتووە پاشان دەبێ تەفسیلی بکەی تەعلیماتی بۆ دەکرێ چۆن بۆ کەسبی مەشروع دەست کەوتی نارەوا تەعلیماتمان دەرکردووە بۆ شێوازی تەحقیق کردن، تەعلیماتمان دەرکردووە، بە تەئکید ئەوەش دەبێ تەعلیماتی بۆ دەربکرێ، چونکە هەندێك تەفاسیلی فەنی تێدایە ناکرێ هەمووی لە یاسایەکە دابێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئێستا ماددەکە بەو شێوەیەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ ٥٣ کەس لەگەڵیەتی کێ دژیەتی؟ ١ کەس دژیەتی، پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ٢٠ هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە، فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرۆکی دەستە بۆی هەیە بەڕێوبەرایەتی و بەش و هۆبەی دەستە بە گوێرەی پێداویستیەکانی کار بهێنێتە کایەوە، یان لێکیان بدات، یان هەڵیان بوەشێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، ماددەی (٢٠) سەرۆکی دەستە بۆی هەیە بەڕێوبەرایەتی بەش و هۆبەی دەستە بە گوێرەی پێداویستیەکانی کار، ئیزافەی ئەو ڕستەیەش بکەین تکایە ئەو گۆڕانکاریانەی کە لە ژینگەی تەکنەلۆژیا و زانیاری و پەیوەندیەکان ڕووەدات بهێنێتە کایەوە و وا لێکیان بدات یان هەڵیان بوەشێنێتەوە، یەعنی ئیزافەی ئەو ڕستەیە بکرێت، چونکە بۆ نموونە کارێکی ئەگەر بکەیە ئەلکترۆنی لە ئایند وای لێ دەکات دوو بەشی دەمج بکەی یان هەڵبوەشێنیەوە یان ئیلغای بکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ هەر ئۆرگانێك دەستە جەمعی باشترە، هەر کاتێك دەستە جەمعی دەنگ بدات مادام دیموکراسین تووشی کەمتر هەڵە دەبین، بەرەو دکتاتۆریەت ناڕۆین، بە باشی دەزانم لە جیاتی سەرۆکی دەستە بکرێتە دەستە باشترە و با بە لیژنە بڕیار بدەن چ ئیشێك بکرێت واباشترە سەرۆك هەڵگیرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو حەیات فەرموو.

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕایەکەی من هەمان ڕەئی مامۆستا عباس غەزالی بوو ئەگەر دەستە بێ باشترە، چونکە حوکمەکە میزاجی نابێ و بە دەستە جەمعی حوکمەکە دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای لیژنە پەیوەندارەکان لەسەر ئەو پێشنیارانەی کە کران؟ د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پەیوەندار بوو بە ڕای یەکەم پێموایە کە دەڵێ بە گوێرەی پێداویستیەکانی کار یەعنی (حسب حاجه العمل) ئەوە هەموو پێداویستیەکان دەگرێتەوە و ئەو گۆڕانکاریانەش دەگرێتەوە کە دێتە کایەوە، لێرە پێداویستی کار بە موتڵەقی هاتووە، ڕای دووەمیش دوو ئەندام پەرلەمان پێشنیاریان کرد ڕادەوەستێتە سەر دەنگدانی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئایا لە دەسەڵاتی سەرۆکی دەستە بمێنێتەوە یان تەحویلی بکەین بۆ دەسەڵاتەکانی ئەنجومەنی دەستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە لیژنەی نەزاهە هیچ تێبینیەکتان نییە؟، د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد انور (سەرۆکی دەستەی دەستپاکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە یاسای ڕەنگە زۆر لە وەزارەتەکانیش ئینشای شوعەب و ئەوانە لە سەڵاحیەتی سەرۆکی دەستەیە، بەڵام ئەگەر لە ئەنجومەنیش بێ تەبیعیە، چونکە ئەساسەن ئەوە بۆ پێشوو کردنی ئیشە، ئیمتیازەك نییە بدرێ بە سەرۆك، بە عەکسەوە لەوانەیە ئەوەندەی زیاتر مەسئولیەتە بڕوا ناکەم ئەوە ئیمتیاز بێ، ڕەئیش بۆ ئێوەی بەڕێزە، موشکلەمان نییە، موهیم ئەوەیە سەڵاحیەتە لەلای دەستەی دەستپاکی دەبێت، جا سەرۆکەکە هەی بێ، ئەنجومەنەکە هەی بێت، موهیم ئەوە پێداویستیەکی کاری هەموو موئەسەساتە، دامودەزگا زیاد دەکات، کەم دەکات، دەمجی دەکات بە پێی پێویستییەکانی ئیش، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بۆ ئەوەی نەچینەوە نیقاشێکی تر ئەوە دەخەینە دەنگەوە ئایا سەرۆکی دەستە بەشی تازە بکاتەوە یان ئەنجومەنی دەستە؟ لێرە هاتووە سەرۆکی دەستە، ئەگەر ئەمە پەسەند نەکرا ئەو کاتە ئەنجومەنی دەستە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە سەرۆکی دەستە بەشی تازە بکاتەوە یان لێکیان بدات؟ ٦ کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ ٣٥ کەس دژیەتی کەواتە پەسەند نەکرا، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەنجومەنی دەستە سەڵاحیەتی هەبێ بەشی تازە بکاتەوە؟ یان لێکیان بدات؟ ٤٨ کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ ٢ کەس دژیەتی کەواتە پەسەند کرا، ئێستا کۆی ماددەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، د. ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ٢١: ئەنجومەنی دەستە بۆی هەیە بەڕێوبەرایەتی و بەش و هۆبەی دەستە بە گوێرەی پێداویستیەکانی کار بهێنێتە کایەوە و لێکیان بدات یان هەڵیان بوەشێنێتەوە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەو دەسەلاتە دەدرێت بە ئەنجومەنی دەستە، بۆیە دەستە دەچێتە برگەی ٢ لە ماددەی (٩) لە ئەسڵی یاسایەکە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی دەبێتە بەشێك لە دەسەلاتەکانی ئەنجومەنی دەستە، باشە کێ لەگەڵ ماددەکەیە بەو شێوەیەی کە خوێنرایەوە، ٥٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ ٣ کەس دژیەتی، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی (٢١٩) د. ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بەهارفەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی/ ٢١: لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان بڵاو دەکرێتەوە و لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی بە بەرکار دادەندرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ کەس نییە، کەواتە بەو شێوەیەی کە خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ (٦٢) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، هۆکارەکانی دەرچوواندن، د. ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆکارەکانی دەرچوواندن

بۆ مسۆگەرکردنی زیاترە سەربەخۆیی دەستەی دەستپاکی هەرێمی کوردستان _عیراق، لە پێناوی پشتگیری کردنی دەسەلاتەکانی و بۆ چەسپاندن و بەهێز کردنی ڕێکارەکانی ڕێگە گرتن لە گەندەڵی و بەرەنگاربوونەوەی، بڵاوکردنەوەی چەمکی دەستپاکی وشەفافیەت و لێپرسینەوە لە دەزگاکانی کەرتی گشتی و تایبەت ئەم یاسایە دانرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەس قسەی هەیە لەسەر هۆکارەکانی دەرچوواندن؟ کاك حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەگەر بەو شێوەیە دابڕێژرێ لەوە دەچێ باشتر بێ، لەبەرئەو ڕۆڵە گەورەی دەستەی دەستپاکی دەیبینێ لە بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی و هێنانە کایەی دادپەروەری و شەفافیەت و چەسپاندنی هۆشیاری دەستپاکی و ڕێگەگرتن لە دەوڵەمەند بوونی ناڕەواو لێپرسینەوە لە دامودەزگاکانی کەرتی گشتی و تایبەت ئەم یاسایە دانرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ئەو ڕایەی خۆت بێنە بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی نەزاهە بۆ ئەوەی ڕەچاوی بکەن، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر ئەم ماددەیە قسەم نیە، بەڵام ئەگەر بکرێ دوایی دوو سەرنجم هەیە ڕێگەم پێ بدەی قسە بکەم، تازە ڕۆشتووە مەسەلەکە، بەڵام ماددەی (١٧) ئەگەر ئەو کەسەی زانیاریەکانی پێشکەش بە دەستەی دەستپاکی نەکرد، سزای چیە؟ لە لیژنەی یاسایی دەپرسم لە ڕێگای بەڕێزتەوە، لە (٣٠) ملیۆن بۆ (٥٠) ملیۆن غەرامە و (١٠٠) ملیۆن غەرامە ئەگەر ئەوەی دەفع کرد، دوای ئەوە سزای چییە؟ پێمان بڵێن لە یاسایەکە جێی نەکراوەتەوە، دووەم/ ئەو غەرامەی کە فەرز کرا، فەرزی بکە سێ سفر لەسەر ئەم سێ ملیۆنە لابرا، سبەی دەکاتە سێ ملیار دینار، یان سەد ملیار دینار، ئایا ئەو کەسە دەتوانێ بیدات یان نا، ئەوە بەداخەوە بەسەرمان دا تێ پەڕی، دەبووایە بە ڕێژە بووایە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێموابێ دەنگی لەسەر درا، تازە ناتوانین بچینەوە موناقەشە کردن، د.سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئیقراحەکم کرد بوو بۆ لیژنەی یاسایی تایبەت بوو بە پابەند بوونی کارمەندانی دەستە بە پاراستنی سڕی میهنەی کارەکانیان، نەسەکم ناردبوو، نەسەکی عەرەبی ئەگەر بەڕێزیان چاو بدەنێ و لە شوێنێك جێی بۆ بکەنەوە، کارمەندان دەبێ پاراستنی ئەو سڕە بپارێزن کە دێتە بەردەستیان لە دۆکیۆمێنت لە مەعلومات، لە اخبار، دەبێ کارمەندان پابەند بن بەو یاسایە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ڕاتان چییە لەسەر ئەو پێشنیارەی کرا و ئەو قسانەشی کە کران لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە؟، شکریە خان فەرموو.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن پـێم باشـە هۆیـەکانی دەرچـووانـدن یـەك وشـەی تـری بـۆ زیـاد بکـرێ، بـۆ مسـۆگەر کردنـی زیـاتری سەربەخۆیی و بەرفراوان کردنی، لێرە بەرفراوان، چونکە ئێمە لە هەندێ بڕگە دەسەلاتەکانیمان زیاد کرد، بۆ نموونە دەسەلاتی ناوەندە ئایینیەکان، بۆیە پێم باشە ئەگەر بەرفراوان کردنەکە زیـاد بکـرێ باشـە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارەی کاك د.سراج، یەکەم/ جەریمەی ئیفشای ئەسرار، جەریمەیەکە لە قانونی عقوباتدا هاتووە، بۆیـە ئێمـە ئـەو جەریمانـەی کـە لـە قـانونی عقوبـات هـاتوون لێـرە دووبارەمـان نـەکردەوە، ئەگـەر سەرنـج بدەن تەنها عقوبەمان بۆ جەریمەی کەسبی غەیر مەشروع دانابوو، لەبەرئەوەی لە قانونی عقوبـات دا نـەهاتووە، بۆیـە لـە قـانونی عقوبـات هـاتووە پێویسـت ناکـات لێـرە دووبـارەی بکەینـەوە، دووەم/ ئێمـە گەیشتووینەتە کۆتایی یاسایەکە، هۆکارەکانی دەرچـووانـدمان خوێندووەتـەوە بـۆ ئـەوەی گفتوگـۆی لەسـەر بکرێ، جائیز نییە جارێکی تر بگەڕێینەوە ماددە ئیزافە بکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، ئێستا بۆ هۆکارەکانی دەرچووانـدن تەوحیدی دەکەین لەگـەڵ ئـەو پێشنیارەی بـەڕێز حـاجی کاروان یان بەجیا هەردووکیان بخەینە دەنگەوە؟ د.ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە داڕێژراوە پێمانوایە هەموو لایەنەکان دەگرێتەوە، بۆیە ئێمەی ئەندامانی لیژنە داوا دەکـەین کـە وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەوەی کە هاتووە دەیخەینە دەنگەوە، ئەوە کە پەسـەند نـەکرا ئـەو کـات پێشنیارەکانی تـر لەبەرچـاو دەگرین، کێ لەگەڵ هۆکارەکانی دەرچوونە وەك ئەوەی کە خوێنرایەوە؟ (٥٥) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگـەڵی نییە؟(٧)کـەس دژیـەتی، کەواتـە پەسـەند کـرا، کۆی یاسـایەکە دەخەینـە دەنگـەوە، کـێ لەگـەڵ کـۆی یاسـای هەموار کردنی یەکەمی یاسای دەستپاکییە؟ (٥٩) کەس لەگەڵیـەتی، کـێ لەگـەڵی نییـە؟ کـەس نییـە کەواتـە پەسـەند کـرا، پیرۆزبـایی لـە خـەڵکی کوردسـتان دەکـەین بـەهۆی پەسـەند کردنـی ئـەم یاسـایە، هـەروەها هیـوادارین پەسـەند کردنـی ئـەم یاسـایە ببێتـە هـۆی کـاراکردنی زیـاتری دەسـتەی دەسـتپاکی لـە هـەرێمی

کوردستان بۆ بەدواچوونی کەیسەکانی گەندەڵی، بەڕێزان بەرنامەی کار تەواو بوو، بەڵام تکایە دانیشن، لە دانیشتنی ژمارە (١٠) ی پەرلەمانی کوردستان ڕاپۆرتی هاوبەشی دوو لیژنەی پەرلەمان، لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و لیژنەی وزە و پیشەسازی و سەرچاوە سروشتییەکان خوێنرایەوە، کە کۆمەڵێك ڕاسپاردەی لەخۆ گرت بوو، ئێوە لە ئەنجامی گفتوگۆکانتان، ڕاسپاردەکانتان زیاتر دەوڵەمەند کرد، داوامان لێ کردن کە ڕاسپاردەکانیان سەرلەنوێ بنووسنەوە بۆ ئەوەی بیهێنینەوە بەردەم پەرلەمان بۆ ئەوەی وەکو ڕاسپاردە دەنگی لەسەر بدرێ و ئاراستەی حکومەت بکرێ، دوێنێ پێموابێ ڕاسپاردەکان بەسەرتاندا دابەش کرا، لەبەردەستتاندایە، بۆیە ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، کە ئایا لەدانیشتنی ئەمڕۆ ڕاسپاردەکان بخوێنرێتەوە و دەنگی لەسەر بدرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕاسپاردەی ئەو دوو لیژنەیە ئێستا بخوێنرێتەوە و دەنگی لەسەر بدرێ؟ ڕاسپاردەکان موناقەشە کرا لە دانیشتنەکانی پێشتووتر حازرە و لەبەردەستتان دایە و خراوەتە بەردەستتان، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ڕاسپاردەکان ئێستا بخوێنرێتەوە و دەنگی لەسەر بدرێ، بەڕێز د.عزت نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داواکارم پەرلەمانتاران دڵنیا ببنەوە لەوەی کە بەدەستیان گەیشتووە یان ئەگەر نەگەیشتووە بخوێنرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوێنێ بە دەستتان گەیشتووە و کۆپی کراوە بەسەرتان دابەش کراوە، کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەمە بۆ پەڕۆشییە بۆ وەفدی دانوستانکاری حکومەت بۆ مەسەلەی بودجە و میزانیە، بەڵام دەنگدان و دەنگ نەدان لەسەر ڕاسپاردە پێمواینە هیچ لە بابەتەکە ناگۆڕێ، ڕەئی ئەندامانە و ڕەئی پەرلەمانی کوردستان، دەکرێ بە نووسراوێك ئاراستەی حکومەتی بکەن، بۆیە بەڕای من پێویستی بە دەنگدان نییە و، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، پێموابێ دەنگدانی پەرلەمانی لەسەر بکرێ شەرعیەتێکی زیاتری دەبێ، قوەتێکی زیاتری دەبێ ئەو ڕاسپاردانە، ئێستا دەخوێندرێتەوە، ڕاپۆرتی لیژنەکان خوێنرایەوە و جارێکی تریش دابەش کراوە بەسەرتان دا، ئێستاش ئەگەر پەسەندی بکەن، بخوێنرێتەوە ودەنگی لەسەر بدەین، جارێکی تر بۆتان دەخوێنرێتەوە، کاك سالار نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام ئەم بابەتە ئەهمیەتی هەیە، پێویستی بە تەسویتی پەرلەمانە، بە دیدی من مادام لە بەرنامەی کاردا نییە، شەرعیەتێکی نابێ، لەبەر ئەو تێبینیانەی کاك گۆرانیش خستنە دەنگدانی بە پێویست نازانم لە ئێستادا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سالار پێشتریش لە بەرنامەی کار بووە، لە دانیشتنی ژمارە (١٠)خوێندنەوە بۆ ڕاپۆرتەکان کراوە، بەڵام لیژنە پەیوەندارەکان بەر مەبنای قسەی ئەندامانی پەرلەمان و ڕا وپێشنیاری ئەندامانی پەرلەمان دایانڕشتووەتەوە ڕاسپاردەکانیان، هەر ئەو کاتیش وتوومانە هەر کاتێك ئامادە بوویەوە دەیهێنین لە دانیشتنی پەرلەمان دا دەیخەینەڕوو و بۆ دەنگدانی ئەندامانی پەرلەمان لەسەری، کێ لەگەڵ ئەوەیە؟ بەڵێ کاك ابوکاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابوکاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە ڕای کاك سالار دەکەم لە بەرنامەی کاری ئەمڕۆ نەبووە، پێویست ناکات لێرە قسەی لەسەر بکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دانیشتنمان لەسەر ئەو بابەتە کرد ئەوسا رەئیەك هەبوو هەر ئەو ڕۆژە، ئەو ڕاسپاردانە حازر بکرانایە بخرابە دەنگدانەوە دوایی هەندێکمان پێشنیارمان کرد بۆ ئەوەی پەلەی لێ نەکەین، فرسەتەکی باشتر بدەینە لیژنەکە ڕاسپاردەکان دابڕێژێن، ئینجا بیخەینە دەنگدانەوە، ئێستا (٢) ڕەئی هەیە لە پەرلەمان وازحە ڕەئیەك دەڵێن، هەر ڕاسپاردەکان مادام ڕاسپاردرا سەرۆکایەتی یەکسەر بینێرێت بۆ حکومەت، ڕەئیەکیش هەیە، بەراستی خۆشم دیفاع لەو ڕەئیە دەکەم پێم وایە شەرعیەتێکی باشتری دەبێ، بە هێزتر دەبێ ئەگەر بیخەنە دەنگدانەوە، من پێشنیار دەکەم سەرۆکایەتی بەس بیخوێنێتەوە، بیخەنە دەنگدانەوە، ئەگەر دەنگدانی هێنا بیهێنن بۆ حکومەتەکە، وە ئەگەر دەنگیشی نەهێنا بڕیارەکی لەسەر بدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو امنە فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ل گۆڕ پەیرەوێ ناوخۆی مادام بابەتەك نینە بەرنامەی کاری دا، ئەم ژی دگەڵ هندێ نینین نووکە بکەڤیتە دەنگدانێ دا، مادام مەشروعیەتێ بدەنێ بکەڤیتە بەرنامێ کاری دا عەجەلە تێدا نینە، پاشان بلا بچیتە دەنگدانێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لەسەر داوای سەرۆکایەتی حکومەت خۆی بوو کە پشتیوانی پەرلەمانی گرنگە بۆ دانوستانەکان، ئەگەر بچن بۆ بەغدا، لەبەر ئەوە عاملی زەمەن لێرە، یەعنی تەئسیری وەشە هەیە کە نەچووە بەغدا، ئەمەش پیشتوانیەکی مەعنەویە شەش خاڵە زۆر نییە راسپاردەکان شەش خالە بخوێندرێتەوەو پشتییوانیەکە ئیعلان بکرێ، کۆتایی پێ بێ، زۆریش ناخایەنێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم راسپاردانە وەکو باسمان کرد کە پێشتر لە بەرنامەی کاری پەرلەماندا هەبووە، واتە شتێکی تازە نییە، لە بەرنامەی کاری پەرلەمان، بەڵام سەیرکردنی وە دەنگدان لەسەری خرایەدانیشتنەکانی داهاتوو ئەوە یەك.

دوو! دوێنێ دوو لیژنەی پەرلەمانی داوایان لە ئێمە کردووە بە نووسراوێك داوای ئەوەیان لێکردووین، کە بخرێتە بەرنامەی کارەوە وە لەبەر ئەوەی (٤٨) سەعات پێش ئەوە نەبوو، بۆیە راستەوخۆ یەکسەر نەخراوە بەرنامەی کار، بۆیە دەنگدانی ئێوە ئەتوانرێ جارێکی تر بهێنرێتەوە بەرنامەی کار وە دەنگیشی لەسەر بدرێ وابێت لەمە زیاتر دوا، نەکەوێت، ئەو راسپاردانە هیچ قیمەتێکی نامێنێ، چونکە دوور نییە لە ماوەیەکی نزیکا وەفدی حکومەت دوور نییە، لە ماوەیەکی نزیکا وەفدی حکومەت سەردانی بەغدا بکا، ئەو کاتەراسپاردەی پەرلەمان هەرچییەك بێت نرخێکی ئەو تۆی نابێ، بۆیە من ئێستا ئەوە ئەخەمە دەنگەوە کە ئا ئەو راسپاردانەی ئێستا بخوێندرێتەوە دەنگی لەسەر بدرێ یان نا ؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئێستا بخوێندرێتەوە دەنگی لەسەر بدرێ؟ (٣٩) کەس لەگەڵیەتی،. کێدژیەتی؟ (١٦) کەس دژیەتی، بۆیە ئێستا دەخوێندرێتەوەو ئەو کات دوای خوێندنەوەی، وەکو راسپاردە ئەیخەینە دەنگەوە کاك دڵشاد نوقتەی نیزامیت هەبوو؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دڵشاد فەموو.

بەڕێز دڵشاد شعبان عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك لەو پێشنیارانە، ئەگەر ئەمڕۆ ببنە بڕیار دڵنیام لەوەی کە حکومەت ناتوانێ جێبەجێی بکات .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نابێتە بڕیار ئەبێتە راسپاردە.

بەڕێز دڵشاد شعبان عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی راسپاردە دروستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

داوا لە سەرۆکایەتی ئەو دوو لیژنەیە دەکەین کە راسپاردەکانیان بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، زۆر سوپاس بۆ ئێوە فەرموون ئێوە ئەتوانن بگەڕێنەوە شوێنی خۆتان سەرۆکایەتی هەردوو لیژنەی دەستپاکی پەرلەمان و لیژنەی کاروباری یاسایی، فەرموون، دەستان خۆشبێ، کاك د. شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێسشنارەکەم جەنابی (د. عزت) لەبری هەردوو لیژنەکە شەش خاڵەکە بخوێنێتەوە، فەرموو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعيل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە پێشنیاری هەردوو لیژنەی پیشەسازی و ووزە و سەرچاوە سروشتییەکان و دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەر هێنان، بۆ وەفدی دانوستانکاری حکومەتی هەرێمی کوردستان.

١- هەوڵبدرێت سەرجەمی ئەو پێشنیارانەی کە لە ڕاپۆرتی گرفتەکانی پشکی هەرێمی کوردستان لە بەشە بودجەی عێراقدا هاتبوو، کە لەلایەن لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانەوە ئامادە کرابوو جێبەجێ بکرێت، ئەگەر نا پەنا بۆ ئەو خاڵانەی لای خوارەوە ببڕێت.

١- هەرێمی کوردستان داوای لە (١٧٪) بەشە بودجەی عێراق بکات واتە (١٧٪) راستەقینە، پێش دەرهێنان و لێدەرکردنی خەرجی سەروەری و حاکیمە.

٢- هەرێمی کوردستان سەرجەمی نەوتی بەرهەم هاتووی، جگە لەوەی کە بۆ پێداویستی ناوخۆ بەکاردێت، لە رێگای بۆرییەوە بیفرۆشێت و کۆنترۆڵ لە دەستی حکومەتی هەرێمی کوردستاندا بێت و حکومەتی ناوەندی ئاگاداری پرۆسەکە بێت، واتە حکومەتی ناوەندی ئاگاداری بڕی بەرهەم هاتوو، بڕی فڕۆشراو، نرخی فرۆشراوی نەوتی هەرێمی کوردستان بێت.

٣- لە ماوەی دوو هەفتەدا حکومەتی هەرێمی کوردستان پڕۆژە یاسای کۆمپانیای کوردستان بۆ بە بازار کردنی نەوت پێشکەش بە پەرلەمانی کوردستان بکات.

٢- ئەگەر راسپاردەکانی پەرلەمان سەری نەگرت، ئەوە حکومەتی هەرێمی کوردستان بە پێی یاسای ژمارە (٥) ساڵی (٢٠١٣) بۆ وەرگرتنی مافە داراییەکانی هەرێم و دابین کردنی بودجەی هەرێمی کوردستان راستەوخۆ نەوتی هەرێمی کوردستان بفرۆشێت و بوودجەی هەرێمی کوردستانی پێ دابین بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

راسپاردەکان خوێندرانەوە، کێ لەگەڵ راسپاردەکانە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

دوو پرۆژەکە هاتووە ئەوەی پێشنیار کراوە، پرۆژەکان هاتوون .

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای کۆمپانیای کوردستان بۆ بە بازاڕ کردنی نەوت پێشکەش بە پەرلەمان بکرێت، ئەمە جیاوازە لە کۆمپانیای کوردستان بۆ دۆزینەوەو دەرهێنانی نەوت ئەم پرۆژە یاسایە جیاوازە لە پرۆژەکانی تر ئەوانەی کە هاتووە جیاوازن لەمە .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کەو هاتووە کۆمپانیای کوردستان بۆ دۆزینەوە و بەرهەمهێنانی نەوت، کێ لەگەڵ راسپاردەکانە ئەوەی کە خوێندرایەوە؟ (٥١) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ (١) کەس دژیەتی، کەواتە پەسەند کرا، زۆر سوپاس دانیشتنەکەمان بەم شێوەیە کۆتایی پێهات سوپاس بۆ ئێوە.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**